

శాంతకాలమును నిర్ణయించు సంధ్యమున గమనించు
దగిన యంశముకట్టి కలదు. తాదీగోళ్ల నాయకుల శాంత
నములు పెక్కు గలవు. వారి వంశావళి వానిమూలమునఁ
గొంత తెలియవచ్చుచున్నది. ఈ వంశావళిలో వసంత
నాయఁ డెవ్వఁడును గానరాదు; తాదీగోళ్ల కరియ
మాణిక్యనాయుని పుత్రుఁడు వసంతనాయఁ డొకఁ
డుండెనట్లు తుకనప్రతికృత్యవతారలోఁ జెప్పియుం
డుటచేతను, నీ వంశమున జరుగున వేరొక వసంత
నాయఁడు తానెకావలెనుటచేతను ప్రేమదాసారీంపఁ
బడిన కోలాసుండలపు శానమణులోని వసంత
నాయఁడు కరియ మాణిక్యనాయుని క్షేప్తపుత్రుఁడని
వసంతనాయఁడే కాని యన్యుఁడు కాఁడని తలఁ
చెదను. అనునది ప్రేమదాసముద్రాయించిన తారణా
బ్ధము శ్రీ. శ. ౧౭౦౪ నాటి తారణాబ్ధము కాక
కాని కలువదియేండ్లకు ముందు గలిగిందన శ్రీ. శ.
౧౬౪౪ నాటి తారణాబ్ధమైయుండవలయును.

కరియమాణిక్యరాజు రెండవకుమారుడగు రామ
రాజు తన వంశమువారిలోఁ జేరెక్కినవాఁడు. ఇతఁడు
శ్రీరంగరాయలదత్తమత్స్యముకరధ్వజాశ్రయఁడై మధుర
ధర్మ ధరణితరహించునని తుకనప్రతి తెలుపుచున్నది.
మత్స్యముకరధ్వజములు మధురనాయకులది. ఈ నీన
పాదుమల్ల మధురనాయకులతో శ్రీరంగరాయలకు
పొసఁగిన యుద్ధమున రామరాజు పహాయమునచ్చి
జయము తీరూర్పఁగా రాయ లతినికి మధుర నాయకరాజు
చిహ్నములతోనగి గౌరవించెనని తోచుచున్నది. ఇది
యంతివలకు సత్యమో కనుగొనవలసియున్నది. ఈ
శ్రీరంగరాయలు కర్ణాటపాత్రాజ్యపాలకులలోఁ గడపటి
వాడగు ముమ్మడి శ్రీరంగరాయలు. వేటూరుచంద్ర
గిరులు రాజధానిగ శ్రీ. శ. ౧౬౪౩ మొదలు ౧౬౪౯
వలకును ప్రజాపాలన మొనరించెను. తక్కినవారైన
మధురతిరుమలనాయకుండును, వెంకట వరదప్పనాయ
కుఁడు నతనిపైఁ దిరుగబడి కప్పముకట్టక నిరాకరించిరి.
ముమ్మడి శ్రీరంగరాయలు సింహాసనము వదిలిం
చినచెట్టగి దక్షిణతీరపు నాయకులైన దండుచెడలను,
అతని నెదిరించుటకై మధుర తిరుమలనాయఁడు

వెంకటవరదప్పతోడను, తంజావూరి విజయరాఘవుని
తోడను గలసి బయలుపెడలెను. విజయరాఘవుఁడు
మిత్రద్రోహ మొనరించి రాయలతోఁ జేరెను.

“శ్రీరంగరాయలఁ జేపట్టి నిలిపి
యారాయకార్యంబు బొగదటంచు
దుండెగించిన పాండ్యు యెందరవకుల
బండించి వాటి గావఁజేసిరిచి..”

అని విజయరాఘవుఁడు చు రఘునాథాశ్రయ
దయవాటకమునఁ జెప్పకొనియుండుటచేత నితఁడు
శ్రీరంగరాయలఁ గూడి మధురవెంకటనాయకులతో
యుద్ధముచేసి వారి నోడించినట్లు తోచుచున్నది.
తాదీగోళ్ల రామరాజునకు తుకనప్రతిలోఁ జెప్పినట్లు
రాయలు మత్స్యముకరధ్వజముల పొసఁగి గౌరవించిన
దీపనయమునందే యని తోచుచున్నది. ఇట్లు మొదలు
జయముకలిగినను, మధురవెంకటనాయకులు శ్రీరంగ
రాయలతోఁ బ్రతిఘటించి హిందూజాతికి సహజవిరో
ధులును హిందూస్వాతంత్ర్య నిరూపనమునకుఁ గల
తమకట్టుకొనియుండిన దక్కను మహమ్మదీయులైన
నులకు లంచమిచ్చి చేకములోనికి రప్పించిరి. ఈ సంద
ర్భమున వడిచిన యుద్ధములలో రామరాజు శ్రీరంగ
రాయలపక్షమున పోరినట్లున్నట్టి దెచ్చివారి వాణిజ్య
గార దినపరి పుస్తకములందు చెప్పియున్నది.

శ్రీ. శ. ౧౬౪౩ జరిగెనందులోని జాతుర
సద్దాదుఁడు భా. ది. భా. ము. డు. ను, నోలకొండ
నండి చిార్ జమ్మాయు తెత్తికచ్చుచున్నారని విని,
హిందూరాజ్యమును దేవాలయములను బ్రాహ్మణులను
ధర్మమును మహమ్మదీయులు ధ్వంసముచేయవద్దమింది
యన్నారనియు, వారి తెరుకొని పాపనోలుట
కందలు చేకీధవించవలసినదనియుఁ గోరెను. అప్పు డే
విజాపురప్రెస్టాగ్ర్యతీర్థము ప్రభాతో సంతిప్రయత్న
ములు గావించెను. తన దళనాయకును రామరాజును
భా. ది. భా. నా. ను నెదిరించుటకై తిరుపతికిట్టిన కంపె

ను. శ్రీరంగరాయల దశవాయి రామరాజు కథ
సమర్థుడు. 6

ఇందున్న రామరాజు శ్రీ. శ. ౧౬౩౨-౪౫ ల
మధ్య శ్రీరంగరాయల కొలువునందుండెనని నిశ్చయ
పడుచున్నది. ఈవిషయ మీతని శాసనములవల్ల దృఢ
చుగుచున్నది. మొదట పేర్కొనఁబడినది సీగలపాల్యపు
శిలాశాసనము.

౧. యాశ్వరసంవత్సర ఆషాఢ బ ౫

౨. శ్రీమన్ మహానా[యం]కాచాయ్యకా...

౩. తాడిగోళ్ల రామప్ప నాయుడు.....

౪. సీగలపాలెం చెఱువులందుగా.....

౫. నవీరముపేరానంపగారికు కరి

౬. యమాణిక్య నాయనికిపుణ్య...

౭. గాధారబోనిచ్చి గ్రామం

౮. ఇరుయనరుతప్పిన

౯. నకకప్రాప్తి అవును. 7

ఇందు తాడిగోళ్ల రామప్ప నాయనికిని, మాణిక్య
నాయనికిని గల సంబంధ మెట్టిదో చెప్పలేదు; కాని
తాడిగోళ్ల వంశమునం దంతటను రామరాజులెంద్రు
యొక్కడే కరియమాణిక్య నామధారి కావనచ్చు
చుండుటచే సీగలపాల్యపు శాసనమునఁ జేర్కొనఁబడిన
కరియమాణిక్య నాయుడును, నతఁడును నొక్కడే
యనియు రామప్ప నాయుడే యతని కుమారుడగు
రామరాజనియుఁ దోచుచున్నది. శాసనమున శకా
బ్దము లేకున్నను నం దుదాహరింపఁబడియుండు
ఈశ్వరసంవత్సరమునుబట్టి దాని కాలము శ్రీ. శ.
౧౬౩౭ అని తేలుచున్నది.

6. Indische Compagnie als zeemsgerd-
heid in Azie of Macleod P. 191. English
Analysis by Prof. K. A. N. Sastri.

7. E. C. X. Ci. 148.

8. Mys. Arch. Rep. 1924 No, 105,

ఇంతకంటె ముఖ్యమైనది సోమయాజులపల్లి
తామ్రశాసనము. ఇది యంగరాల నారాయణప్ప
యను బ్రాహ్మణునికి రామరాజు, లేక రామప్ప యొన-
గిన భూదానమును చెఱుపుచున్నది.

౧. స్వ డివిజయా భువనయశాలివాహనశకవషణం
బులు ౧౫౮౭ అగు

౨. నవేయటివిశ్వావసు నామసంవత్సర చయిత్ర
కుంభు శ్రీమద్రాజాధిరాజ పరమేశ్వరక్రీరీరప్రతాప
క్రీరీరక్రీరంగ

౩. రాయ దేవజుహారాయలు ఆయ్యవార్లు ఘనగిరి
దుర్గమందు ప్రభృతామ్రాజ్యంచేయుచున్నగాను

౪. అయ్యలగోత్రపద్మినిలై నశ్రీమన్మహానాయ
కాచాయకలై నతాడిగోళ్ల ఓబళిరా

౫. యనివారిపాత్రులై నకరియమాణిక్య నాయని
వారిపుత్రులయినరామప్పగారనేమేము

౬. భారద్యాజగోత్రంకాత్యాయనమాత్రంశక్త
యజ్ఞాభ్యాభ్యాధ్యాయులయినవుంగరాల

౭. లక్కయ్యపాత్రులయిన వారియప్ప పుత్రు
లయిననారాయణప్ప అనేమీకువ్రాయించిఇ

౮. చ్చిన భూదానధర్మశాసనం... 8

ఈ దానశాసనము వ్రాయించిన శా. శ.
౧౫౮౭, విశ్వావసు, చైత్ర, కుం. ౯. శ్రీ. శ. ౧౬౬౫,
మార్చి, లే ౧౫ దిక్కి పరిపూవుచున్నది. శుకసప్తతి
కృత్యదియందు నర్జించియుండు కదిరీపతివంశమును,
ఇందు పేర్కొనియుండు వంశమును ఒక్కటియే.
దానశాసనమున వ్రాయించిన రామప్పయే కదిరీపతి
యొక్క పెజతెండ్రయగు రామరాజు. అయ్యలగోత్ర
మును, తాడిగోళ్ల గృహనామమును ఓబళిరాయకరియ
మాణిక్యనాయక యను తాతతెండ్రులపేర్లును వారి
నల్లైక్యకృతకు స్థిరపఱచుచున్నది. దుదాహృతశాస
నాదిసాక్ష్యము వనుపరించి రామరాజు, లేక రామప్ప
శ్రీ. శ. ౧౬౩౭ మొదలు ౧౬౬౫ వఱకు నుండెనని
నిశ్చయజేపాముగఁ జెప్పవచ్చును.

ఈరామరాజునకు రఘునాథుడు అనుకుమారుఁ
డొకఁడుండినట్లు శుకసప్తతియందు చెప్పియున్నది

కదా. ఇతని ప్రశంసనూద కాసనములందు గలదు. శ్రీ. శ. ౧౬౪౮ నాటి యొక కాసనమున నొక మహా నాయకాచార్య రఘుపతి నాయుడు పేర్కొనబడి యున్నాడు.⁹ కాని ఇతడు తాడిగోళ్ల కుటుంబము నకుఁ జెందినవాఁడో కాఁడో నిశ్చయించి చెప్పటకుఁ దగిన యాధార మీ కాసనమునం దేమియుఁ గానరాదు. శ్రీ. శ. ౧౬౨౨ నాటి యొక కాసనమున వితని ప్రహ్లాదన కాసనమృచున్నది. ఇతని మునిముఠముఁడను రాయప నాయకుఁడు దన వంశక్రమము నిట్లు చెప్పకొని యున్నాడు: "అయ్యతగ్ త్రోవృత్తై న శ్రిమన్నహ నాయకాచార్యులయిన తాడిగోళ్ల రఘుపతి నాయ కుల ప్రహ్లాదులయిన రామప్ప నాయకుల హ్లాదులయిన కదిరీపతిరాయ నాయకులు ఇచ్చిన కాసనము."¹⁰ ఇందు రఘునాథ, రామప్ప, కదిరీపతి, రాయనాయకు లను నాలుగుతరముల తాడిగోళ్ల నాయకుల పేర్లు గాన వచ్చుచున్నవి. తరమునకు ఇరువదియై జేండ్లవొప్పున గణించిచూచినచో రఘునాథ నాయకుఁడు శ్రీ. శ. ౧౬౪౩ ప్రాంతమున నుండినట్లు జేలుచున్నది.

తాడిగోళ్ల నాయకుల కాసనములు పెక్కు గాన వచ్చుచున్నను, కదిరీపతివిషయమైకాని, యతని తండ్రి యగు కదురభూపాలుని విషయమైకాని వాని మూల మున నేమియుఁ దెలియరాకపోవుట శోచనీయమే ; కాని యతని పేదతండ్రులగు వసంతరాజు రామరాజుల కాలము దెలియవచ్చుచుండుటచేత వతని తండ్రి కదుర భూపాలుని కాలము ఖాలముగ నిర్ణయించవచ్చును. వసంతరాజు శ్రీ. శ. ౧౬౪౪ ప్రాంతమునను, రామ రాజు శ్రీ. శ. ౧౬౩౭-౬౪౮ మధ్యమ నభ్యుదయ ముందియుండుటచే వారి తమ్ముఁడగు కదురభూపతియు నప్పటివాఁడే యని చెప్పట యొప్పును. వసంతరాజు కుమారుఁడను తిరుమలప్ప శ్రీ. శ. ౧౬౪౪ నను, రామ రాజుకుమారుఁడను రఘునాథుఁడు శ్రీ. శ. ౧౬౪౩ నను

ఉండిరని తెలియవచ్చుటచేత వారి పేదతండ్రి కదుర రాజుపుత్రుఁడగు కదిరీపతి శ్రీ. శ. ౧౬౬౦ ప్రాంత మున నుండెనని యొంచవచ్చును. శుకసప్తతి శ్రీమతకము ౧౭-౪ శతాబ్దపుఁ దృతీయపాదమున విరచింపబడెనని గట్టిగఁ జెప్పవచ్చును.

కదిరీపతికులము:— కదిరీపతికుల పెద్ది? ఈ ప్రశ్నకుఁ గవియే తుక్రిందిపద్యములయందు సమాధా నము జెప్పియున్నాడు: 11.

"ఆ యమ్మతాంకుఁడు త్రిజగ
వైయుండెను రాహితేయుఁ గల్పిమహారణ,
పాయుకొ పంత్రితనికరని
ధేయు న్నుభవానుధేయు ధీయుఁడు గాంచెకొ.
అతనికిఁ గల్గె పుతూరపుఁ
దత్తఁడాయువుగాంచెనహుఁడుఁడాపుణ్యనకుకొ
కుకుఁడతఁడు కనియెఁ దనయుం
దతవిభవోన్నతి యయాతిఁ దద్వంశమునకొ.
భువనాహారవిహారయైన పారియా
పుణ్యాక్యు నామంబుచే
భువి భాసిల్లు కులంబునకొ పారిహారాం
భోజాసమ శ్మశ్చ సం
భవుఁడై ధాత్రి నరాజిజాతిభయకం
పంజెల్ల వారింది సం
ప్రసనీయుం దననొప్పె నాతఁడు యదు
మృగధర్త పాల్కుకొ మహికొ.
ఆరసికాకతంపకుల
మాతృసముద్భవ హేనుభూతమై
ధీరతఁ బాలవెల్లి జగ
తికొ దగఁ దక్మహిమం బహారగం
ధీరభునాథుసంభరణ
భీమబలప్రతిభాప్తిఁ గాగు నం
చారయఁ బాలవేకరికు

లాభ్య వహించె నదంచితోన్నతికొ."

ఇట్లు కదిరీపతి తాను నంద్రవంశాంతర్గతయాద వాన్యయుండెను తుక్రియుండెనని స్పష్టమగుఁ జెప్ప

9. Mys. Arch. Rep. 1924. No. 88.

10. Do. No. 84.

11. శుక. ౧ : ౧౬-౧౭.

కొనియున్నాడు; కాని ఇది సంశయస్పదము. త్రి
యవంశజ తెచ్చటను తాము నాయకులమని చెప్పు
కొనలేదు. కుకపప్రతియాశ్వాసాంతగద్యంబు యందు
“కదిరీపతి నాయక ప్రదీతంబైన” యని యున్నది.
మఱియు దీని కనుగుణముగా శాసనములం దన్నిటను
తాడిగోళ్ల వారు నాయకలని ప్రాసీయున్నది. “తాడి
గోళ్ల వంశతిప్ప నాయని తిరుమలప్ప నాయని గారు” 12
“తాడిగోళ్ల గామప్ప నాయఁడు”, “కరియమాణిక్య
నాయనికి” 13 “తాడిగోళ్ల ఓబలిరాయనివారి పాత్రులైన
కరియమాణిక్య నాయనివారి పుత్రులైన”, 14 “తాడి
గోళ్ల రఘుపతి నాయకుల ప్రపాత్రులయిన రామప్ప
నాయకుల పాత్రులయిన కదిరీపతిరాయ నాయకులు” 15
“తాడిగుడ్ల రఘునాథ నాయనివారి...రామప్ప గారి
పుత్రులయిన రఘునాథ నాయనిగారు”, 16 “అచ్యుత
గోత్రపతి ప్రులయిన రఘునాథ నాయనివారి పపుత్రు
లయిన రామప్ప నాయని పుత్రులయిన వరసింహ నాయని
వారనే మేము”, 17 “శ్రీ తాడిగోళ్ల కరియనారా
యని రామప్ప నాయని గారు తవతిండ్రి అక్కపనా
యని...”, 18 ఇత్యాది. “ఓబలిరాయని” యను పట్టునఁ
దప్ప తక్కినయెవరినెల్లను “నాయని” శబ్దమే
వాడఁబడియున్నది. ‘నాయని’ ‘రాయని’గ మారుట
కలదు. పానుగంటి రామానాయనింగారు రామారాయ
నింగారైనట్లు ఈ యోబలిరాయఁడు మొదట నోబలి
నాయఁడైయుండవచ్చును. ఇది యెట్లున్నను, శ్రీ. క.
౧౫, ౧౬, ౧౭ శతాబ్దములలో “నాయఁడు” అను కులనా

మకవిరుదు కమ్మ బెలమబలిజీకులములవారికి చెల్లుచుం
డెను. ఎంతటి యల్పులైనను త్రియములు మహామండ
లేశ్వరుల మనియు, ‘రాజు’ లేక ‘మహారాజుల’మనియు
శాసనాదులయందు వ్రాయించుకొనెడివారు. కావున
కదిరీపతి త్రియఁడైయుండిన శూద్రవాతినూచికమైన
‘నాయక’ పదమును దన కేరుతో జోడించుకొని
యుండునా యని సంశయము. దీనికే దోడు శాసన
ములం దీతని వంశమువా రందఱును త్రియోచితమైన
‘మహామండలేశ్వర’ బిరుదును వహింపక, రాము మహా
నాయకాచార్యులమని చెప్పుకొనియున్నారు. ఈ
బిరుదు విజయనగరరాయలకాలముననే వాడుకలోనికి
వచ్చినట్లున్నది. సర్వసామాన్యముగ నీది విజయనగర
సామ్రాజ్యమున దేశకావలిగాండ్రైన పాలేగాండ్రకే
యుండినట్లు శాసనములవల్లను, గ్రామకవిలెలవల్లను
తెలియవచ్చుచున్నది. దేశకావలిగాండ్రు నీనాయకు
లందఱును బోయ బలిజ కమ్మ ముత్తరామకులములకుఁ
జేందినవారగుటచేతను, త్రియుల కెవరికి నీబిరుదు
లేకుండుటచేతను, తాడిగోళ్ల వంశజులు మహానాయకా
చార్యులని శాసనములం దుండుటచేతను కదిరీపతి త్రి
యఁడు కాఁడేమో యను సందేహమున కెడముగల్గు
చున్నది.

ఇట్టి సంశయ మొక తాడిగోళ్ల వంశమువారి
యెడనే కాదు, ఆకాలమున ప్రాముఖ్యత వహించిన
మఱికొన్ని కుటుంబములయెడను గలదు. ఇంచుమించు
కదిరీపతికి సమకాలినుండనఁదగు సవరముచినవారాయణ
నాయకుఁడు దనది మూర్ధ్వవంశ మనియుఁగాశ్యపగోత్ర
మనియుఁ బ్రకటించికొనియున్నాడు. 19 మూర్ధ్వవంశ
కాశ్యపగోత్రము లీతఁడు తెలుఁగుచోళవంశజుడని
తెల్పుచున్నది. కాని చోళులు రాజాంధ్రవామ
గోత్రములుగాని చినవారాయణనాయకునివలె నాయ
కాంధ్రవామగోత్రములు గారు. మఱియుఁ దిరుమలదేవ
రాయల కాలమునను, మొదటి శ్రీరంగరాయదేవమహా
రాయల కాలమునను పెనుగొండదుర్గాధ్యక్షుఁడైయుం
డిన సవరము చన్నప్ప నాయనింగారు “తిరుమలదేవ
మహారాయలయ్యవారి పూడిగం చిప్పగిరిసింగమనాయని

12. EC. X. Sp 98

13. „ Ci. 148

14. Mys. Arch. Rep. 1924, No. 105

15. „ „ No. 84

16. „ „ No. 107

17. „ „ No. 106

18. „ „ No. 110

19. కునలయాశ్వచరిత్రము. ౧: ౧౬, ౨౦.

పాశురయిన చెంపపాదయని పుత్రులైన చవరం
చెంపప్పవాడనివారు" అని చెప్పకొనియుండుటచే 20
పదమువారి క్షత్రియత్వమునకు న్యూనత కలుగు
చున్నది. క్షత్రియ లెచ్చటను తాడిగములేనట్లు
కానరాదు.

ఈ యంశములనన్నిటిని పరామర్శించియాడఁ
గాఁ గదిరిపతి క్షత్రియుఁడు గాఁడనియు, క్షత్రియ
త్వము నాకాంక్షించు శూద్రకుటుంబమునకుఁ జెందిన
వాఁడనియుఁ దోచుచున్నది. కాని యా యనుమానమే
సత్యమని దృఢముగఁ జెప్పటకు విలులేదు. నాయక,
మహానాయకాచార్యులగుదులు శూద్రుల యందే కాక
క్షత్రియులయందుఁ గూడ నాకాలమున వాడుకలో
నుండి యుండవచ్చును. కావున కదిరిపతి తనది
క్షత్రియకులమని స్పష్టముగఁ జెప్పినమాటలను ద్రోసి
పుచ్చి కేవల మనుమానములను ననుకూలకాంతముగ
వలెఁడు క్షత్రియుఁడని యొప్పుకొనట యుక్తము.

ఇంటిపేరు:—యాదవవంశము పాలించెల్లినది
జగతిఁ దగుటచే పాలవేకరికులార్థమునాఁచెననియుం,
దాను పాలవేకరికులకాంధోనిధినుధాకరుఁడననియుం
దెల్పియున్నాఁడు. కాసనములం దితని వంశమువా
రందలును తాడిగోళ్లవారని పేర్కొనఁబడియున్నారు.

20. SII. VII. Nos. 1568, 564, 569. 'సవ
రము' అను ఇంటి పేరు ఈదినచన్నప్పవల్ల కలిగినట్లు
న్నది. మొదట పిరిఇంటిపేరు చిప్పగిరివారు ; 569 లో
చిప్పగిరిపేంగమవాయనిపాత్రుఁడు చవరం చన్నప్ప
యని యున్నది ; 564లో చవరము చన్నప్పకు బదులు
'కుంచు' చన్నప్ప'యని యున్నది. రాయలకు కుంచె
వేయుటచే నితనికి 'కుంచె', లేక 'చవరము' చన్నప్ప
యను పేరు గూఢియాయెను. ఇతని వంశమువారు
'చవరము' వారైరి.

21. శుక. ౧ : ౨౦.

22. ఆం. క. చ. పుట ౫౩౧.

23. శుకనామ ప్రథమము ద్రావిడిక.

దీనికి సమన్వయ మెట్లు? ఆను ప్రశ్న మొకటి కలదు;
ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము శుకనామ ప్రతియవతారికయందు
కానవచ్చుచున్నది.

"ఆమహితావ్యవాయవను

ధాధిపులయ్యకగోత్రపాత్రులు

బ్రాహ్మణాపరాక్రమవి

చారితఘోరమచారిపరులై

ధూమి భరించి రావృపుల

ధూమిమహాన్నతి నేల భోగము

త్రాముఁడు తాడిగోళ్లపుర

ధాముఁడు శ్రీపెదయాదకుండలక. 21

మొదట పిరియింటిపేరు పాలవేకరివారు ; తాడి
గోళ్లయందు స్థిరనివాస మేర్పడుచుకొని యచట నెం
కొనుటవలన తాడిగోళ్ల యను ఇంటిపేరు గలిగినది.
ఇట్టి మార్పు పెక్కుకుటుంబములయందుఁ గానవచ్చు
చున్నది. పాలవేకరివారుగాక యచ్యుతగోత్రులు
రాజగోటవారు గలరని మైజెప్పియున్నాను ; అట్లే
చిప్పగిరివారు పవరమువారైరి. ఆరెపిటియక్కరాజు
సంతతిలో నొక శాఖవా రాగృహనామముతోడనే
యుండఁగా, నితరులు సంద్యాలవారనియు, నాకువా
రనియు నిజనివాసస్థానములనే గృహనామములు గ
్రహించిరి. రేచర్లవారు రావువారనియు, మొగోటి
వారనియు, మరభివారనియు ఇంటిపేర్లను మార్పు
కొనిరి. కావున కదిరిపతి పాలవేకరివాఁడని చెప్ప
కొనఁగా సతని పెదతొండ్రులును, వారి సంతతివారును
తాడిగోళ్ల వారమని ప్రకటించుకొనుటయందు వైపరీత్య
మేమియుం గానరాదు.

కదిరిపతిజన్మదేశమునుగూర్చి కొంత యభి
ప్రాయభేదము గానవచ్చుచున్నది. రావుబహదూరు
పిరేశలింగంపంతులుగారికిఁడు నెల్లూరునుండలమువా
డనిరి ; 22 కొచ్చర్లకోటరామచంద్రచంకటకృష్ణరావు
పంతులుగారు దీని సంగీకరింపక నితఁడు కడపముండల
ములోని కదిరిరాజ్యమును తొలించిన ప్రభువని నుడిచిరి;
23 కొత్తపల్లి సూర్యారావుగారు పాలవేకరివారికి

‘రాజధాని తాడిగోళ్ల పురము’ అని చెప్పి కావనములలో తాడిగోట్లయని కవచమునదియే తాడిగోళ్ల కావచ్చునని యూహించిరి; 24 కాని యేకావనములలో నీ తాడిగోట్ల కవచముచున్నదియో, యెచ్చటనది కలదో తెలుపరైరి.

తాడిగోళ్ల తాడిగోట్ల కాదు; అది మొరసు రాజ్యమునందు, అనగా నిప్పటి కోలారుమండలమునందలి శ్రీనివాసపూరుతాలూకాయందు గానవచ్చుచున్నది. విజయనగరరాయల కాలమున నీ గ్రామము ‘పెనుగొండ రాజ్యమున కణితువయై యుండెను. సోమయాజుల పల్లి తామ్రకావనమున “పెనుగొండరాజ్యం ముక్కింద్రుని నుండ్లూరసీమ... మావాయకావకు చెల్లె తాడిగోళ్ల” అని చెప్పియున్నది; 25 మఱియుకావనమున

“పెనుగొండనుండ్లవారిసీమకు చెల్లె... మావాయకావకు చెల్లె తాడిగోళ్ల యెఱ్ఱాలసీమలోపల” యని యున్నది. ‘పెనుగొండనుండ్లవారిసీమ’ ‘పెనుగొండనుండ్లవారిసీమకు భ్రష్టరూపము. మఱియు నింతవఱకు లభ్యమైన తాడిగోళ్లవంశీకుల కావనము లన్నియు నీకోలారుమండలము నందలి శ్రీనివాసపురతాలూకాయందును దత్తవరస్థలములందే కావనవచ్చుచున్నవి. తాడిగోళ్ల పురధామై యైన ‘పెదయోబలేరాజు’ “గదరాకమున తెర్క మొదలు గల్లు బహురాజ్య” మేలివట్లు కృత్యవతారికయందుఁ గలదుగదా. ‘కదరాక’ మెద్దియో తెలియకపోయినను ‘తెర్క’ యనునది జెనుకూరుమండలములోని ‘తెర్క’ తాలూకాయనుదానికి సంగ్రహరూప మువటకు సరి యింపబనిలేదు. కావునఁ గదిరిపతిజన్మదేశము బ్రస్తుత మైయారుపండ్తానాంధ్రతాండ్రదేశములోని కోలారు మండలమని దృఢముగఁ జెప్పవచ్చును.

24. కుకన ప్రతి ద్వితీయ ముద్రణసీతి.

25. Mys. Arch. 1924 p. 92.



మ శ ర్త లు



టిమద్ది కేషశర్త =

ప్రవరనిగమతే... కవితా... పాత్రనిర్దేశ...
చనుక్కొట్టె... పాత్రనిర్దేశ...
యగు మహాకవి

“హితుడవు చతురవచోనిధి
వకులపురాణాగమేతిహాసకథార్థ
స్మృతియుతుడ వాండ్రకవితా
పితామహుడ వెవ్వ రీడు పేర్కొన నీకుకా”

అని రాజమాత్రుడు గాక, కవివరంసుడును నగు కృష్ణ
దేవరాయలచే రీర్తింపబడినవాడు. మ రొక్క గు
డన్న నో—

“ఉదయం బుద్ధనగంబు నేతువు హిమ
పూహంబునుకొబట్టిరా
విదితంబైన మహిమ మహాండ్రకవితా
విద్యాబలప్రాధి నీ
కెదురేరి సరసార్థబోధఘటనా
పేలాపరిహార కా
రద నీరూపము రామకృష్ణకవితం
ద్రా సాండ్రలేజోనిధి!”

అని పేరుపొంది, ధర్మార్థుల పెట్టిచారివేరి
వాయికట్టగల నిట్ట.

ఇట్టి మహాకవి కవితాపరిపుష్టులగు నీవ్యక్తుల
సామ్యులై మమ్యముల నించుక విచారించుము.

పూర్వదను ప్రచరుడు మకరాంక శిఖాంక
మనోజ్ఞమూర్తి. భాసాపరకేషభోగి. వివిధాధ్వర
నిర్మల ధర్మకర్మ పీఠాపరతంతుడు. అంబురుహగర్భ
కులాధరణంబు. అనారతాధ్యాపన తత్పరుండు. అత్యు
తమా విలాసుడును. సుఖులై రేలిదండ్రులు దేవి

యుం దేవరవోలె నుండి యిలుదీర్చగ, మాకటుల్
గాలిది చేసిన సోమిదమ్మ సాఖ్యావహయై భరింప,
యవ్వనమందు నిశ్చింతగ కాపురమొవ్వహాడు. మాన్య
త్రేత్రము లెప్పుడు పెక్కుచందాలకొ బండి, ఇంట
శాకవృక్ష పాడిపంటలు రెరుగకుంటుచేత నర్హాక్షవా
తాపత్రయ మితనికి లేదు. కావనీ, నిలంబుకొ కులముకొ
శిమంబు దమముకొ శెల్యంబు లేబ్రాయముకొ చోలకొ
జూచి, “యితండు పాత్ర”మని యేఘాపాలు దీవచ్చి
నకొ సాలగ్రామము మున్నుగా గొనడు. అతిగు
లేతర నడికిరేయైన పెట్టవలయు భోజ్యంబు లింట
పవ్వారిగాక.

ఇక రెండవవాడన్న నో—

“ప్రాసను విత్తునంటి నెఱపారుకొలంబున బుట్టి
వేదయుల్ వోసినగాడ, కాస్త్రయులు పుట్టిన యిల్లు,
కళాకలాపముల్ దాసిన రచ్చ” యంచు వభిలంబు
దనుకొ గొనియాడ, నొప్పు నుద్భాసితభాసితద్యుతి
సభాపతి.

అరులనిష్ట నింగివేల్పుల నేలకు, నేలవేల్పు
కొలము నింగికి దెచ్చుచు కొలువ, సత్కృపాభ్యు
దయమహిమ నుడయించినవాడు.

వనితామానస మానసాయకుడు. జీవత్తాతపా
దుడు. భూజన సన్యాస్య విశుద్ధరత్నమడు. ఉదంచ
త్యాగశిలండు. చంద్రుని పెన్నుద్ది సమగ్రకాంతి
మహిమకొ. మానూగుమీసాల లేగినబుకొబ్రాయపు
లేజామాన. అత డుక్కొమండు వాచాలకకొ. ఇవ్వ
ధముగ నమాచానసంతతి నవరీర్ణి సకలనిగమశిఖారహ
స్యముల్ గనినవాడు.

మైథముగ అన్యాయసాంధర్యవైద్యగౌరవ
త్యాగములయందు ఒకరికొకరు తీసిపోవువాని కారు.
ఇరువురు తీవ్రత్రాతపారులు. సంసారభారమునకు తుందిని
భుజాస్కంధులే. కాని ఆతని ఆనందము, ఇతని
నడవడికి నిండుకేని సాటిలేదు.

అతడు, నిచ్చలు వరుణాతరంగిణి దరవికస్వర
నూతన కమలకపాయగంధము వహించి ప్రత్యూషపవ
నాంకురములు పైకొనువేళ వామనస్తుతిపరత్వమున
లేచి, సచ్చాత్రుడగుచు నాపగ కేగి, యయ్యేట
నఘమర్దనాన్నాన మాచరించి, సాంధ్యకృత్యము తీర్చి,
సావిత్రి జపియించి, పైకతప్పరి కర్మసాక్షి కైగి,
ఫలనమిచ్చు శ్రీ కృణుమాదిబహుపదార్థతత్తియు మదికివ
మడుగుదోవకుల గొంచు బ్రహ్మచారులు వెంటరా
ప్రజదన్ను వెచ్చిచూడ నింటి కేతెంచును.

దేవము తీర్థ సంపదర్పనాథిలావ ఆత్మ సుహృంగ
వత్తమదాగ్ని హోత్ర, తీర్థ సంవాసు లేతెంచివా
రని విన్న నెదురుగా నేను దవ్యంతయైను. ఏకి తత్పద
ముల కరగి ఇంటికి వెచ్చును. తెచ్చి పద్భక్తి వాతిభ్య
మిచ్చును. ఇచ్చి మృష్టాన్న సంత్పృప్తులగా కేయును.
చేసి కూర్పున్న చో చేరవచ్చును. వచ్చి యిద్ధర గిల్లు
వనశిపర్యతపసి తీర్థ మాహాత్మ్యముల్ దెలియనడుగును.
అదిగి యోజనపరిమాణ మరయును. అరసి చూడబో
వలయుననుచు మార్పులు నిడుచును.

విగమశర్క యన్నచో—

“తలగడు గంగమర్మనము

ధాతపటావరణంబు సంస్కృతం

జ్వలక్లమాన్య భోజనము

చందనచర్మ ప్రేమానదామకం

బాలు కవులంపువీడ్వమును

భూమిని పం కులు గల్గి నిచ్చు లుక

పులుగదొంగంబుడ నును

ముల్కమునోలును వాళుచుకొ బురికొ"

కలదులేదను వాదముల కోర్చి మీనుమోసము
వంటి యొంటిదంజము పెరయగ, బహుసంకుమదపంక

లటిర, కడలేని
 ములు ముసుగు
 శింఖుంబు గది
 కడుములు పెంట
 చముమ్రుడగుచు,
 కమంతాపథం

ప్రతి... నిగమశర్మ
వయ్యార మెక్క... పరి... శీలజలంబు
వఘుమర్న... ప్న... నమునకు, ఆంగమర్న... నముతోడి వేన్నీ...
యధ్యంజనమునకు సంబంధమెయ్యది? సాంధ్యకృత్తి
ములు, సావిత్రిజపములు, సూర్యనమస్కారములు
సంకుమదపంకమునకు, కపురంపు నీడ్యమునకు, ధూపం
పంత్తులకు సాటి యగునే? ఫలసమిక్తుశకుసుమములు,
మడుగుధోవతులు ధరించి బ్రహ్మచారులు వెంటరా
నింటికి పంచమహాయజ్ఞములకునై ప్రయాణమునకు,
సఖులు, పరిహాసకులు వెంటరా యంతరిభుక్త పరిధాన
యై నగరఘంటాపథంబున నగుచు దిరుగుటకు
పావు పాసంగునే?

ప్రభుడును సాధారణమైన యందగాడుకాదు. సేరచేటి యసర్ చెచ్చి నీరబాపు సానబట్టిన కాపాడి చల్లి మెరిసి పడనుడు విడి చేసిన క్లుప్తాడు. లేకున్న అటి మేనికాంతి ఎలుగునే?

వదనప్రభూలలావణ్యాంబుసంధూతః కమలం
బులన వాని కన్ను లమరు. నిక్క వీనులతోడ నెక్క
సక్కములాడు కరణి నన్నవి వాని ఘనభుజములు.
సంకల్పసంభవాస్థాన వీరికవోలె వెడదయై కనుపట్టు
వాని యురము. ప్రతిఘటించు చిగుళ్లపై నెర్రవారివ
రీతి నున్నవి వాని మృదుపదములు. పెక్కలకి వాని
యనుకృతియు త్రిజగన్మోహనము. కాని వాని చక్క
దనము వైరాగ్యమునజేసి కాంక్షనేయు జారకామము
లకు పూచిన సంపంగిపాలుపు మధుకరాంగవలకు
వోలె భోగభాష్యామయ్యెను.

五

నిన్ని వెన్నెలకందు వెన్నుదన్ను సుధాల్లి పొడ
మిన వెలువ తోలుట్టు గలిగి, రహివుట్టు జంత్రగాత్ర
ముల రాల్ గరగించు విమలగాంధర్వంబు విద్య గలిగి,
ననవిల్లు శాస్త్రప్రంపు మినుకు లావర్తించు పని వెన్న
వోడ చెట్టివడి గల్గి, పాయమేధ రాజనూయము లన
పేర్వడ్డ సవనతంత్రంబు లుంకువలు గలిగి, కనకనగ
సేమ కల్పవృక్షముల నీడ బచ్చరాచట్టుగమి రచ్చపట్టు
గలిగి, పద్యసంధన వైకుంఠభర్తసభలు సాయగరిడీలు
గలిగి, ఘృతాచీ తిలక్తమాపారితోహమాంభాళి
లేఖలకు ప్రాణసఖియైన వయాధిని,

లహరత్ని ద్యుతిమేదుకోదరదరీ భాగంబులక
బొల్పు వమ్మిహితాహార్యమునక నభోవాహినీలహరి
కిరలగంధవాహపరిఘలన్మంజరీ సౌరభ గ్రహణేందిం
దిన తుందిలంబులగు తత్కంఠార మధ్యంబున,

ఇమ్మన్నభ మన్మథుండగు తమ్మ చూచి,
ఝంఝంఝంకల్పటక నూదితజేగపవారవిందయై లేచి,
కుచంబులుక తురుము లేనడు మల్లలనాడ, అయ్యె
డక బూదిన యొక్క పోకనునువోడియి తేరి, విల్వ
కనప్రభావీరికలక తడియి పదవీకలకాంబుధి వెల్లి
గొల్పుమక, తనంత దా వలచి,

“నిక్కము దాపశేల భర

జీవరసందన! యింక నీపయిక

జీక్క మనంబు నాకు, నను

జీర్ణజాతారికి నప్పగించెదో?

చొక్కి మరందమద్యముల

చూరల బాకలువారు తేంట్లు

సాం పెక్కినయిట్టి పూవుబొద

రిండ్రను కాగిట నాడరించెదో?”

అని ప్రశ్నించి, “అనందోబ్రహ్మ” యటన్న
ప్రాజదువు “ఎందే దెందము కందరించురహించే నేకాగ్ర
తక నిర్వృతిక జెందుక కుంభకతప్రదీపకలికాగ్ర
దోప, ఎంచెందువో కెందే నింద్రియముల సుఖంబు
గను నా యింపే పరబ్రహ్మము” అను వ్యాఖ్యానహి
తముగ చెప్పి,

అంతక వోక, వెరలక చెట్టుకు మింక నన్న
నుచు, నీవీబంధ మూడక, రయోద్ధతి మూర్తుల నిగు
డక, వడిక విరులు చిందక, కొప్ప నీడక, తనూలత
తోడో పులకింపగా, అనువయాలాపాతిదీ నాస్యయై
రతి సంగంభమువిార,

ప్రాంచన్యూషణ బాహుమూలరుచికో పాలిం
డ్లు పొంగార, వైయంచుల్ మోవగ కాగలించి,
అధరం బాసింప,

“హ! శ్రీ హరి!!” అంచుక బ్రాహ్మణు
డోరమూడి, తడి యం సద్యయం బంటి
పొమ్మంచుక ద్రోచెను. శ్రోతుటయగారు—

అయ్యవ్వరగుచ్చెత “పాలువ కింకు లోదుర్తికృపా
రహితాత్మక! నీవు త్రోయ, ఇచ్చోట భవన్న భాం
కురము పోక. కనుంగొను” మనుచు “పవనపద్మాంబు
భక్తులై అవసి ఇనుపకచ్చుదాల్ గట్టుకొను మని
ప్రచ్చుల్లె తామరసనేత్రలిండ్ల బందాలుగారె” అని
పురాణపురుషుల యుదాహృతుల నిచ్చి, “నారికం పెను
నీనుపాత్వంబు ఘనమె” అని దూరి, కలస్యనంబుతో
జేదనజేపం విడి యేడ్చి, ఎన్ని నర్మగర్భోక్తులు నక్క
టక్కులు వింతనయగారములు బహునాటకములు
ప్రదర్శించినను, అస్థుతిమానసుండై, ఆమె తన్నంటి
నందుకు ప్రాయశ్చిత్తముగ అవ్వనజగంధి మేనిజవ్యాజి
పప గదంబించు నొడలు గడిగికొని వార్చెనట.

కలంచునే సతుల మాయల్ ధీరచిత్తంబులక!
జే నెట్టి ధైర్యము!! ఎట్టి నిగ్రహము!!! సాటిలేని
మేటి యాదర్శవ్యక్తి.

“తదవధికుశలీ పురాణశాస్త్ర
స్మృతికలచారు విచారజో వివేక;
యదవధి సపదం దధాతి చిత్తే
హరిణిశోరదృశో ద్భవో ర్విలాసః.”

అను అనుభవసిద్ధాంతమున కపవాద మీపూరు
షుడు. సారంగధరు డొండొకరుం దుండవోపుగాని
అతే డింకను అనాస్వాదిత విషయములు, కైక

క్రీడాపరాయణుడు. "లేజవరాలు చెక్కుగీతిన వసవల్లు బాలకుడు దెందమునక కలగంగ నేర్పునే?" అని యటించుగాక.

"జ్ఞాతాస్వాత్ వివృతజఘనాం లో విహామం సమర్థః" అని కాలిదాసుని పదాలు. దానికి సమాధానముగా శాశోపనిఘృష్టభర్త శలకనా నొప్పు ప్రవరుని నిర్మించినా దాంద్రకవితా వితామహుడు. బేనా పెద్దవా, నీవు పెద్దన్నవే. నీకును, నీప్రవరునికిని జోహారులే.

నిగమకర్మ యందమా—మనసు తార్తీయ పురుషార్థమునక తార్చినవాడు.

ఉష్టాని హోమాగ్ని మాదనొల్లదు గాని, విరహజ్వరాల్లుచై చెచ్చుమాడ్చును. సంధ్యకు ప్రార్థనాంజలి ఘటించడుగాని, ఎరగు నీర్వాణకహయితల కర్థి. ఆగమవాదంబు లో గాదనడుగాని, విటవాదములు తీర్పు వేసి లేచి. కంబుభృత్వా దోదకంబు గ్రోలడుగాని, యావతాధరపీఠు వారి చొక్కు. పుణ్యచిహ్నంబులపఘనంబుల ఘటించ సిద్ధపడుగాని, కరవభిభ్రంతిభిత జాతమాతనక్షతాంకమల్ సమ్మతించును.

ఇవ్విధమున వైదికాచారదూరప్రవర్తనముల దుర్విహారహరియై, గడిచేరి, గురుజనము శిక్షింపగా సడిశోరిచి, గడుసువడి, వంకరపరకచాటును మాని, తాతముత్రాత తండ్రులు చీమవలె గూడచెట్టి యూర్ధ్వతమునేసిన విత్తమును విసరహాసజేసెను. విత్తమెల్ల చెచ్చించినపిదప—

దివేచెచ్చమునకువై తన మేనగల సొమ్ము కొడుకక బచ్చింటు కుదునవైచు. ఇందు గీచిన రీతి ఇంచుకించుక చేరి గిలుపాడు తల్లిపై గల పసిండి. తండ్రికి నిడ్డ పత్రములు దొంగిలిపోయి, పోయినంతకు నమ్మి పోరయ్య విత్తము. మిండవడ్డికి నోర్చి, మృత్యురూపములైన సాహులచే ఋణగ్రాహి యగును. భూములన్నింటిని జనవరుల కమ్మజావును.

భూపాలు దీవచ్చినక సాలగ్రామమువైచ వైశోవి ప్రవరుడు గా దితడు. పొందుపట్టుల నప్పులు పొడిచి పొడిచి, దొరతనంబున చుట్టల జిరిసి తిరిసి, నలగి, తన చెలులిండ్లయం దదవుద్రావుడు త్రావుచు, ఇంటి చెన్నుడుక జనకయ్యందెను.

ఇట్టి వెలిచవులు మరగినవానికి,
"ఫిట్లో మాంపనిమేవణం కిముచితేం?
కింలేన మద్యం వినా?
మద్యంచాపి తన ప్రియం! ప్రియమహా
వారాంగనాభిస్సహ
వారస్త్రీరతయే కుతస్తవ ధనం?
మ్యాలేన చార్మణవా
చార్మమ్యాత పరిగ్రహోస్తి భవతో?
భ్రష్టస్య కానా గతిః"

అని అన్నట్లు మిగిలిన వ్యవసాయులు ఆలవడ కుండునా?

ఇతడును ఆవృత దురోదర చార్మార్థితంబు లగు విత్తములను చెనటిపిపాలివెచ్చుముల. తేర్పుచు చొల్లింటి వైభవంబు లడగ, మితిగడచిన ఋణదాతలు వెతవెట్టగ, నూరు చొరక, చెలిదిరుగుచు, వలు ఒకు కూటికి నీచుల వేడక బోడచొరక చొచ్చుచు, ఏడెల్ల కలకల నవ్వ, పూవు లమ్మిన యంగళ్ల నెచ్చెలు మోపెను.

ఒకనా దారుశ్శిలరతుని యక్క యోర్లు ఆ శుంకవిక గెరలి పలికి, ఆలుక మగిడించి, నయంబు ప్రియంబున నాదరించి బుద్ధులు గరపిన—

రాజాలయమునకు రాకపోకలు నేయు. మాసిన చదువులు మరల సదువు. ఇన్నాళ్ల వెచ్చెలు లేకు చైన తలవంచు. కులవహారత్నంబు కుస్తరించు. ఆచార్యజనము ప్రత్యేహము సంభావించు. ఆర్పావలికి నుపహార మిచ్చు. ఆర్పించు కుతపవేళాగతా తిథికోటి, పసిసేను. దర్పించు మైదుపచ్చ. తండ్రియొద్ద మనీయంబు తాన యుదుకు. అత్తికాభర్తతో నవ్వు

వల్లసరసి. గ్రామకార్యము నీర్వహించితి నట్టి.
కాని—

“పుడుతొవచ్చినబుద్ధి పూరిపేసి నాపాడు;
చెప్పినబుద్ధి, కట్టిన నద్ది ఎన్నాళ్లుండును!”

చాలదినములనుండి మెలబడిన బడుగుగావున,
తేనెబూసిన కత్తి యాధాత్రీమరుండు పన్నుపాపకాం
క్షచే అక్కపన్నుద్ధి నాదరించినట్లు చూపవైదు, కాని
నైజ మెట్లు రాగును?

ఒకనాడు రాత్రి మాతృభూవలు, అత్తికామం
దనములు, నిజయువతిదాల్పు సాములు నన్నియు
హరించి, యొక్కరుడ పేరదనివ్రోవ నూచని బారిన
పారి చోరులచే కొల్లగొట్టబడి, ఆయుర్మహిమచే
నొక కాపుసేవల స్వప్నదయ్యెను.

అంత అచ్చురలేమగాదు—ఆ కాపు వికారపు
కోపం తనపై మెరులు వెల్లికింప, మరి బాపమనక,
ప్రాణమ్యతికరమనక, కృతఘ్నుండై ఎడరుమూచి యా
పెను లేచిపిరిగినిపోయి యాపాపబాతి, ఎన్ని జన్మలు
లేనియు జన్మపడవగాని ప్రాపింపరాని భరానిలింప
బాతి గడెబోవదొరగి, యానాతిం గూడి, కల్లు పెట్టని,
పొత్తున పామదప్తాన్నకబళంపు చవులు గుడిచి, ఆక
పరలోకంబు ప్రాప్తించెడు, అంతా బోక, పరమ
పావనవంశము పట్టుబుచ్చి ఒక్క ప్లవంగ పల్లవపాణిం
గూడి, యాయమ నిల్లనిరూపు విద్యుల్లలికాధికాభి
నయధూర్యపామాట యెరుంగక చొక్క భ్రష్టుండై
నప్తుండయ్యెను.

విధి యట్టిక గదా?

“విద్యామిత్రపరాశరప్రభృతయో
వారోబుపల్లాకాః
నేపి స్త్రీముఖపంకజం సులలితం
దృష్ట్వైవ మోహం గతాః

కాల్యన్తం పశుకం పయోదధిముతం
యే భుంజతే మానవాః
లేనా మింద్రియనిగ్రహో యదిభజేత్
వింధ్యః ప్లవే త్సాగరే”

అని యనుభవసిద్ధాంతము. “బలనా నింద్రియ
గ్రాహ విద్యాంసమపి కర్షతి.” దీని? “కర్షతి కర్షతి
కర్షత్యేవ” అని వివరణము.

ఇంద్రియలోలులైనవారికి ప్రతిలింబముగ తామ
కృష్ణకవి నిగమశక్త్యను నిర్మించినాడు. కావ్యము
ప్రపంచమునకు ప్రతిలింబముగదా. మంచి చేతి
మెలకున గల చిత్రకారుని పగిది ముక్కపోని కాళిం
బున నిగమశక్త్యను తీర్చి అట్టి పాపిని పునీతుని చేసిన
కీర్తి యా నృసింహమూర్తికి తార్చి మంచి నీతిని
మనకు మార్చినాడు.

ప్రవరుని పాత్ర లోకమున కాదత్తము; నిగమ
శక్త్యపాత్ర ప్రతిలింబము. ఇరువురు కవివరులును తమ
దృక్పథముల మేరకు అనన్యపామాన్య కవితాకాళిలము
ప్రదర్శించి, తమ కీర్తిని చిరస్థాయిగా నొనర్చి, మనల
ననుగ్రహించినారు.

చైత్రపూరిమ



కథకుడు :

‘అమరేంద్ర’

అది వాళ్ల శివరంలో నోలిదసంతం. శివరావుకు పుట్టి అంత ఒక్క గిరిజకుమారికోసమే అని పుట్టింది. ఈ ప్రపంచంలోని ఆంధ్రానికి, మరాఠీ, బాలిశానికి గిరిజయే మూర్తిభావ మనుకుంటున్నాడు. అప్పటికి గిరిజరావులకు కూడా పుట్టికంతకూ శివరావే కేంద్రమయినట్లూ, అతనికింటే కోడలగడ చేసే ప్రపంచంలో లేవట్లూ కనిపిస్తోంది. అతని వృష్టిలో గిరిజకుమారి ఏకైకమైన ఆదర్శసుందరి. ఆమెవృష్టిలో శివరావు ఏకైకమైన ఆదర్శపురుషుడు. వారి కింకో ప్రపంచమే లేదు. తమరిద్దరీ ఈ అనంతమైన పుష్టిలో రెక్కలుకట్టుకుని తిప్పున ఎగిరిపోతున్నట్లూ, తమ రియలైటీకోసమే ఈ వసంతం, ఈ పువ్వులు, ఈ తుమ్మెదలు, ఈ కోకిలలు—తమ రియలైటీకోసమే బోకంలో నుఖమూ, సోంబర్యమూ రాసులు పేసుకొనివున్నట్లూ!

వాళ్లిద్దరూ ఒకరికోసం ఒకరు నిరాశతో ఉన్నట్లు విడిచే ప్రేమకులు కారు. విధి వారిరువురినీ భార్య భర్తలుగా కల్యాణమంటపంలో నిలబెట్టి ఇప్పటికి ఏదాది అయింది. అంతకుమునుపు ఒకరిమీద ఒకరి కంత మక్కువ వున్నా, గౌరవమున్నా పెళ్లి వాలన్నీటికి పుల్ పుల్ పెరుగుందని చాలామంది

అంటారు. గిరిజను ఏరి కోరి శివరావు పెళ్లొచ్చాడు. పెళ్లి అయినదగ్గరనుంచి ఆమెమీద గౌరవం ఎక్కువయింది. తన నుఖదుఃఖాల్లా బోడునీడగా విరిచే సమాచరిగా గిరిజకుమారి లభించటం అతని అదృష్టమని భావిస్తున్నాడు. గిరిజకుమారి శివరావువంటివాడు భర్త అయ్యే అదృష్టం తనకే దక్కిందని బోలోపల కొంత గర్వం లేకపోలేదు. కాని ఆమె శివరావు లాగా ఆ సంగతిని గురించి ఎవరిముందరూ ఉపవాసానియలేదు.

గిరిజ కాపురానికి వచ్చి వాలుగునెలలే అయింది. ఈపాటికి శివరావుకు ఆమెమీదున్న గౌరవం ఇగిరిపోవలసిందే. కాని కలిసివతరువాత గిరిజలో దాని తున్న గొప్పనదాలన్నీ ఒక్కొక్కటి శివరావును ముట్టన్నీ చేయసాగినయ్యే. ఇంతవరకూ గిరిజమీద అతని అభిప్రాయాలను ఆధారంలేదు. ఆమెగొప్పతనమంత అతని ఊహల్లా పుట్టి పెరిగింది. కాని క్రమంగా తెలుసుకోగలిగాడు తన ఊహల కందని సద్గుణాలు గిరిజలో దాగిఉన్నవి.

అది చైత్రపూరిమ. పెళ్లిల వేయిలేకుంటా విప్పిన తెల్లని పద్మంలాగా ఆకసమంత అలము

కున్నది. ఆవెన్నెల భగవంతుని పేరు చెప్పలేని వల్ల దనమున్నది. మల్లెపూలు జడలోంచి పీచి దండలు మంచులో వేస్తూ, గిరిజ వన్నెలచలంబలో విప్పారిన ముఖంతో పచ్చాద్లుచేస్తోంది. ఆవెన్నెల్లో ఆమెవన్నె కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలుపుతున్నది. వికారమైన ఆమె ముగులు కుంకుమరేక అంత అందమైన ముఖాన్ని అలంకరించానన్న గర్వంతో తిరుక్కుతున్నది. ఆమె ముకుమారమైన కేరం నొచ్చుకుందేమోనని కట్టుకున్న నల్ల జరీచీర సరికొనపడుతున్నది. ఆమె మానం గా అటూ ఇటూ పచ్చాద్లుచేస్తోంది. లక్షల వక్షత్రాలతో అలంకరించుకున్న విభావరికి, అట్టే అలంకారాలు లేకపోయినా ఇంత అందం గావున్న గిరిజాకుమారిని చూడగానే అమాయతో కన్నుకుట్టింది.

గిరిజ పేడమీదికి రావటం శివరావు గమనించాడు.. అప్పటి కేదో పచ్చాలపుస్తకం చదువుతూ ఆమెను పలకరించలేదు. గిరిజకూడా అతన్ని పలకరించకుండా దూరంగా ముసకగా కనిపిస్తున్న చెట్లగుబ్బల్లకేసీ, దగ్గరవున్న చెఱువులో వికసించిన తెల్ల కలువలకేసీ చూస్తూ గోడకాసుకుని నిలబడింది. కొంత పేపయినాక చదువు ఆపివేసి శివరావు కుర్చీలోంచి లేచివచ్చి గిరిజప్రక్కనే నిలబడి “ఏమిటి అంత తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నావు గిరిజా?” అన్నాడు.

“ఆ, ఏమీ లేదు” అని నీయని స్వరంతో మారుపలికింది.

“గిరిజా, నా అంత అదృష్టవంతుడూ, నాకంటే దురదృష్టవంతుడూ ఈ లోకంలో మరొకడు లేడు.”

“అదేమిటి, వింత ధోరణి లో, మాట్లాడుతున్నాడు?”

“నా అదృష్టానికి కారణం చెప్పమంటావా?” అని గిరిజముఖంలోకి తొంగిచూచాడు. ఆమెముఖంలోనూ, కళ్లలోనూ లేతనీర్లు తెరలు తెరలుగా ఆవరించింది. ఆమె తలవంచుకున్నది. శివరావు “గిరిజవంటి ఇల్లాలు దొరకటం గొప్ప అదృష్టం. ఈ అదృష్టం

మరి ఎవ్వరి కున్నది? ఇక నా దురదృష్టానికి కారణమడుగుతావా? నా తాతగారు పల్లకిరెక్క పాదంకిందమోపి ఎరుగని జమీందారు. మానాన్న గారు పట్టుబట్టలు తప్ప మరొకటి తొడిగి యెరుగని విలాసపురుషుడు. నేనో, కుటుంబాన్ని పోషించుకోవటంకోసం పాట్లు చేతపుచ్చుకొని లోకంలో చెమట ఓప్పవలసిన నిర్భాగ్యుడే. అయినా గిరిజా, నీవంటి ఇల్లాలు నా నిర్భాగ్యంలో సగభాగం భరించేందుకు నిలబడిఉన్నప్పుడు ఇక నాకేం భయం? ఎంతకష్టం వచ్చినా చిరునవ్వుతో ఎదుర్కొంటాను” అని ఒక్కనుక్కలో అన్నాడు. అతను ఎంత మనస్ఫూర్తియైన మాటలు చెప్పినా అతన్నీ ఏదో పుస్తకంలోంచి ఆపు తెప్పరున్నట్లుంటుంది. తీసంగతి గిరిజకు తెలుసు, అతను మనపారా నమ్మకేగాని మాట్లాడడం విషయంకూడా ఆమెకు తెలుసు. భర్తకు ఏమి సమాధానం చెప్పాలో తెలియటంలేదు. “నేను పొందుకొనితను. మీ ధర్మపత్నిని” అని ఎంతో ఒత్తూర్చుకుంటూ నిలబడి చెప్పింది. అది విని శివరావు ఉప్పొంగిపోయి గిరిజభుజాలను తన చేతులలో నిమిరుతూ “అవును, గిరిజా, ఎంత చక్కగా చెప్పావు! సుత్రు నాధర్మపత్నివి. అంతేకాదు. నవ్విప్పుడు నీరపత్నివి కాబోతున్నావు. పద్మపూజాంలో చొరబడబోయే అభిమన్యుడిని సాగవంధివ ఉత్తరకంటే గొప్ప నీరపత్నివి”

తన పురుషుడు తనను కొనియాడటం విని ఏమీ సంబరపడకుండా ఉండగలడు?

“అయితేగిరిజా, నన్ను వెళ్లమనిఅనుమతిస్తావా?”

“నాపొందినవారికే విజయలక్ష్మి వరిస్తుంది!”

“ఎందరు నీకు పిరికిపాలు పోసినా తెదరకూడదు గిరిజా. ఎవ రేమన్నాసరే, సుత్రు నీచేత్తో నా పిత్తు తట్టి ‘మీకేం భయం లేదు. ముఖంగా వెళ్లండి. కుభంగా తిరిగివండి’ అని చైర్యంగా సాగవంపాలి. కాని—”

గిరిజకళ్లలో నీళ్లు తిరిగివయ్యాయి. శివరావు గిరిజ తలపు చేతులతో నిమిరుతూ—“మల్లె పిరికిదాని వాడు

శ్వానా గిరిజా? నన్ను ప్రోత్సహించేవా ధీమత
రున్నాడు చెప్పి? విధి మనదర్శి బలమైన బంధంలో
లిగించింది. ఏ దేశంలో ఎక్కడ వున్నావో నన్ను
మరిచిపోను. యుద్ధమైపోయి ఇంటికి తిరిగివచ్చేదాకా
నిన్ను తలచుకుంటూ దివాలం గడుపుతాను."

"మోహాటివాక్యాన నైవం చల్లటియాత్ర చూసి
మీరు సుఖంగా ఇంటికి తిరిగిరావాలనే నా ఆరాటం.
అందుకోసం దినదినమూ దేవుణ్ణి పాదాలపువ్వుకుని
జేడుకుంటాను. మిమ్మల్ని లోక కర్తవ్య మడుగు
కున్నాను."

"తప్పకుండా అతుగు గిరిజా. అది ఎంత కష్ట
మైనదై నా చెర చేరుస్తాను."

"ఈ దీపరాశిని మరిచిపోకుండా వుంటారా?"

"ఎంత జ్వలివానిని గిరిజా? నిన్ను మరిచిపోలే
నన్ను నేనే మరిచిపోతాను."

శివరాత్రి ప్రమాదికుడుగా యుద్ధంలో చేరి ఊరు
విడిచి వెళ్లేప్పుడు బంధువులంతా బావురుసున్నారు.
గిరిజాకుమారి తొలుతు తెలుతు లేకుండా భర్త
మరుట కుంకుమ పెట్టింది. పెళ్లి మల్లెపూలడండ
నేసి "సుఖంగా వెళ్లిరండి" అని పాగనంపింది.
శివరాత్రి ఎంతో నిబ్బరంగా, కవచదీపంతోనేత్రా గిరిజ
నేసి తిరిగి తిరిగి చూస్తూ వెళ్లిపోయాడు. బండి కను
చూపుమేర దాటిపోగానే గిరిజ వచ్చి దేవతామందిరం
తలుపులు దిగించుకుని "తండ్రి, చల్లటియాత్ర చూసి
వారిని ఏ ఆపవా రాకుండా కాపాడు. నాకుంకుమ-"

అని మనసులో పడేపడే అనుకుంటుంది. జైటనంది
ఎందరు తలుపుకొట్టి నా తీయలేదు. లోపలినుంచి
భోరుభోరున ఏడుపు పొద్దుకొస్తోంది. "తండ్రి, ఏ
చలదకంటే మా కింక దిక్కిలున్నది?" అని మాటి
మాటికి మనసులో అనుకుంటూ గిరిజ నేలమీద
పాస్త్రాంగపడింది.

* * *

అరు పంపత్వరాలు ఆరు యుగాలుగా గడిచి
వయ్. ఎంత ఆందోళన, ఎంత ఆరాటం, ఎంత ఆశ,

ఎంత యుఖం? పదిహేనుదివాల కోసారి శివరాత్రి
దగ్గరనుంచి కులాసాగా ఉన్నట్లు ఉత్తరం వచ్చేది.
ఎక్కడ ఉన్నాడో తెలియకపోయినా ఎక్కడో
ఒకచోట చల్లగా వున్నందుకు గిరిజ వెయ్యిదేవుళ్లకు
మొక్కుకొనేది. మల్లి ఉత్తరం వచ్చేదాకా
మతిలేని ఆందోళన. ఈసారి ఏమని వింటానో,
ఈమారు ఎటువంటి కబురు చెవినిపడు
కుందో అని మనసులో మతిలేని బాధ పడేది గిరిజ.
ఉత్తరం రాగానే బరువంతా దింపినట్లుయిపోయేది.
అన్యుయ్యా అని నిట్టూర్పు విడిచేది. ఆ ఉత్తరం
పువ్వుకు దేవతామందిరంలో గంటల తరబడి కదల
కుండా కళ్లు మూసుకుని బారగిలపడివుండేది.

ఏవనిలో వున్నావో విమానంమోత వినగానే
గబగబా దాబామీడికి పరుగెత్తుకొచ్చి అది ముప్పల్లో
పలుకులాగా కలిసిపోయేదాకా ఆజేపనిగా చూస్తూ
నిలబడేది.

ఎవరై నా బంధువులు వచ్చి "ఎల్లా వెళ్లనిచ్చా
వు గిరిజా? ఏమంత అవసరం చెప్పింది చెప్పి? నారు
పోసినవాడు నీగుపోయడా?" అంటూ పరికించేవారు.
"భయమేమో లేదు. సుఖంగా తిరిగివస్తాను" అని నిబ్బ
రంగా గిరిజ వాళ్లతో జైటికి అనేది. ఆ సమయంలో
ఆమెనున ఎంత గజగజ వణికిపోతుందో, చెదరిపో
తున్న నైరర్థం దిక్కబట్టుకునేందుకు మనసులో భగ
వంతుని పాదాలను ఎంత గట్టిగా చుట్టివేస్తుందో ఎవ
రికి తెలుసు?

యుద్ధం ముగిసి సూరసలు కవచడుతున్నయ్.
ఈక్షణండాకా భర్త కేమంగా వున్నట్లు ఉత్తరం
వస్తోంది. పరిధి అయిపోయి ఇంకో అయిదారుతెలలలో
శివరాత్రి ఇంటికి వచ్చేస్తాడు. ఆవాడు గిరిజ ఎటువంటి
స్వాగత విస్తుందో ఎవరు చెప్పగలరు? కాలం గడు
స్తున్నకొద్దీ ఆమెనునకులో ఆశలు వక్షత్రాలకంటే
విరివిగా పెరిగిపోతున్నయ్.

* * *

ఆరోజు రానేవచ్చింది. శివరాత్రి వస్తున్నావని
తెల్లగాం యిచ్చాడు. గిరిజ వ్రేచను దగ్గరికి వచ్చి

తనకు స్వాగతమిస్తుందనీ, ఆశ్చర్యతరువాత మళ్ళీ ఆ ముగ్గు లాటికి ముఖాన్ని కల్లారా చూసే భాగ్యం లభిస్తుందనీ, ఇంకా ఎన్నో కలలు కంటూ శివరావు రైలు దిగాడు. ప్రేమను దగ్గరికి ఊరివాళ్లంతా ఎదురుగా వచ్చి పూజించడం వేరారు. కాని గిరిజ రాలేదు. శివరావు మనసు చివుక్కుమన్నది. ఈ శుభసమయాన్ని గిరిజ ఎందుకు పాటించలేదు? తనకు ఎదురువచ్చి కోమల బాహువులతో తన కంఠాన్ని ఎందుకు చుట్టివేయ లేదు? మనసు పరిపరివిధాల పరుగులుతీస్తోంది. ఇంటి దగ్గరనుంచి బండీ తోలుకువచ్చిన నాకరు కాకిబట్టలలో వున్న తనకు చూసి తెదురుతున్నాడు. తనకు వాడి పేరు సురుందరి. వాడు తమదగ్గర తరతరాలుగా వున్న నాకరు. "రామస్వామి! ఏం మరిచిపోయావా?" అని శివరావు పలకరించాడు.

"లేదు బాబయ్యా, మీరు శల్లగా ఇంటికి తిరిగి వచ్చారన్న సందర్భంలో నానోట మాట రాటం లేదు బాబయ్యా."

"అంతా బాగున్నారా? అమ్మగారు ప్రేమనుకు వస్తావన్నమా?"

"అమ్మగారి వొంట్లో బొత్తిగా బాగులేదు బాబుగారూ" అని ముఖం తిప్పివేసుకొని ఎద్దుల్ని తొందరగా అడిరికించసాగాడు. వొంట్లో బాగా లేదా? ఏమి జబ్బో? గిరిజ తనను ఆహ్వానిస్తుందని ఎంతగా ఆశపడ్డాడు? ఆ పన్నాహాన్ని సరించి ఎన్ని కలలు కన్నాడు? అవన్నీ చివరకు గాలిమేడలై కూలి పోయినయ్యా?

బండి ఇంటిముందు ఆగింది. గభాలవ బండి దిగాడు శివరావు. అక్కడికైతే నా గిరిజ ఎదురువస్తుందేమోనన్న ఆశతో. గిరిజతల్లి ఎదురుగావచ్చింది. గిరిజ చెల్లెలు ఇందిర-పన్నెండేళ్ల పిల్ల వచ్చి బావగారి పెళ్ళి పూలనూల వేసింది. "మరిచిపోయినట్లున్నావా బావా? ఆవుణ్ణే, మేం సురుంటామా" అని మరదలి పరప చూసింది. ఇంతలో అత్తగారు లోపలినుంచి కాఫీపట్టుకు వచ్చింది. కాఫీకప్పు చేత్తో పుచ్చుకున్నా దన్న

మాటేకాని ఒక్కగుక్కయినా లోపలికి పోలేదు. గిరిజ ఎక్కడుంది ఇంచూ?" అని అడిగాడు. ఇందిర "ముందు అక్కయ్యను చూడటానికి వీలులేదు. ఎంతో బహుళతో వచ్చావు. ముందు స్నానానికిలే. భోజనం చెయ్యి. ఆ తరువాత నిన్ను అక్కను చూడనిస్తా" నంటూ బావను చెయ్యిపుచ్చుకొని ఇంట్లోకి లాక్కు పోయింది. తనగదిలో నక్కివుండేమో గిరిజ అనుకున్నాడు. అక్కదా లేదు. తన తేలివీరుగా పెట్టాలని నంట చేస్తోందేమో అనుకున్నాడు. అక్కదా లేదు. ఏమయిపోయింది గిరిజ? ఎక్కడదాక్కున్నది?

ఏమీ పాలుపోక శివరావు గదిలో పడకకుర్చి లో పడుకుని తాంబూలం వేసుకుంటున్నాడు. ఇంతలో ఇందిర చెయ్యి పుచ్చుకుని పెమ్మడిగా దోప చూపిస్తూ ఎవరినో వడిపించుకువచ్చింది. ఆమనిపై వచ్చి చేసుకుంటే శివరావుపాదాలను చుట్టేసి "ఎప్పుడు వచ్చావు?" అని అడిగింది. ఆమనిపై కళ్లలోంచి నీటి చుక్కలు శివరావుపాదాలమీద రావడం. ఆతని వొళ్లు జలదరించింది. ఎవ రీ నిర్భాగ్యుడివి? తన పాదాలను విడవకుండా చుట్టుకొంటోంది. ఒళ్లంతా ముకూచిమచ్చలతో భయం చేస్తోంది. ముఖమంతా వికృతంగా గుంటలుపడిపోయింది. కాయలుకొనిన తెల్లటిగుడ్డు ఆ భయంకరమైన ముఖంలో కొట్టవచ్చి ఎట్లు నిలబడివున్నయ్. ఎవ రీ కురూపి? ఎవ రీ అభాగ్యురాలు?

ఇందిర "బావా" అని పిలిచింది. "అక్క వచ్చింది ఒకసారి చూడు." అంది. శివరావు కళ్లుగట్టిగా మూసుకుని చూడలేదు. వొళ్లంతా గొంగళి పురు సులు పోకినట్లుయిపోతోంది. అచేతుల నొక్క విడిలింపు విడిలింది అక్కడినుంచి మారంగా పారిపో వాలనిపిస్తోంది. ఇక ఎన్నటికీ ఈముఖంకేసి చూడకుండా మారంగా వెళ్లిపోవాలనిపించింది. గుండెలమీద చెయ్యికుంపట్టు పెట్టిపట్టుంది. "పద, ఇంచూ, పదమ్మ, వారు కానీపు పడుకుంటారు. మనం పోవాలి పద." ఆ స్వరం ఎంతో పరిచితంగా

అరని మనసుకు తాకింది. ఇంత అందవికారమైన రూపంలో అంత మధురమైన స్వరం ఇంకా ఎక్కడ దాగివుందో? ఈ ఒక్కస్వరాన్ని మాత్రం మిగిల్చి వ్యష్టమందరియైన ఆ గిరిజ కవలకుండా మాయమై పోయిందా? ఆ మధురమూర్తి స్మృతిని తెరిగి పోకుండా చేసేందుకు ఈ స్వర మొక్కటి చాలు గుండా?

చెల్లెలిచేయి పుచ్చుకుని గిరిజ రోవలేడువు కుంటూ గదిలోంచి వెళ్లిపోవటం శివరావు చూడలేదు. మునుపు సోపానంలో తీవ్రంగా సాగే రాజహంపలా నడిచే గిరిజ ఇప్పుడు తూలుతూ, తడుపుకుంటూ అవ ధ్యురాలులాగా నడవటం చూస్తే ఆరని గుండె చెరుచై పోయేది. ఆ వికృతిమైన రూపం మళ్లీ కంటబడుతుం దేమోనని తెడుకుతూ శివరావు కర్ణు తెరిచాడు. గది అంతా కూనడంగా విక్కువిక్కుమంటోంది. ఆరని లోపలనుంచి పట్టరానంత దుఃఖం ఉబికివస్తోంది. ఎంత అవ్యాయం చేసేంది విధి? గిరిజ నురిలేందివా అంత దుఃఖం కలిగేది కాదు. గిరిజరూపమంతా చొంగిలించి వికృతిమైన కట్టెకు మిగిల్చిపోయింది. ఎందుకో తన మీద విధికి అంత కసి? ఆ కసి తనమీదనే తీర్పు కుంటే ఎంత బాగుండేది? తను యుద్ధరంగంలో ప్రాణం విడిచే ఇంతకంటే చక్కగా వుండేది.

ఇండు కాఫీ పట్టుకువచ్చింది. శివరావుముఖం కేసి చూసి చిన్నపిల్ల ఆయనప్పటికీ జాలిపడి "బావా, ఏదవబోకు. నువ్వు చల్లగా యింటికి తిరిగివచ్చావు. అజీ మాకు పదివేలు!"

"అల్లా గవబోకు ఇందూ; నా కోరికం వస్తోంది. ఎందుకు ఇంటికి తిరిగివచ్చావా అని విచా రిస్తున్నాను. ఏ కాంటింటిబుకో నాప్రాణం ఎగిరి పోనేనే ఎంతో హాయిగా వుండేది. ఇంక ఆయిఖాన్ని నేను చూడలేను. ఇందూ!" అని చెక్కి వెళ్లి వీచ్యసాగాడు.

తలుపువనకనుంచి అత్తగా రండుకొని"మీరే అంత అదైర్యపడితే ఎల్లా చెప్పండి? ఏవాటికి ఏది అమధ

వమో ఏం చెప్పగలం? దాని మనస్సు ఎంత వీరోధపడి పోతోందో ఆపరమామృది కరుణ" మందలింపుతో కూడిన ఓచార్చుమాటలన్నది. శివరావుతల గిర్రువ తిరిగిపోతోంది. మాటా మంతి లేకుండా శిలలాగా పడకున్నీలో పడివున్నాడు.

గిరిజవికృతిరూపం ఎక్కడ కంటబడుతుందో అని శివరావు తప్పించుకుని తిరుగుతున్నాడు. ఈసంగతి మొదటే గిరిజ వ్రూహించగలిగింది. మునుపు తన రూపాన్ని చూసి ముగ్ధుడైపోయిన శివరావు ఇప్పుటి తన మచ్చలముఖాన్ని చూసి మార్చుపోతాడనీ, తనను చూసి భయంతో కర్ణు మూసుకుంటాడనీ, ఏవగిం పుతో తన ముఖం చూడకుండా దూరదూరంగా వుంటాడనీ గిరిజ ముందుగానే వ్రూహించ గలిగింది. తనను కలుసుకోవాలని ఎంతో ఆకతో దూరదేశాల నుంచి సురక్షితంగా ఎగిరివచ్చిన శివరావుకు తన ముఖం చూడకుండా వుండాలని గిరిజ ఎంతో ప్రయ త్నించింది. తన ముఖం చూడగానే ఆరని మనసు ఎంత తెదిరిపోయి నీరైపోతుందో ఆయికు ముందే తెలిసింది. అందుకనే అమృతాదు పోషివద్దగ్గరనుంచి ఆమెపెదవులమీద ఒక్కటే ప్రార్థన. ఆయన రాక ముందే న నీలోకంలోంచి తొలగించు భగవంతుడా అని ఒక్కవరసన పరితపించింది. శివరావుముఖానికి తన పాడుబ్రతుకు ఎక్కడ అడ్డంకస్తుందో అని లోలో పల కుమిలిపోయింది. "ఆయన ఇంటికి క్షేమంగా రావ లుమే నాకు పదివేలు. నాప్రార్థనలన్నీ ఫలించినయి. నైవం చల్లటిమాపు చూశాడు. కాని నా కింకో ప్రార్థన మిగిలివున్నది. ఆయన యింటికి వచ్చేసరికి న నీలోకంలో తేకుండా చేసి నైవం రక్షించాలి. నా కోసం ఆయన యింత దుఃఖించివా అప్పటి దుఃఖా నికీ, ఇప్పుడు అనుక్షణమూ శిల్యంలాగా నుచ్చుకుం టున్న నాపాడురూపాన్ని చూసి వీరోధపడే కోకా నికీ ఎంతో కేదమున్నది. నేను చచ్చిపోతే వాల్మీకి వారి కన్నీళ్లలో కలిసిపోయి వారి మనసులో కలకా లమా నిలిచిపోయేది. ఇప్పుడో? నాతలంపే వారి మన స్సులో చిచ్చు వగిలిస్తుంది. నన్ను ఒక ధూతంగా,

వివాహంగా వారు చూచి తెలిసిపోయి నూరంగా తొలగి పోతారు. నేను ఏం తిప్పచేశాను తండ్రి? ఎందుకు నా కిద్దారమైనా శత్రు విధించావు? నేను తెలియక నీ కేమిటా ఆపరాధం చేసినా, దానికి ఇంత కఠినశిక్ష విధించాలా తండ్రి? వారి మనసును బాధపెడుతూ ఈ పాడుబ్రతుకు నా కందుకు చెల్లాలి?"

మునుపు గిరిజ కనబడకపోతే శివరావుకు క్షణం కూడా యుగంగా వుండేది. ఇప్పుడు వెలులెరబడిగా ఆమెను చూడకుండా వుండగలుగుతున్నాడు. ఒక్క ఇంటిపట్టున ఉన్నప్పటికీ ఆ భార్యధర్మం ఒకరి కొకరు కనబడి వెలుగు గడిచింది. ఇందిర ఇంట్లో ఆక్కగారికి ఉపచారం చేస్తున్నది. గిరిజరెల్లి కూతురుకు వచ్చిన వివస్తును తలుచుకుని కుమిలిపోతూ కాలం చెల్లదీస్తున్నది.

వచ్చిన తరువాత యిన్నాళ్లకు శివరావు యింట్లోంచి వైటికి కదిలాడు. మునుపటి స్నేహితులందరికీ ముఖం చూపించినట్లామని బయలుదేరాడు. మొదటగా చిన్ననాటి స్నేహితుడు శ్రీధరదగ్గరికి వెళ్లాడు. శ్రీధరనీ, శివరావునీ ఒక్కటే ప్రాణం. శ్రీధర శివరావు తనను మరచిపోయాడేమో ననుకున్నాడు ఇంత చాకా కనబడకపోవటం చూసి. శివరావుకు ఎదురుగా శ్రీధర వైవమదగ్గరికి వెళ్లాడు. కానీ ఆ నాడు శివరావుకు మనసు మనసులో లేదు. ఎవరినీ చూడలేదు. ఎవరినీ పలకరించలేదు. అది చూసి "అప్పుడే నన్ను మరచిపోయాడు. కళ్లు పెత్తిమీది కట్కినయ్య" అని అతనిమీద శ్రీధరకు కోపంవచ్చింది. ఇవాళ శివరావు తనంతట తానే వచ్చి తలుపు కొట్టేసరికి శ్రీధరకు పట్టరాని సంతోషం వచ్చింది. "ఏకోయ. ఇంకా మేం గుర్తున్నామన్నమాట." అని శ్రీధర పరిహాసం చేశాడు. శివరావు "అదేమిటా అన్నాయ్. నువ్వు కూడా అట్లా అంటావే?" అని బదులుచెప్పాడు. శ్రీధర "ఉమా, ఓ ఉమా, ఏం చేస్తున్నావ్? మీ మరది వచ్చాడు. దబ్బున కాఫీ పట్టుకురా" అని కేక వేశాడు. ఉమా కాఫీ పట్టుకువచ్చింది. శివరావు

ఆమెను చూసి వేలారయిపోయాడు. "ఈమె శ్రీధర భార్యనా? ఈమెకోపమేవా అతను కులంకూడా పోగొట్టుకున్నది? ఈమెఅంతాన్నే నా లోకులు వేసోళ్ల పొగుడుతూవుండేవాళ్లు?" చెరురుకూపున్న శివరావుమందు కాఫీకప్పు పెట్టి "మరదిగారు మరచి పోయినట్లున్నారే?" అని పలకరించింది. శివరావుకు ఆమెయాపాన్ని చూడగానే గొంగళిపురుగులు పాకివట్టయింది. "ఎందుకు మరచిపోతాను వాడివా." అని నవ్వుతూ బదులుచెప్పాడు. అంతటితో తీసుకోక "నూచెల్లెలు కులాసాగా వుండా" అని కుళిల ప్రశ్ని చేసింది. శివరావు తలకిందులైపోయాడు. ఏమీ తోచక ఆవున్నట్లు తలవూపాడు. ఉమా ఇల్లి పోయింది యింట్లోకి. శ్రీధర అందుకుని ఒక్క గుక్కలో ఆ పూరు ముకూచితో పద్ద అగచాట్లున్నీ చెప్పకుపోయాడు. ప్రాణాలు గుప్పెట్లో పెట్టుకొని బతికామన్నాడు. ఆపూరిలో గిరిజకూ, ఉమకూ ఇద్దరికీ మరీ ఒత్తుగా పోతపోసిందన్నాడు. గిరిజనుణ గజాలను పొగడుతూ చిత్రకారుడైన శ్రీధర ఒక్క సారిగా కవి అయిపోయాడు. శివరావు యుద్ధంలో వున్నప్పుడు తోబాటా ఆమె చూపిన వైర్యమూ, అతని క్షేమంకోసం ఆమెపోతేవా, అతను ముఖంగా తిరిగి రావాలని ఆమె చేసిన ప్రాణబల అన్నీ వర్ణించి శివరావుముఖంకేసి చూశాడు. ఇవన్నీ వింటున్న శివరావుకళ్లలో నీళ్లు గిరున తిరిగినయ్య. "మళ్లి వస్తా నన్నయ్యా" అంటూ లేచి ఇంటిదోర వట్టాడు.

నడుస్తున్నంతసేపూ అతని మనసులో ఒక్కటే ఆలోచన. "నాప్రాణంకోసం గిరిజ యింత పరితాప పడింది. నాకష్టంలో తను భాగం పంచుకుని వైర్యంగా నిలబడింది. ఇప్పుడామెకు కష్టం వచ్చి నప్పుడు నేనేం చేస్తున్నాను? పరాయివాడిలాగా గిరిజనుచిదరించుకొని చూడూరంగా తిరుగుతున్నాను. గిరిజ నాకోసం పద్ద పరితాపంలో వెయ్యోరంతు నేను ఆమెకోసం పడటం లేదు. కృతజ్ఞతలయినా చూపటంలేదు. నేను ఆపదలో చొరబడినమయన

ఆమె నాకు చేయూత ఇచ్చి ముందుకు పంపింది. ఇప్పుడు నాకు అంగక్షకల్యంతో అలమటిస్తున్నప్పుడు ఆదుఃఖంతో నాకేమీ పనిలేవట్లు దూరంగా తిరుగు తున్నాను. ఆనాడు గిరిజ వస్తూక వర మడిగింది. ఈప్రేమరాలిని ఎన్నడూ మరచిపోయినరా? అని. ఇప్పుడు నిజంగా నేను మరచిపోలేదా? గిరిజకు కలిగిన దుఃఖంలో లేకమై నా నేను పంచుకోన్నావా?"

ఇంటికి వచ్చాడు. వాకిట్లో ఆడుగు పెట్టాడు. అంతవరకూ కుర్చీలో కూర్చొని పావిట్లో గిరిజా, ఇందెరా ఏవో కమల్లాడుకుంటున్నారు. శివరావు ఆడుగుల అలిగిడి వివరించగానే "అయ్యో, మీరావ వస్తున్నట్లున్నారు. ఇంచూ, పద పద. నన్నిక్కడినుంచి తీసుకుపో. నీకు పుణ్యముంటుంది. వారికంటే బడకుండా నన్ను వాగడిలోకి పోయిపో." అని గిరిజ చెల్లెలిని తొందర పెట్టటం వివరించింది. ఆ మాటలు శివరావుకు చురుకుపడ లేనివయ్యె. గిరిజ లేచి ఇందుచెయ్యి పట్టుకోవోయిందెగానే శివరావు లోపలికి ఆడుగు పెట్టాడు. గిరిజనుండే దడదడలాడుతోంది. ఇందు తొందరతొందరగా అక్కగారిని వడిపించుకుపోతోంది. షా ఆగలేక శివరావు అన్నాడు: "కూర్చో గిరిజా, కూర్చో. నన్ను చూసి ఎందుకంత భయపడుతావు? ఇంచూ! మీ అక్కకు నీవు చెప్ప నేను మునుపటి బావమేమి." గిరిజ సిగ్గుతో తలవంచుకుని నిలబడింది. ఆ క్షణంలో తనకాళ్లకింద పేల వోరుతెగిరి తనను మింగివేస్తే ఎంత బాగుంటుంది అనిపించింది గిరిజకు. "కూర్చో అక్కా" అంటూ ఇందు చెయ్యి పుచ్చుకుని గిరిజకు కుర్చీదగ్గరికి నుంచేంది. "వద్దమ్మా వద్దు. నా పాడుముఖాన్నిక వారికి చూపలేను. నన్నిక్కడినుంచి తీసుకుపో." అంది గిరిజ. ఈ మాటల్లో ఎంత జోధ, ఎంత వేదన పులపల కాసుతున్నయ్యా శివరావుకు అవగతమయింది. తను రెండడుగులు ముందుకువేసి గిరిజచేతులు పుచ్చుకుని కూర్చోమని కుర్చీ అందించాడు. గిరిజచేతులకు శివరావుచేతులు తాకగానే గడిచిపోయిన కాలంలోని సుఖమంతా ఒక్కసారి వచ్చి పలకరించిపట్టుకుంది. గిరిజ వణికిపో

తోంది సంతోషంతో. ఆమెమనసు చూపులేని సుద్దను బద్దలుకొట్టుకుంటూ పరిగెత్తుకువచ్చి శివరావుశిరరాన్ని ఒక్కసారి చూడాలని తపాతిపాటాడిపోతోంది. ఆమె తనను తాను సంతోషించుకోలేక తన చేళ్లతో శివరావువొంటిపంతా ఒక్కచూరు నిమిరింది. అప్పుడే గిరిజమనసుకు దృష్టికావోయి! యుద్ధంలో ఎన్నో పాట్లు పడి చివరికి కుటుంబా ఇల్లుచేరిన శివరావును కళ్లారా చూడకునే భాగ్యం లేదని కుమిలిపోతున్న ఆమెప్రాణానికి అప్పుడే ఎంత ఓదార్పు నిచ్చిందో! వెంటనే గిరిజ తన్నుతాను నిందించుకుంటూ "ఛీ! ఎంత సిగ్గులేనిదాన్ని. ఈ పాడుచేతులతో మిమ్మల్ని తాకటానికి చెరవని మూర్ఖురాలిని. నన్ను తడిమించండి. నన్నిక్కడినుంచి తీసుకుపోవే, ఇంచూ. వారి! నా పాడుముఖం చూపించటమేకాక నాపాపిష్టిచేతులతో వారిని తాకేనే——" అని గద్దదికంతో అరిచింది. శివరావు గిరిజను తన చేతుల్లోకి తీసుకుని నిమిరుతూ "ఎందుకు గిరిజా, నిన్ను నువ్వు నిందించుకుంటావు? ఇందులో నీతప్పుయింది? నీచేతులారా చేసేం దేమింది?" అని ఓదార్చాడు. గిరిజమనసుకు ఈమాటలు వన్నీటిజల్లులాగా పోవయ్యె. "నాతప్పుమీ లేకుండానే దైవం నన్నిల్లా పడించాడా? ఎంత అపరాధం చేసివుండకపోలే యింత కఠినకఠన చేస్తాడు?" అని గిరిజ తన వేదనను చెల్లడించింది. శివరావు గిరిజచేతులు తన చేతుల్లోకి తీసుకుని "నువ్వేం తప్పుచేశావో గిరిజా? తప్పులె నాదికానూ? నన్ను యుద్ధంలోకి దైత్యంతో పాగవెంపటం నీతప్పు? నేను వెళ్లిన దగ్గరనుంచి నాప్రాణంకోసం ఒక్క వరపన అందోళనపడటం నీతప్పు? నేను కుటుంబా తిరిగిరావటంకోసం పూజలుచేయటం నీతప్పు? కాదు. తప్పులె నాదే——"

"అదేమిటి, మీరే పేయన్నది?"

"ఓను గిరిజా, తప్పులె నాదే. ఇంకొకరి ముందు చెప్పకోటానికి సిగ్గుపడేవాడిని. కాని నీముందు నాకు జంతులేదు. నాక్షేమంకోసం నువ్వంత వ్యభిపద్ధానో, ఎంత అందోళనపడ్డావో నాకు తెలుసు. కాని నే నెంత నీయల్లుచుకున్నావో! ఇల్లువదలిన తరు

వాత నిశ్చయముతోను అందులో వెయ్యారంతైనా ఆంతోకవడలేదు. అంతే కాదు. నీ కింత ఆపద వచ్చిందని విన్నాకమా దా యివ్వారేదరమా నిన్ను చీద గించుకుంటూ చూడంగా తిరిగాడు. తలుచుకుంటే వాతల వరకెట్లువుతుంది. నీకు వచ్చిన ఆపద వాకు వస్తే ఏమయ్యేది? సువ్ర వన్ను ఈవిధంగానే చూడే దానివా? సువ్ర నేనంటే ఈమాదిరిగానే చీదరించు కునేదానివా? వెన్న గిరిజ. ఆదే మీమా మామా లేదా."

ఏం చెప్పాలో గిరిజకు తోచటంలేదు. శవ రావుమాటలు గిరిజనునకును ఎంత చల్లగా తాకి పీదా ర్చినవో ఆమెకు తెలుసు. ఏదో తెలియని సంతోషం ఆమెచుచ్చల ముఖమీదా, కాయలుకాసిన కళ్లలోనూ రెక్కలు విప్పతోంది. అది చూడగానే శవరావు మన కుకు పూర్వపు గిరిజరూపం ఒక్కపారిగా కళ్లకు కట్టింది. ఆ గిరిజ యేమైపోయింది? శవరావుకు పరిశ్చ చేసేందుకు ఆపురూపమందరియైనా గిరిజయే యీ అంద వికారమైన వేషంతో వచ్చిందా?

"బావా, ప్లావావి! లేస్తావా?" అని ఇందర తలుపుచనకనుంచి పిలిచింది. శవరావు లేచి బయలు పేరాడు. అతనివెనకాడేగిరిజవనంకలతానేనడచివెల్లింది గదిబయటికి. అక్కముఖంకేసి చూసి ఇందర పొంగి పోయింద. గిరిజకళ్లలో యను పొక విపరీతమైన నెల నుండేది. ఇప్పుడు ఆనెలను ఆరిపోయింది. కళ్లలో ఆరిపోయిన ఆ కాంతి ఇప్పుడు గిరిజముఖమంతా నిండి ధగధగమున్నది. "ఇందూ, నీబ్బా కుండుగుడ్డా వా చేతి కిచ్చేవే" అంది గిరిజ. వాటిని అక్కగారికి అందిస్తూ ఇందర "అక్కా, కోకూగర్త. తూలిపోతావు" అంది. గిరిజ మానుపలకకుండా కళ్లన్న వారిమాదిరిగానే గబ గబా నడిచి భర్తవంటి నీళ్లగదిలోకి వెళ్లింది. విప్రు పోతూ ఇందర నిలబడిపోయింది.

శవరావు నిద్రలేచేసరికి ముఖంపుచికా, నీట్లూ ఎదురుగావుండేవి. కిందికి దిగివచ్చేసరికి గదిఅంతా కుశ్రంగా కనబడేది. తేలియమీద నుడ్డ ముడతలు

లేకుండా పరచివుండేది. ప్లవరూట్లోనో తెల్లవారే బచ్చటికి దొడ్లోపూసిన రంగురంగుల పూలన్నీ తెలుతూ ఇంపుగా కనబడేవి. ఈవసులన్నీ ఎవరు చేస్తున్నారా అని ఆశ్చర్యపడేవాడు. గిరిజ చెల్లెలి చేత ఇవన్నీ చేయిస్తోందేమో వనుకున్నాడు. అప్పుడు గిరిజ మక్కువా తోగోకుండా కాఫీ పట్టుకొచ్చింది. శవరావు చీకినదైపోయాడు. గిరిజచేతులొంచి కష్టం అందుకొని "గిరిజా, నీకు వేవతలేమైవా దివ్యరత్నప్రి యిచ్చారా? చెప్ప. ఎల్లా చేస్తున్నావ్ ఈవసులన్నీ" అని అడిగాడు. గిరిజ పిస్టపడుతూ తల వంచుకొని "ఏమో వాకు తెలియదు." అంది.

ఆవాడు వైత్రుత్వము. గడచిపోయిన తీరి తాన్ని శీలయకుంటూ ఆ చల్లటివెన్నలలో శవరావు కళ్లుమానుకుని పడుకున్నాడు. మేడమెట్టుమీద ఎవరో ఎక్కిరెడ్డుపట్టు చిప్పవెయింది. కొంతసేపటికి గిరిజ పైకిరావటం చూశాడు. ఇంత నిద్రాయగా, వారుడుగా వున్న మెట్టు ఎల్లా ఎక్కిరెచ్చిందో అని ఆశ్చర్యపోయాడు. ఇంతరాత్రిఅయినా ఇంకా ఎందుకు మేలుకొనివున్నదో, ఇప్పుడిక్కడికి ఎందుకు వచ్చిందో అనుకుంటూ ఏం చేస్తుందో చూడమని నిద్రపోతున్నవాడిలాగా కదలకుండా పడుకున్నాడు. సగం మూసి తెరుస్తున్న కళ్లతో గిరిజను చూస్తూ విస్మయపోయాడు. గిరిజ మెల్లగా వచ్చింది. ఒకచూటు చేతులు వైత్రుత్వకాశంతో కనబడేవి కళ్లతో చూస్తూ దగ్గంపెట్టింది. తిరువార శవరావుమంచంమట్టా నూడుమాట్లు తిరిగింది. ఎవరైతా చూస్తున్నా రేమోనని అటూయిటూ చూసింది. అతడి రెండుపాదాలకు కళ్లకద్దకుని చేతులతో పాదమూలి తీసుకుని నుదుట పట్టుపెట్టుకుంది. దివాలవల తేచి శవరావు గిరిజచేయి పుచ్చుకొని "అమ్మవోంగా. ఎన్నాళ్లకు దొరికావు! ఎన్నాళ్లనుంచీ చేస్తున్నా వీదొంగరినం?" అన్నాడు. గిరిజ దొరికిపోయిన దొంగలాగా తెడు రుతూ, ఏమీ మాట్లాడకుండా నిలబడిపోయింది. శవ రావు తూలోమని గిరిజకు మంచమీద కూర్చో పెట్టాడు. వసుకుతూ గిరిజ తూర్పున్నది. శవరావు

గిరిజనలును తన సుందలకు చేతులుగాని "గిరిజా, ఆనాడు నువ్వు నన్ను ఏవరం అడిగావో నుర్తున్నదా? ఆనాడు చెత్తెల్లాగ్గిను. అప్పుడు చెన్నెల్లో నీకళ్లు అగాధమైన సముద్రాల్లాగా పెరిపెయ్యె. గిరిజా, ఇప్పుడుకూడా అదే చంద్రుడు. అదే చెన్నెల. ఆవే హృదయాలు మళ్లీ అదే చోట కలుసుకున్నయ్యె."

"కాని—" అని గిరిజ చెక్కిళ్లమీదుగా జారు తున్న కన్నీళ్ల నడ్డుకుంది. శివరావు మళ్లీ చెప్పుకుపో తున్నాడు: "ఆనాడు నువ్వు నన్నడిగినదే ఈనాడు నేను విన్నాడుకున్నాను. అప్పుడు గిరిజ నా భార్య అవటం గొప్ప అదృష్ట మన్నాను. ఇప్పుడూ అదే మళ్లీ అంటున్నాను. ఆనాడు నా కష్టమంతా నువ్వు మోశావు. భార్యకు సహజంగా వుండే భీతిని దూరంగా తోసి నన్ను ప్రేర్యంగా పొగపెంపావు. నేను వచ్చే దాకా నా కోసం వివరీతమైన పరితాపపడ్డావు. ఈనాడు నాకు నీ సుఖంలో సగభాగం యిమ్మని వేడు కుంటున్నాను. ఔను గిరిజా. మనమిద్దరం చెల్లిపండి రిలో కలిసినవాడే మన సుఖదుఃఖాలు ఒకటిగా పెన వేసుకుపోయినయ్యె. అప్పటినుంచీ నాసుఖమే నీసుఖం, నీదుఃఖమే నాదుఃఖం."

గిరిజ అందుకొని "కాని, కాలం ఆ గిరిజ పెట్టుకుపోయింది. ఆ గిరిజను దొంగిలించి ఒక వికృత మైన కట్టెను మిగిల్చిపోయింది. నన్ను తాకేటందుకు మీరెంత రోతపడుతున్నారో. నా సుఖం చూసినప్పు డల్లా మీ మన సంత చీడరించుకుంటోందో. అందుకే మీరు తిరిగి సుఖంగా ఇల్లు చేరకమునుపే నన్నీశాకం నుంచి దూరంగా తీసుకుపోమ్మని దైవాన్ని ఎంతో వేడుకున్నాను. నా మొర ఆలించక ఇక్కడే పడేసి వుండాడు."

"గిరిజా, మొదట నేనూ అల్లాగే బాధపడ్డాను. కలకలలాడే గిరిజను చూసిన కళ్లను అమాంతంగా పొడిచివేసుకుందామనుకున్నాను. అసలు తిరిగిరా కుండా యద్దంలోనే ప్రాణం విడిచివుంటే ఎంత

బాగుండేదో అనిపించింది. కాని మిదిద్దరినీ దైవం ఎందుకు బలికించాడో. ఆయనకు ద్వేషమేమిటో?"

గిరిజ "నన్నెందుకు బలికించావు రండీ" అని చెక్కిచెక్కి ఏడ్వడానికింది. ఏమని ఓచారాలో శివ రావుకు తెలియలేదు. ఎంతోనేపు ఇద్దరూ మానంగా కూర్చున్నారు. దూరంగా మామిడితోపులో నిద్రరాని కోటల లోకదాని నొకటి కవ్వించుకుంటూ కూర్చు న్నయ్యె. ఎవరో చల్లగా దీవిస్తున్నట్లుగా తెల్లని చెన్నెల అన్నిటిని పులించేస్తోన్నది.

చివరికి శివరావు అందుకున్నాడు. "గిరిజా, మనం ఇంకా నాలుగుకొలాలపాలు భార్యార్థిర్రలుగా బ్రతికేటమే ఆయనకు ద్వేషం. సుఖంలోనూ, దుఃఖం లోనూ, ఎంతవానల్లోనూ ఒకరినొకరం వివరరాదని ఆయనసంకల్పం."

"కాని ఈ కురూపి గిరిజతోనే బ్రతుకంతా చెళ్లదీస్తారా? అంత కఠినంకీ మీరెందుకు? ఇంకెవరి పై నా చెల్లాడి సుఖపడండి. మీసుఖంకంటే నాక్కా వలసినదేమింది? మీ ఇద్దరికీ నేవేస్తూ దావిగా మీ పాదాలమందు నన్ను బలికనివ్వండి."

"గిరిజా! విజయంగా నీకు కావలసింది నాసుఖ మేనా?"

"ముమ్మాటికీ మీ సుఖమే"

"అయితే, నీకు పుణ్యమంటుంది. నాసుఖమే నువ్వు కోరుకునేట్లయితే ఈమాట మళ్లీ చెప్పడూ నామందు ఎత్తవోళ్ళు. ఎత్తని నాచేతులో చెయ్యి వేసే చెప్పా."

వలుకుతున్న చేతిని అతని చెయ్యిమీద అన్ని గిరిజ అన్నది: "ఎత్తను. ఎన్నడూ ఎత్తను."

ఆమె వొంగిన సుఖంనుంచి కన్నీరు ఆచేతుల మీద వుండింది.

కొంచెంసేపయినాక మునుపటిలాగా శివరావు "గిరిజా, నాఅంత అదృష్టవంతు డింకోడులేదు." అన్నాడు. గిరిజ తలవంచుకుని "కాని మీ గిరిజ

పురాణములు : వాటి పరమార్థము

౨



= శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథం =

[గణపతిక తరువాయి]

కొంతమంది పాశ్చాత్యులు చెబుతారు : (౧)

బ్రహ్మపురాణంలో ఉత్కలదేశంలో ఉన్న జగన్నాథమహాత్మ్యం వర్ణించియుండుటచేత మమ్మ, వర్ణాదిపంచలక్షణములు లేకపోవుటచేతమమ్మ, ఉత్కలదేశంలో ఉన్న మందిరాల పేర్లు కనబడటంచేత మమ్మ ఈపురాణం ౧౩౦౦, లేక ౧౪౦౦ సం.కు పూర్వం వ్రాయబడలేదు.

(౨) పద్మపురాణంలో శైవల వర్ణన, వైష్ణవుల చిహ్నాలు వివరింపబడియుండుటచేత పన్నెండవ శతాబ్దంలో ఈ పురాణం వ్రాయబడి ఉండాలి. ఇందులో కూడ కవపటిభాగం ౧౫, లేక ౧౬ శతాబ్దంలో వ్రాయబడియుండాలి.

(౩) విష్ణుపురాణంలో వాణ్యజైనవ్రసంగాలు ఉండడముచేతమమ్మ, కలియుగాబ్దం ౪౭౪౬ సం. వరకు రాజవంశావళులు వుండటంచేతమమ్మ ౧౦౪౫ సం.లో ఈపురాణం వ్రాయబడింది.

(౪) వాయుపురాణమే అన్ని పురాణాలకన్న ప్రాచీనమైనది; పంచలక్షణములు గలిగియున్నది.

(౫) భాగవతం బోపదేవుడు వ్రాశాడు; ౧౨-వ శతాబ్దంలో వ్రాసియుండాలి.

(౬) వారదీయపురాణంలో పురాణలక్షణాలే లేవు. ఆధునికమైన భక్తిప్రధానగ్రంథము. గోవధ నిరసన ఇందులో చాలా హెచ్చుగా ఉన్నది. ౧౬, ౧౭ శతాబ్దాల్లో సంగ్రహింపబడిఉంటుంది. బృహ

న్నారదీయపురాణంలో విష్ణుభక్తి హెచ్చుగా వర్ణింపబడినది. వైష్ణవుల కర్తవ్యాలు విపులంగా ఉన్నాయి. పురాణం బహు ఆధునికమయినది.

(౭) మార్కండేయపురాణం—ఇది తొమ్మిదో, పదో శతాబ్దాల్లో సంగ్రహింపబడింది.

(౮) అగ్నిపురాణంలో ఇతిహాసభంధోపాధిక రచితాంత్రికవిషయాలు అన్ని ఉండుటచేత ఆధునికమైనది.

(౯) భవిష్యపురాణం—ఇది భవిష్యము అనేటందుకు కారణం కనబడదు.

(౧౦) బ్రహ్మవైవర్తంలో పురాణలక్షణాలు లేవు. పురాణం ఆనదానికే కాదు.

(౧౧) లింగపురాణం కర్మగ్రంథమే. ఆశేక అంశాలు ఆధునికమే.

(౧౨) వారాహపురాణంకూడ కర్మ ప్రధానమైన గ్రంథమేను. ౧౨-వ శతాబ్దంలో ఉన్న రామానుజుని ఆభాస చాలా కనపడుతుంది.

(౧౩) స్కందపురాణంలో చాలామటుకు జగన్నాథమహాత్మ్యం చెప్పబడిందికాబట్టి బ్రహ్మపురాణము, స్కందపురాణమున్న ముక్కలరచనలు.

(౧౪) వామనపురాణంకూడ పురాణ మనేటందుకు లేదు. ౧౫, ౧౬ శతాబ్దాల్లోని దీని రచన.

(౧౫) మత్స్యపురాణంలో పురాణంతాబాకు అయిదు లక్షణములు ఉన్నా, ఉపపురాణాల వర్ణనలుండుట వల్ల ఆధునికరచనయేను.

(౧౬) గరుడపురాణంలో పురాణబ్రహ్మణాలు లేవు; గరుడుని విషయంకూడా కనపడదు.

(౧౭) కూర్మపురాణంలో ధైరవ, వామ, యామలతంత్ర కాస్త్రవిధాలు ఉండుటచేత అది తాంత్రిక కాస్త్రప్రతిష్ఠాపనతీరువాత్ రచింపబడినదే; చాలా ఆధునికమైనది.

(౧౮) బ్రహ్మాండపురాణము వ్యాసుడు వ్రాసినదే. వాయుపురాణం, బ్రహ్మాండపురాణం అనుబంధాలులాగ కనపడతాయి.

మీద చెప్పిన ఈ ఖండములు నిజమే అయితే, చైదిక గ్రంథములందు, అనగా బ్రాహ్మణాలయందున్న, ఉపనిషత్తులందున్న శేరోగ్రిబడిన పురాణాలు యావత్కాలప్రమయిపోయిఉండాలి. లేక నిరర్థకమయిపోయినా ఉండాలి. శతపథబ్రాహ్మణంలో త్రాదాదికార్యముల్లో పవరోజాన, పురాణక్రమణ చేతులన్న మాటకు అర్థమైనా లేకుండాఉండిఉండాలి.

ఇటువంటిది అసంభవం. పురాణాల్లో ఎక్కడయినా ప్రక్షిప్తమయిన సంగతులు నిర్ధారణకేసి ఆధునికమని అవనమ్మునుగాని పురాణాలే ఆధునికములు అంటే అది సరిపడనిసంగతి. ఆపస్తంబమూత్రాల్లో—

“అథ పురాణే శ్లోకా ఉదాహరన్తి—

అష్టాశీతిపూసాణి యే ప్రవాళీషిరన్తయః
దక్షిణేనార్యస్థుః పథానం యే స్యువానాని భేజితే
అష్టాశీతి పూసాణి యే ప్రతేనోషిరన్తయః
ఉత్తరేదార్యస్థుః పథానం తే అమృతత్వంహి కల్ప్యతే”
(౨-౨౬, ౩౫)

అని ఉన్నది. దీనికి సరిగ్గా, చూడండి, బ్రహ్మాండపురాణంలో ౫౪: ౧౪౯-౧౬౬:—

“అష్టాశీతిపూసాణి మునీనాం గృహమేధీనాం
పవిత్ర దక్షిణం మార్గం త్రేతా షోడశంద్రతారకం
త్రయోవతాం ప్రపంచైశ్చైవ యే స్యువానాని భేజితే
లోకపంక్త్యవహారేణ భూతారంభకృతేనచ
ఇచ్ఛాత్వేవరతాచైవ సైగుహోపకమాచ్ఛుచై

తథా కామకృతేనా సీతవా ద్వివయస్య చ
ఇత్యేతైః కారణైః సిద్ధాః స్యువానాని భేజితే
ప్రతేషీణి త్రే మువయా ద్వాపరభి ఇవా బద్ధతే
వాగవిధ్యుత్తరే యచ్చ సప్తర్షిభ్యశ్చ వక్షిణం
ఉత్తరః పవిత్రః పథా దేవయానస్తు స స్యుతః
యత్రోతే విశవః సిద్ధా విమలా బ్రహ్మచారిణః
సప్తరిం యే జనుషుం తే తస్మాత్ స్యుత్యుః జితస్తుతే
అష్టాశీతిపూసాణి తేహమపి షోడశకరీసాం
ఉదాహృతాన మర్యస్థుః త్రేతా షోడశంద్రతారక
ఇత్యేతైః కారణైః సిద్ధాః తేఽమృతత్వం హి భేజితే
ఆధూతపంష్టవస్థాన మమృతత్వం విభావ్యతే.”

అని ఉన్నది. అలాగుననే ౬౫ (౧౦౩-౧౦౪) లో కూడ ఉన్నది. కాబట్టి ఆపస్తంబమూత్రాలవాటికి బ్రహ్మాండపురాణం ఉన్నదిగదా. విష్ణుపురాణంలో ౩-౭ న్నూ మర్యాదపురాణం ౧౨౪: ౧౦౨-౧౧౦ న్నూ ఇదేమాత్రమగా వ్రాయబడి ఉన్నది. పద్యపురాణం పుష్టికాండలో—

“అష్టాశీతి పూసాణాం యశీనా మూర్ధ్వకరీసాం
స్యూతం యేహంతు తస్మాదం తదేవ సురువాసివాం”

ఇంకా చూడండి. భవిష్యపురాణంలోనుంచి ఆపస్తంబమూత్రకారుడు—

“ఆధూతపంష్టవా త్రే స్వర్గజితః పువః పక్షే
రీచార్థభవన్తి ఇతి భవిష్యపురాణే” [౨ (౨౪) ౬; ౫]

అని ప్రమాణం తీసికొని వ్రాశాడు. ఈ ప్రపంచమే బ్రహ్మాండపురాణంలో కూడ వ్రాయబడి ఉన్నది.

ఆపస్తంబమూత్రాలవాటికి పురాణాలు వామని దిష్టమై ఉన్నాయనేది స్పష్టము. ఆపస్తంబమూత్రాల్లో శేరోగ్రిన్న పురాణాల్లో అష్టాదశపురాణాలు శేర్లతోగూడ వ్రాసియుండుటచేత పద్దెనిమిదిపురాణాలూ ఆ మూత్రాలవాటికి ఉన్నట్లు నిశ్చయముగా చెప్పవచ్చును.

అపస్తంబమూత్రాలు పాడినకి పూర్వమనిన్ని, (క్రీ. పూ. ౫-వ శతాబ్దం వాటివనిన్ని) దావ్యరు బూరు, మాట్సుముల్లర్, తిల్క్ మొదలయిన పండితులచేత నిర్ణయింపబడి ఉన్నది.

ఇది చెప్పిన తరువాత (క్రీ. శ. ౫-వ శతాబ్దాల్లో) భారతీయులు యవ (పాపా), బారి దీప్తములలోకి ప్రవాసస్థులుగా వెళ్లినప్పుడు బ్రహ్మాండపురాణం, మహాభారతం, రామాయణం మొదలయిన గ్రంథములు తీసుకెళ్లినట్లున్ను, అవి అక్కడ ప్రచారంలో ఉండి ఆకాలంలోనే కేశభాష్యులకిగూడ తద్దనా అయినట్లున్ను పండితులచే నిర్ధారణఅయిఉన్న సంగతులు అంత ముఖ్యంగా చెప్పవక్కరలేదు. అక్కడకు వెళ్లిన వానిని పిలవండి (హాండు) భాషలోకి తద్దనాకూడా చేశారు. ఆ తద్దనా అయిన బ్రహ్మాండ పురాణమున్ను, ఇప్పుడు మన దేశంలో ఉన్న బ్రహ్మాండపురాణమున్ను ఒకటే.

స్కందపురాణం:— క్రీ. శ. ౭వ లో చేపాలు దేశంలో శ్రీ హరప్రసాదుడు స్కందపురాణాంతర్గతమయిన నందికేశ్వరమాహాత్మ్యం వ్రాశాడు. స్కంద పురాణాంతర్గతమయిన కాశిఖండంలోనికథ ఎవరి చేతనో ౧౩3లో ప్రత్యేకంగా వ్రాయబడ్డట్లు ఉన్నది. అందుచేత స్కందపురాణం ౧౪, ౧౫ శతాబ్దముల్లోని అంటే సమ్యక్ దగ్గ విషయంకాదు.

మార్కండేయపురాణం:— ఇంనులోనుండి 2-వ శతాబ్దంలో శంకరాచార్యులన్ను, తాముకున్న చేపి మాహాత్మ్యమును తీసివ్రాశారు. ఆ కాలంవాటివాడే మయూరభట్టుడు సూర్యకళికం హరపురాణంమండి తీసి వ్రాశాడు. విష్ణుభక్తిత్తర పురాణంమండి విష్ణు సుత్తుడు బ్రహ్మసిద్ధాంతము వ్రాశాడు.

శ్రీ శంకరాచార్యులవాటికి పదునెనిమిది పురాణాలు ఉన్నాయని ఎప్పుడు తేలినవో, ౨౨౦౦ సంవత్సరములనుండి అవి అగ్ని ఉన్నట్లు నిర్వివాదాంశము. బాగభట్టువకుకూడ పూర్వము విష్ణుపురాణం

లోను, ధర్మమూత్రాల్లోనుకూడ వీటి ప్రపంచం ఉన్నప్పుడు ఆధునికములు అవి చెప్పేమాట గౌరవించవద్దని కాదు.

జగన్నాథ మాహాత్మ్యంఉన్నంతమూత్రానపురాణము ఆధునికం ఎట్లాను అవుతుంది? దేవాలయం ఆధునికం కావచ్చుమగాని దేవుడు అంతమపూర్వం లేడంటారా? అర్చనలేడంటారా? యుగ్యేడంలో (బుక్ పరిశ్రమలో) “యత్ర దేవో జగన్నాథః పరం పారం మహాదేవో, బలభద్ర నుభద్రా చ తత్ర మామమృతం కృధి...” “ఆర్యావారో మేచ్చవారో” శంకయవన అదులమగురించి వర్ణన ఉన్నంత మాత్రమున ఆ గ్రంథములు ఆధునికము లనలేముగదా. భవిష్యంలో రాబోయే కలిఅవతారం వర్ణనలు ఉన్నవి కాబట్టి ఇప్పుడు అసలు పురాణాడే తేవు, కలి అవతారం తరువాత ఉద్భవిస్తాయి అని అంటారా? తంత్ర శాస్త్రంలో రాప్పి హామాలు అధర్వవేదంలో కలి విస్తాయి; తన బాధ విషయాలు కూడ పురాణాల్లో ఎక్కడయినా కనిపిస్తే ఇదేవిధంగా వ్రాయబడ్డాయి అని ఎందుకు అర్థంచేసుకోకూడదు? కలికాలంలో ఇటువంటి భర్మాలు వస్తాయి అని తూచింపబడ్డాయి; అంతకన్న మోర్చలేదే.

సుప్రవంశం మొదలయినవాటినిగురించి ఉండడం చేత ఆధునికాలు అవి చెప్పడంకూడ సరియైనది కాదు; రాబోయే మవ్యంతరాల వర్ణన లున్నాయి; వీటి మాట ఏమిటి?

బ్రహ్మాండపురాణంలో—

“తస్య పుత్రః శతానీకో బలవాక్ సత్యవిక్రమః తతః సుతం శతానీకం విప్రాస్తమభిషేచయన్ పుత్రః అశ్వమేధదీత్రః అధూత్ శతానీకస్య పీఠ్యవాన్ అధినీమకృష్ణో ధర్మాత్మ పాంశ్రతోఽయం మహాయా, యస్మిన్ ప్రకాశతి మహీం యుష్మాభి రిదమాప్యూతం. నురాపం దీర్ఘపత్రంచై త్రీణి వర్షాణి తుష్కరం వర్ష ద్వయం కురుక్షేత్రే ద్భవద్యత్యాం ద్వితో త్రమా”

అని ఉన్నది. ఒక వేళ చెప్పిన విషయాలేవాటికే అనుగుణంగా. అప్పుడు ఈ పురాణం కవిత సంతకమవుతుందని అర్థమవుతుంది. ఆధునిక మనదానికి నీలంలేదే? ఇది సూక్తులు చెప్పిన మాటలు; పురాణం ఇంతకు పూర్వము చెయ్యడానికి?

పురాణాలు ఆ ప్రమాణాలు అవడానికి ఎంతమాత్రమూ నీలంలేదు; బృహదారణ్యకాండోగ్యములలో మాధర్మ్యమాత్రాల్లోనూ ప్రమాణములుగా గణించబడినవి. శంకరాచార్యులు, కుమారిభట్టు అని మహానీయులు కూడా వాటి ప్రమాణం గ్రహించారు. శంకరాచార్యులు బుద్ధుని తరువాత ౬౦ సంవత్సరాల తరువాత ఉండివాడని పి. వి. వేంకటాద్రియ్యగారు చెబుతున్నారు.

ఏవీ పురాణాలు ఏవీ ఉపాసకాం ప్రచారాలతో చేరువేరుగా వ్రాయబడ్డాయో ఆ పురాణాల ప్రేక్షకుల టైపు మార్పుగా గ్రహించగలము. ధర్మసూత్రములకు ఇంకా ముందుగానే వైదికయుగంలో ౧౦ పురాణముల ప్రేక్షకుల ప్రచారంలో ఉన్నవని ఇదివరలోనే చెప్పడమైనది.

వైవర్తకతీర్థం కరుణ వైవర్తక వాగుడు క్రి. పూ. ౪౦౦ సంవత్సరము వాడని చెబుతున్నారు. బ్రహ్మ, శివ, విష్ణు మొదలయిన దేవతల ఆరాధన చేసేవారిని గురించి ఆయన ప్రపంచాలలో చెప్పబడియున్నది. సత్య, బుద్ధుని ప్రపంచాలలో శివ బ్రహ్మ విష్ణు వారాయణ మొదలగు దేవతల ఉపాసకులగురించి ఆయన చెప్పినవి అందరికీ తెలిసిన విషయమే. అందుచేత ప్రత్యేక సంప్రదాయపోషణకై మునుముందుండి ఈ భిన్న భిన్న పురాణములు ప్రచారంలో ఉండి ఉండాలన్న మాట నిస్సందేహంగా తేలుతోంది.

అవతారవాదం బుద్ధుని తరువాత బయలుదేరింది ఒక వాదం బయలుదేరింది ఒకప్పుడు. అయితే శతపథ బ్రాహ్మణం ౧౫-౧౩-౧౦ లో మత్స్యగతా రముగురించి "మన వేదావప్రాతః... మత్స్యే పాణి ఆపేదే" అని ప్రసంగము స్ఫుటముగా ఉంది.

తైత్తిరీయ ఆరణ్యకంలో ౧ (౩౩) ౩ లో "అంతరతః కూర్మధూతపర్యంతం తం ఆబ్రవీత్"... అని కూర్మావతారము గురించి ఉన్నది. శతపథంలో కూడా ౮ (౫) ౧ (౯) లో "సయత్ కూర్మైశ్చ వామః వీరైశ్చ దూపం కృత్వా ప్రజాపతిః ప్రజా అస్మతః" అని ఉన్నది.

తైత్తిరీయసంహిత ౧ (౫) ౧ లో "ఆపో వా ఇదం ఆగ్రే సలిల మానీత్ తస్మిన్ ప్రజాపతిః వాయుః ధూత్వా చరత్ స ఇమా మపశ్యేత్ తం వరాహో ధూత్వా ఆవారత్" అనినది, "స వరాహో దూపం కృత్వా ఉపవ్యుమజ్జత్ స పృథ్వీ మధ ఆరృత్" అనినది, బ్రాహ్మణం ౧ (౧) ౬ లో సుమాదా ఉన్నది. యు. ౯ (౯౮) లో "మహిమతః కుదిబంధుః పావకః పదావరోహో అశ్వేతిరథన్" అని కూడా ఉన్నది. వరాహశబ్దము చేయుచు చరించెను అని భావము. కై. ప్ర. ౧౦-౧ లో వరహింహవతారము "తస్మై వారహింహః ప్రవోదయాత్" అని చెప్పబడినది. యు. ౧ (౩౩) ౧౩ లో "విష్ణుః విచక్రహే త్రిధా" అని ఉన్నది.

కొంతమంది పండితులు బ్రహ్మపాసకే ప్రాచీనమైనది కాని శివుడు, విష్ణువుల ఉపాసన ప్రాచీనమైనది కాదని అంటారు. నిజమేమిటంటే, బ్రహ్మ వేదాల్లో చెప్పిన పరమైన మన్ననలు నిజమే. కాని సగుణ రూపంగా చెప్పబడినవిన్నప్పుడు విష్ణు మొదలగు వారిని ఉపాసనమిత్తమై చెప్పియున్నాడు.

అథ. ౧ (౧౫౪-౧౫౬) లో —
"విష్ణుః మకం వీర్యాణి ప్రవోచయః పార్థివాని విమపే రజాంపి యో అస్మభాయ దుత్తరం అన్యథం విచక్రమాణ క్రేకోరుగాయః, ప్రతద్విష్ణుః ప్రవేదే వీర్యేణ మృగోన ధిమః కుచరో గగన్మః."

అంటే విష్ణువు యొక్క మహిమకు అంతులేదనినది, మల్లాలకముల సృష్టి అతడే చేసేదనినది, మల్లాలకములను మాడితగులలో చాటేదనినది ఇంకా అతే విధంగా చెప్పబడింది. శతపథ ౧ (౨) ౧-౩ లో కూడా సృష్టియేగా కనపడుతుంది.

ఋగ్వే. ౧ (౨) ౨౨ లో "ఇదం విష్ణు ర్విచ క్రమే ప్రేధా నిదధే పదం" అని ఉన్నది. ఇంకా ౧ (౧౦); ౨ (౨౦); ౧ (౧౬౪); ౧ (౧౧౬) ౨ (౧) ౩; ౨ (౨౨); ౩ (౫౪); ౪ (౨); ౪ (౩) మొదలయిన స్థలములలోనూడ విష్ణుప్రశంస ఉన్నది. సామ వేదం, యజుర్వేదం, అథర్వణ వేదంలోనూడ విష్ణుప్రశంస ఉన్న మంత్రాలు ఉన్నాయి.

దీని సిద్ధాంతం:-విష్ణు ఉపాస్యదేవత సనాతనం నుండిని అయిఉన్నాడనిన్ని, అందుచేత విష్ణు ఉపాసనా ప్రాధాన్యంతో విష్ణుపురాణం ఉండడానికి కారణం ఉన్నదనిన్ని, నామసపురాణంనూడ ఎందుకు వచ్చిందో స్పష్టమవుతుంది.

ఋగ్వేదంలో మహాదేవుడైన రుద్రుని ప్రశంస పొందుగా ఉన్నది; వాలునువేరాల్లోను రుద్రస్తుతి కనిపిస్తుంది. యజుర్వేదంలో గుడిన ఆధ్యాత్మంలో విశేషముగా ఉన్నది. వై. శ్మ. యజు. లో కూడా రుద్రాధ్యాయ మున్నది. వాజపతీయ రుద్రాధ్యాయంలో శన, గిరిశ, పశుపతి, నీలగిరీ, సిరికంఠ, భవ, శిర్వ, మహాదేవ అనే మొదలయిన పేర్లు అన్నీవున్నవి. రుద్రుడు, మహాదేవుడు, శివుడు మొదలలో వేరు అనడానికికూడా ఆనకాళం లేదు. అందుచేత శివునిపురాణం ప్రత్యేకంగా ఉపాస్యదేవత వస్తునరించి ఉండుటకు కారణం కనిపిస్తుంది.

మార్కప్రసంగం వేదంలో ఉన్నట్లు అందరూ ఒక్కటన్న వేదం. యజు. ౪-౧౦; ౮ (౪౧, ౪౨) లో చూడవచ్చును.

తెలవకార ఉపనిషత్తులో "అవికా బ్రహ్మ విద్యా స్వరూపిణీ, ఉమా, హైమవతీ" అనే పదములు ఉన్నాయి. వై. ఆ. ౧౦ ప్రా. "కాత్యాయ నాయ విద్యుపే కన్యకుమారి ధీమహి తన్నో రుగ్వి ప్రవోదయాత్" అని ఉంది. అథ. ౪ (౨) ౩౦ లో కూడ శక్తిప్రశంస ఉన్నది. ఋగ్వేదంలో లక్ష్మీ మార్తం ఉన్నది.

యజుర్వేదంలో "గజానాం త్వాం గణప త్రిం హవామహే" అనిన్ని, ఋగ్వేదంలో "గజానాం త్వాం గణపతిం" అనిన్ని, వై. ఆ. లో "తత్పురుషాయ విద్యుపే వక్రకుండాయ ధీమహి తన్నో దంతి ప్రవోదయాత్" అనిన్ని ఉన్నది. ఈ లాగుననే పంచదేవ ఉపాసన విషయంనూడ వేదములో ఉన్నది.

వేదములలో నూతనపూర్వకంగా ఉన్న విషయములే పురాణాల్లో విస్తరంగా కనపడుతున్నాయి. పరిణామం చెంది తనివయిన గూహాన్ని దాల్చివది. పరివర్తన గలదు. ఉదాహరణం : పృథుచక్రవర్తి భూమిని ఆవురూపమునదానిని పాలుపీతకుట అనే పురాణగాథ అథ. వే. ౮-౩, ౪, ౫లో కనిపిస్తుంది. అదే పురాణాలలో విపులంగా ఉన్నది.

ఈ విషయమే—

"యవిద్యాచ్చమరః వేదాత్ సాంగోపవిషదః ద్విజః నచేత్ పురాణం సంవిద్యాత్ నవీన స్యాత్ విచక్షణ ఇతిహాసపురాణాధ్యాం వేదం సముపబృంహయేత్."

అని బ్రహ్మాండ ప్రక్రియపాదగ ఆధ్యాత్మంలో చెప్పబడినది.

ఈఉపాసనాశేదాలనుబట్టి భిన్నమైన దేవతా ప్రశంసప్రాముఖ్యతలు ప్రత్యేక పురాణాల్లో విపులంగా వ్రాయబడ్డట్లు ఉహించగలము. భవిష్య. ౧ లో విష్ణు శివ మార్కభర్మములు వేరువేరు పురాణాల్లో చెప్పబట్లు ఉన్నది. స్కందపురాణంలో "అష్టాదశపురాణేషు దశభిః గీయతే శివః, చతుర్భిః భగవాన్ బ్రహ్మ ద్వాభ్యాం దేవీ తథా హరిః" అని వ్రాశారు. స్కందపురాణంలోనే శివ రహస్యఖండంలో—

"శత శ్రేణాని శైవం చ భవిష్యం చ ద్విజో శ్రమాః మార్కండేయం తథా లైంగం నారాహం స్థాందమేవ చ సూర్యమన్య శ్రీకా కార్కం వామనం చ మనీశ్వరాః బ్రహ్మాండం చ దశేమాని త్రిణి లక్ష్మిని సంఖ్యయా

గ్రంథానాం మహిమా సర్వైః శివస్మైవ ప్రకాశ్యతే
అపాధారణయా మాత్రాన్య వామ్నా సాధారణో వచ
వదన్తి శివమేతాని శివదేవు ప్రకాశ్యతే
విష్ణోర్ని వైష్ణవం తద్వ తథా భాగవతం తథా
నారదీయం పురాణం గారుడం వైష్ణవం వినుః
బ్రాహ్మంసాద్యంబ్రహ్మణ్యైవఅశ్నౌ రాశ్నౌయమేకకం
పవినుః బ్రహ్మవైవర్తం ఏవం అష్టాదశ స్మృతమ్
చత్యారి వైష్ణవావీశి విష్ణోః సామ్యవరాణివై
బ్రహ్మదిగ్భ్యః ఆధికం విష్ణుం ప్రవదంతి జగత్పతిం
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం సామ్యం బ్రహ్మ పురాణకే
అశ్వేషామధికం భేదం బ్రహ్మణి జగతాం పతిం
ప్రవదన్తి తి నాధికం బ్రహ్మవిష్ణువాత్మకం"
అని చెప్పివున్నది.

ఈవిధంగా ఉపాసకాభేదం ఉన్నప్పటికినూ దా
ని పురాణాలు వివరించినట్లే అవికూడ చెప్పేరు.
“అష్టాదశాని పురాణాని నామభేద్యాని యః పఠేత్
త్రిసంశయం వచతే నిత్యం సః అశ్వమేవఫలం లభేత్”
అని మార్కండేయపురాణంలోనూ,
“యేషు ఏతాని సమస్తాని పురాణానిచ జాపతే
భారతంవ మహాభాషా తే సర్వక్షా మతా పృతాం”
అని భవిష్యంలోనూ చెప్పిఉన్నది.

ఇంతేగాక పరమార్థమొక్క యా భార్య
తత్వమునుగురించి ఏకవాక్యతేహా ఉన్నదనిగ్రహించ
వలెను. అది ఏలాగున అంటే—

లింగపురాణంలో :

“అభోవాచ మహాదేవః స్త్రీతః ఆహం సురసత్తమా
పశ్యతం మాం మహాదేవం భీయం సర్వం విముంచరం
యేవాంప్రమాతా గాత్రాభ్యాంమమపూర్వంమహాబజా

అయం మే దాక్షిత పార్శ్వ బ్రహ్మలోకపితామహః
వామే పార్శ్వవ మే విష్ణుః విశ్వాత్తా పృథమోద్భవః”
అనినీ, తిరిగి—

“వత్సవత్స పాతే విష్ణో పాలయేత్ తత్ చరాచరం”
అనినీ ఉన్నది.

“పృథామ తన్నియుక్తః ఆహం హో వారధి తద్వక్షః”
అని విష్ణువుచేనియుక్తుడై బ్రహ్మ స్పృంధివట్లు,
నాకును పారింపుచేయుట్లు ఉన్నది.

భాగవతంలోనూనా ఇలాగే ఉన్నది.

మార్కండేయంలో—

“విష్ణుః శరీరగ్రహణం అహ మిశానవీచన భ్రతే”
కారితాః నే యతః అతఃత్యాం కః ప్రోతుం శక్తిమాన్
అని ఉన్నది.

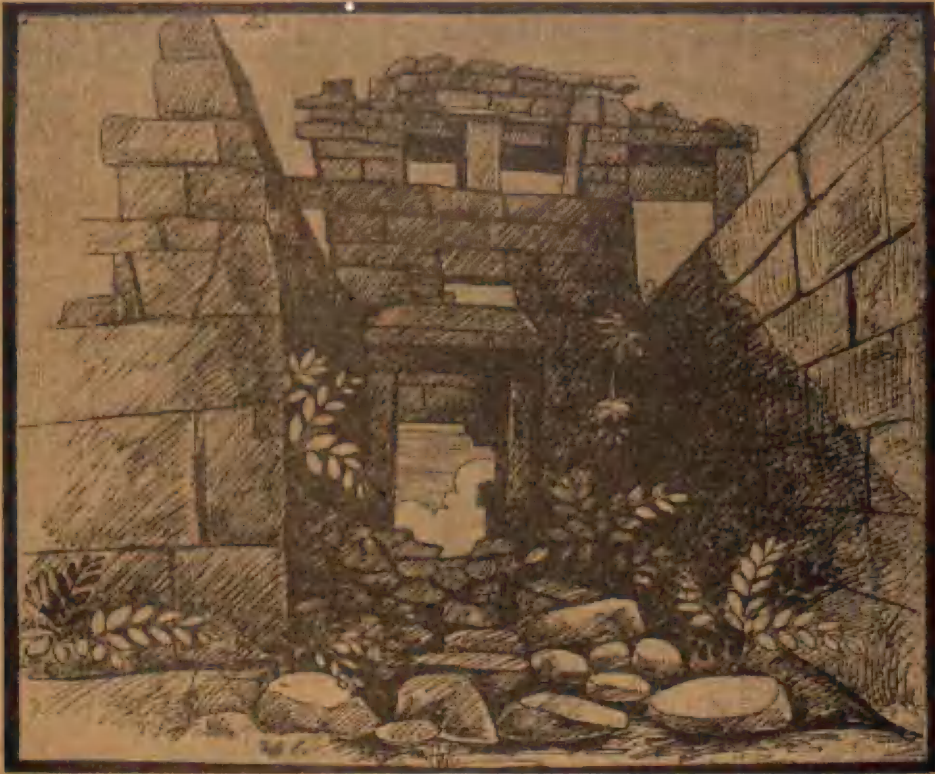
నామమాత్రంవట్లు భేదంకాని, యాభార్యలలో
ఒకటే నిజమును ఈ పురాణాలు చెప్పుచున్నాయి.

రామరామ పక్షపాతబుద్ధిలేరీ అనేకమైన పక్ష
పాతము చూపించే ప్రక్షిప్త శ్లోకాలు పురాణాల్లో
కొందరు కలిపివట్లు ఒప్పుకోవచ్చును; అయితే వాటిని
మాత్రం నిరాకరించాలికొని పురాణాలమీద ఆదరణకు
భంగం కలిగించనక్కర్లేదు.

ఇప్పటికి వేలిన విషయం : పురాణాలు వేదము
కన్నకూడ ముందుగా ఉన్న గాథలు; శివ బ్రహ్మ
విష్ణు శక్తి - సిరిమహిమలు సంకీర్తనచేసి, ప్రపంచ
క్రమము మొదలగు పంచలక్షణములతోను ప్రత్యేక
ఉపాసకులయొక్క భక్తిపిపాస తీర్చి, కథాయాసంగా
వేదవేదాంతములలో చెప్పిన కర్మక్షాన ఉపాసవా
కాండలను మనుష్యులకు వృద్ధులగు మ యొ లా గు
వర్తించి చిత్తశుద్ధిచేసి మోక్షపాదనమును కల్పించు
టయే అష్టాదశపురాణములయొక్క ఉద్దేశము.



కొండవీటి చిత్రమాల

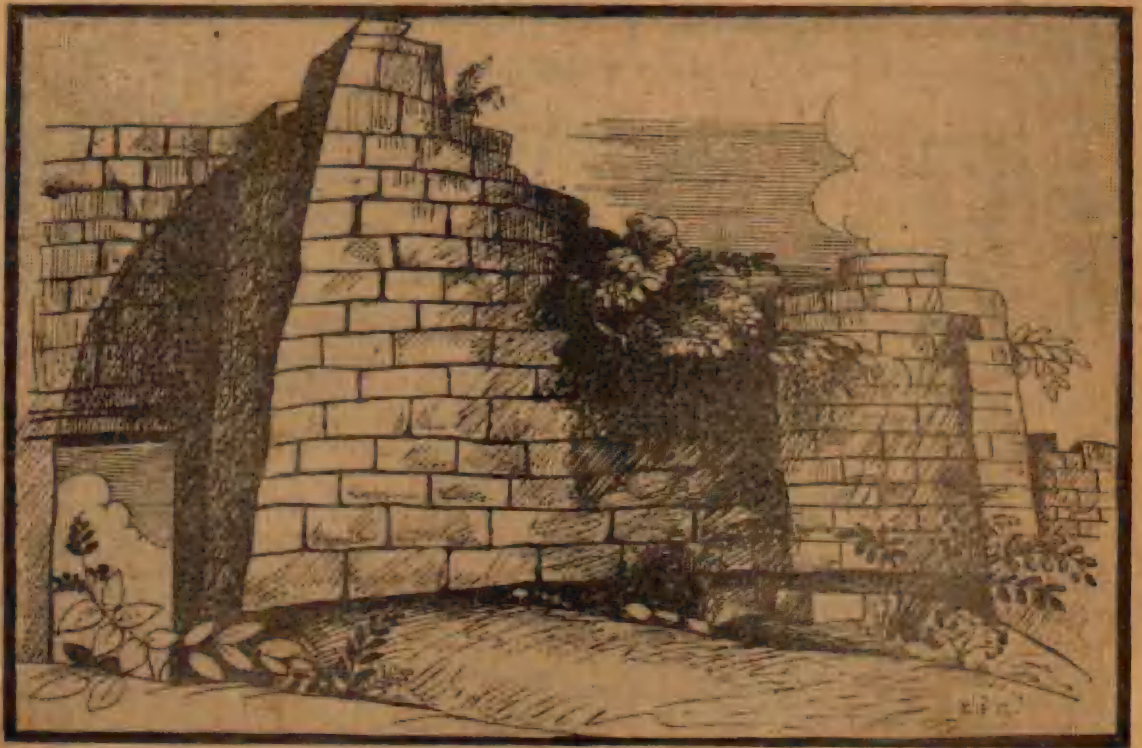


1. కొండవీటి తలవారి





3. కొండపిటిలోని పెద్దల్ల కొలను



4. కొండపిటి కోటగోడ.

యుద్ధకాలమునందలి - - -

- - భారతదేశపు ఆర్థికస్థితి

*

= శ్రీ రంగయ్యస్వరావు బహద్దరు =

ఇన్నాక్షిపిస్తూను విశాఖ సంగ్రామము ముగిసింది.

ఆరు సంవత్సరాలు మహాభయంకరమైన ప్రళయ కర్తి శాంతతరం చేసింది. ఈ ఘోర యుద్ధాన్ని మన దేశంకూడా ఆహుతి అయింది. ఆ మహాప్రళయ సమయంలో టెంగాలుషుమరు మొదలయిన మహావిపత్తులు వచ్చి, యుద్ధరంగంలో శీఘ్రంగా పాల్గొన్న దేశము లెంత పీడితములైనవో మన దేశంకూడా చాలాపుగా అంత నష్టాన్ని పొందింది. పులిమీద పుట్ట అన్నట్లు ఈ విపత్తునుయంలో మన దేశంలో ఎంత దెబ్బ ఖర్చు అయిందో, ఏ యే మార్గాల ఎంతెంత దెబ్బ వమూలు చేయవలసిందో తెలుసుకుందాం.

యుద్ధసమయంలో ప్రభుత్వానికి శాంతి సమయంలోకంటే అధికంగా దెబ్బ కావలసి వస్తుందని వేరే చెప్పబడ్డారు. కావలసిన ధనాన్ని సంపాదించడానికి కొన్ని మార్గా లున్నవి. వీటిలో ముఖ్యమైనవి: (1) పన్నులు పెంచించడము (2) కరెన్సీ నోట్లు వృద్ధిచేయడము (3) దేశీయాలవద్దగాని, విదేశీయాలవద్దగాని అప్పు తీసుకోవడము. సాధారణంగా యుద్ధంలో పాల్గొనే దేశాలు ధనసంగ్రహమునకు ఈ మూడు పద్ధతులనూ అవలంబించుతవి.

* యుద్ధకాలంలో మందుసామగ్రిలు వస్తరా చేయుట, సైనికులకు తరాలు పెంచుగా ఇచ్చుట, పరిశ్రమల్ని యుద్ధపరిశ్రమలుగా చేయుట మొదలైన పనులవల్ల దెబ్బ విపరీతంగా పెరిగి, వస్తువుల సంఖ్య తగ్గిపోతుంది. అందువల్ల వస్తువుల ధరలుకూడా విపరీతంగా పెరుగుతవి; దెబ్బవిలువ తగ్గుతుంది.

మన దేశంలో యుద్ధానికి మార్గం 1938-

39 సంవత్సరంలో ఖర్చుపడ్డ సాలీనా ఆదా రూ. 85.15 కోట్లు. 1944-45లో ఖర్చుపడ్డ సాలీనా ఆదా రూ. 512.65 కోట్లు. ఇంత అధికవ్యయం చేయాలంటే దేశంలో చాలా యిబ్బంది కలిగివుండాలింది. అలా కలవ్కుండా కొన్ని యోచనలు చేయబడ్డాయి. మొదటి సంవత్సరాల్లో ప్రభుత్వం చాలామట్టుకు పన్నులపై ఆధారపడిందిగాని, రామరామ పన్నులవల్ల వచ్చే ఆదాయం చాలాక ప్రజలవద్దనుండి ఋణపత్రముల ద్వారా తీసుకునే ఋణాలపై ఆధారపడింది. కేంద్ర శాసనసభలో జరిగిన బడ్జెటు ఉపన్యాస సందర్భంలో రైజామమిగారు ఋణములే యుద్ధకాలపు ధన సంగ్రహణమునకు మూలాధారాలైనవని చెప్పారు. ఋణాలవల్ల ప్రభుత్వపు చేతులోకి దెబ్బరావడమే గాక, ఇంకొక ముఖ్యమైన యుద్ధావసర కార్యాన్ని పెర వేరుస్తుంది. అదే మన, (Anti-inflation) దెబ్బ విలువ తగ్గుతుండా నిలుపుట. * ప్రజలవద్ద పెరిగిపోతున్న దెబ్బను ప్రభుత్వం ఋణంగా లాగి తీయడంవల్ల ఆ దెబ్బ చలామణిలోనుంచి పోయి ఇన్ ఫ్లేషన్ తగ్గుతుంది. ఇది ప్రభుత్వపు దౌర్భాగ్యంలో ముఖ్యమైన ముఖ్యమైనది.

అలా కావట్లయితే ద్రవలోపలే ధరలు మూడు వందల రెట్లుకూడా పెరిగి తే పెరగవచ్చు. ఆ విధంగానే పెరిగితే క్రిందటి యుద్ధానంతరం జర్మనీలోవలె కరెన్సీవిలువ పూర్తిగా నశిస్తుంది.

భారతి - పార్శ్వ కార్తీకము

ప్రభుత్వం కిన్ని మార్గాలుగా, తీరికగా మార్గాల్లో ప్రవేశించేముందు, పన్నులపట్ల పిలవినంత ఆదాయం తియ్యాలి. అందువల్ల మన కేకలో ప్రభుత్వం చాలామట్టుకు ఈ మార్గమే వోగింది.

పన్నుల విధానం :—పన్నులు రెండువిధాలు. ఒకటి ఆదాయంపై పన్ను; రెండు వస్తువులపై పన్ను (Direct tax and Indirect tax). ఇన్ కంట్ రాకు ఆదాయంపై పన్నే గదా! ఈ పన్ను చెల్లించేటప్పుడు ఎంత చెల్లించేదీ మనకు తెలుస్తూనే ఉంటుంది. ఇంక వస్తువులపై పన్ను. ఎక్సయిజు పన్ను ఇదే. దీన్ని చెల్లించేటప్పుడు చెల్లించుకున్నామని మనకు తెలియదు. వస్తువుధరలోనే పన్ను కూడా కలిపి ఉంచడమువల్ల అంతా వస్తువుధర అనే అనుకుంటాము. పార్శ్వత్వ దేశాల్లో ఈ వస్తువులపై పన్ను తక్కువగాను, ఆదాయంపై పన్ను యెక్కువగాను ఉంటుంది. మన దేశంలో మాత్రం వస్తువులపై పన్ను యెక్కువ.

1944-45 లో ఆదాయపు పన్ను రూ. 210.0 కోట్లు. ఇది 1938-39 లో రూ. 17.28 కోట్లు. అంటే, దాదాపు పన్నెండు రెట్లు ఎక్కువయిందన్నమాట. నూటికి 20 వంతుల వృద్ధి ఎనుమతి దిను ముగులవిధాన పన్ను వేసిన యుద్ధకాలంలో ఎనుమతి దిను ముగులు లేకపోవడంతో ఈ ఆదాయం యుద్ధానికి పూర్వపు ఆదాయంకంటే తగ్గిపోయింది. ఎక్సయిజు పన్ను (ఆల్కహోలిక్, అగ్నిపెట్టెలు మొదలగు మన కేకలో తగ్గూరయే వస్తువులమీద వేసే పన్ను) పెరిగింది. కొత్త వస్తువులమీద కూడా పన్ను విధించబడింది. 1938-39 లో కేంద్ర ప్రభుత్వపు ఎక్సయిజు పన్ను రూ. 8.68 కోట్లు. అది 1944-45 లో రూ. 99.07 కోట్లయింది. 44-45 లో విదేశీ వర్తకపు పన్ను కూడా పూర్వంకంటే వృద్ధిపొందింది. ఇక ముందు ఇంకా పెరుగుతుంది. ఎందువల్ల వంటే, యూరపులో యుద్ధం అయిపోయి, ఎనుమతి దిను ముగులు విరివిగా సానుమోదించువల్ల. యుద్ధానికి పూర్వం ఒక సంవత్సరం, యుద్ధారంభము తరువాత ఆరు సంవత్సరాల

పన్నులపట్ల వచ్చిన నికరాదాయము ఈ క్రిందిపట్టిలో (కోట్ల రూపాయల్లో) చూపబడుతున్నది.

సంవత్సరము	కోట్ల రూపాయలలో పన్నుల ఆదాయము
1938-39	84.51
1939-40	94.57
1940-41	99.88
1941-42	134.57
1942-43	176.88
1943-44	249.95
1944-45	326.88

మొత్తం 1112.78 కోట్లు. యుద్ధారంభానికి పూర్వంలా సంవత్సరానికి రూ. 84.51 కోట్ల వృద్ధి అయినట్లయితే, ఈ ఆరు సంవత్సరాలకూ రూ. 507 కోట్లు మాత్రమే అయివుండేది. కాని యుద్ధపరిస్థితుల వల్ల కొత్తపన్నులమూలంగానూ, పాతపన్నుల ఎక్కువ వుటమూలంగానూ రూ. 605.67 కోట్లు ఎక్కువ ఆదాయం వచ్చింది. ఇది యుద్ధానికి పూర్వపు పై దాదాపు రెట్టింపు; అవగా నూటికి మూడు వృద్ధి అయింది.

ఇందులో కొత్తపన్నులవల్ల ఎంత ఆదాయం వచ్చిందో, పాతపన్నులవల్ల ఎంత ఆదాయం వచ్చిందో కూచినట్లుగా చెప్పడం చాలా కష్టం. ఆదాయపు పన్ను ఎక్కువ చేయడంవల్లనూ, యుద్ధకాలపు పరిశ్రమాభివృద్ధిమూలంగా కొంత ఆదాయము పెరగడము వల్లనూ, ఎక్సయిజు ఆదాయం వల్లనూ వచ్చిన మొత్తము దాదాపు మూడింట రెండువంతులు అనుకుంటే మిగతా మూడోవంతు యుద్ధపరిస్థితులవల్ల చేయబడిన అధికపుపన్నుల ఆదాయ ముగిసినట్లు.

కొత్తపన్నులు :—యుద్ధపరిస్థితులవల్ల విధించిన కొత్తపన్నులనుగురించి మన మిప్పుడు విచారించవలసి ఉంటుంది. 1940-41 బడ్జెటులో అధికలాభాలపన్ను (Excess Profits Tax) విధించబడింది. ఇది వచ్చిన లాభంలో సగమువంతు, అవగా నూటికి యాభై వంతులు.

ఇదివరకెన్నడూ మన దేశంలో ఈవస్తు లేదు. ఇంగ్లాండుదేశంలో ఉండేది. ఇంగ్లాండుదేశం పారిశ్రామికంకాబట్టి, కొన్ని సంవత్సరాలలో నూటికి మారు కూడా పన్ను విధించబడింది. మన దేశంలో ఇప్పుడిప్పుడే తలమాపుతున్న పారిశ్రామికాభివృద్ధికి ఈ అధికలాభపుపన్నులను పెంచడమువల్ల కొంత ఆటంకం ఏర్పడింది. పంచదారపై ఎక్సయిజుపన్ను దిగుమతి పన్ను ఒక పాండ్లకు రెయిటుకు రెండురూపాయలనుండి మూడురూపాయలవరకు పెంచారు. పెట్రోలుపన్ను గాలనుకు పదితరాలనుండి పన్నెండవరకాని చేశారు. 1940 సం.పు పట్టికనుబట్టిపెట్టబడిన ప్రజాపెట్టినపన్నుకు ఆదాయపుపన్ను లన్నిటిపైనాకూడా మూడవటాకు, కాల్వోరేషనుటాకు నూటికి ఇరువదియైదువంతులు వృద్ధిచేశారు. పోప్టెటెలిగ్రాఫ్లెట్టుకూడా కొద్దిగా ఎక్కువచేశారు. 1941-42 బడ్జెటులో అధికలాభపు పన్ను నూటికి యాభైవంతులనుండి 66% వంతులవరకూ వృద్ధిచేశారు. ఆదాయపుపన్ను నూటికి 25 వంతుల నుండి 33 1/3 వంతులవరకూ చేశారు. వస్తువులపైపన్నులు కూడా వృద్ధిచేశారు. అగ్నిపుల్లలమీది ఎక్సయిజుపన్ను రెట్టింపుచేశారు. నూటికి 10 వంతులు ఎక్సయిజు పన్ను పైర్లు, ట్యూబులమీద విధించారు. ఇమిటేషనుసిగ్కెటారంమీద పొనుకు మూడవరకాలనుండి ఆయదవరకాని చేశారు. 1942-43 లో ఆదాయపుపన్ను విధించడానికి కనీసపుఆదాయము రూ. 2000లనుండి రూ. 1500లగా మార్చినారు. ఆదాయపుపన్నుపై పరోచ్చాస్తి క్రింది విధంగా వృద్ధిచేశారు. 1500 మొదలు 5000 లవరకు రూ 1-కి 6 పైసలు; 5000 నుండి 10000 లవరకు రూ 1-కి 9 పైసలు; 10000 లనుండి 15000 వరకు రూ 1-కి 14 పైసలు; 15000పై ఆదాయానికి రూ 1-కి 15 పైసలు. గూపరుటాకు (పెద్దఆదాయములపైపన్ను) నూటికి యాభైవంతులు చేశారు. అధికలాభపు పన్ను 66% పన్ను ఇచ్చేవాడు రెండువంతులు డిపార్టుమెంట్ ప్రభుత్వము ఈ పన్నులోనుండి ఒకవంతు డిపార్టుమెంట్ చేయడానికి సమర్థించారు. ఈడబ్బు యుద్ధానంతరఅభివృద్ధికార్యాలకు ఉపయోగించే యేర్పాటు.

దీనివల్ల డబ్బు చలాచలాలోనుండి తగ్గి ఇన్ ఫ్లేషన్ తగ్గుతుంది. యుద్ధానంతరపువర్షిర్యాగమునకు కూడా తోడ్పడుతుంది. ఇంకేమి కాక, ఇన్ ఫ్లేషన్ తగ్గించుటకు దిగుమతులన్నిటిపై లయింగోవంతు ఎమర్జెన్సీ పరోచ్చాస్తి విధించారు; దీనిలోనుండి ప్రత్తి, పెట్రోలు, ఉప్పుమాత్రం వివహా. 1943-44 లో ఆదాయం పెరగడానికి ఇన్ ఫ్లేషన్ తగ్గించడానికి ఆదాయపుపన్నుపై పరోచ్చాస్తి రూ. 5000 లకు మించిన ఆదాయాలకు వృద్ధిచేశారు. పెద్ద ఆదాయములపై పన్ను రు. 25000 మొదలు 5% లక్షల వరకు రూ. 1-కి 6 పైసలు వృద్ధిచేశారు. దీనివల్ల కనిపెదాయముపై రూ. 1-కి రెండవరకాలనుండి గరిష్ఠాదాయమునకు రూ. 1-కి పదవరకాలన్నరకాయించి. వస్తువులపై పన్నులు కొత్తగారంగు విధింపబడ్డవి. పాగాకుమీద మొదటిది. కనపుతివస్తువుల (Vegetable Products) మీద రెండవది. పాగాకుపన్ను 10.5 కోట్లు, వెజిటబిలు ప్రొడక్టులపన్ను 1 కోటి, పోప్టెటెలిగ్రాఫ్పై అధికముచేసిన పన్ను 1.2 కోట్లు వచ్చునని అంచనా చేయబడింది. 1944-45 లో చేసిన పన్నులు ప్రభుత్వానికి డబ్బురాబడికేగాక, ఇన్ ఫ్లేషన్ తగ్గించడానికికూడా ఉద్దేశంపబడ్డవి. అధికలాభపు పన్ను ఎక్కువచేయలేదుగాని, డిపార్టుమెంట్ పన్నులో 19/64 వంతు చేశారు. అధికలాభపుపన్ను, ఆదాయపుపన్ను, అధిక ఆదాయపుపన్ను చెల్లించిన తర్వాత మిగిలిన అధికలాభమంతా పూర్తిగా ప్రభుత్వంచేతులోకి పోయింది.

ఎక్కువలాభాలను ఆ విధంగా తీసుకున్నా, దిన్న ఆదాయాలకు కొంత సౌకర్యం చేశారు. సంవత్సరానికి రు. 2000 లకు లోపు ఆదాయముపై పన్ను తీసివేయబడింది. రు. 10000 ల నుండి రు. 15000 ల ఆదాయముపై పన్ను 16 పైసలనుండి 18 పైసలు చేయబడింది. ఈ 18 పైసలున్నూ కనీసపుపన్ను 24 పైసలు కాక. రూ. 15000 లకు మించిన ఆదాయములపై 20 పైసలనుండి 24 పైసలు చేయబడింది. ఇది కనీసపు పన్ను (Basic Rate) 30 పైసలుకాక. గరిష్ఠ ఆదాయ

భారతి - పార్శ్వ కార్తికము

యత్తుపన్ను రూ. 35000 మొదలు రూ. 200000 వరకు గల ఆదాయములపై పర్చార్జీలో 3 శాతము వృద్ధిచేయబడింది. కంపెనీలలో డివిడెండ్లపై 1 శాతము పెట్టకుండా విలీన అందిన డివిడెండ్లపై మాత్రం రూ. 1-కి ఒక అణా రేట్లు ఇవ్వబడింది. పొగాకుపై ఎక్సయిజు పన్ను ఎక్కువచేయబడింది. దీనివల్ల 10 కోట్లు ఆదాయం వచ్చింది. తమిళనాడులోని పొగాకు, తేలి మినహా మిగిలిన చెండాలులపై ఎక్సయిజుపన్ను విధించబడింది. ఈ పన్నులన్నింటికల్లా మొత్తపు ఆదాయము 28½ కోట్లు అయింది. ఇన్ ఫ్లేషన్ తగ్గించు దృష్టితో చూచిన 90 కోట్లు దేశములో చలామణీనండి తగ్గినవి. అనగా మిగతా 65 కోట్లు యుద్ధానంతరము మళ్ళీ ఇవ్వబడతవి. ఇంక 1945-46 లో పన్నుల విధానములో ఎక్కువమార్పులు లేవు. రూ. 15000 లకు మించిన ఆదాయములపై మాత్రం పర్చార్జీ మూడు వైదలు ఎక్కువచేయబడింది. దీనివల్ల వచ్చు ఆదాయము 4 కోట్లని అంచనా వేయబడింది. పొగాకుమీద రూ. 3.6 కోట్లు ఆదాయము హెచ్చు వచ్చులాగున ఎక్సయిజురేట్లు ఎక్కువచేయబడ్డవి. పోస్తురేట్లు, టెలి ఫోనురేట్లు ఎక్కువచేయబడ్డవి. దీనివల్ల 18.5 కోట్లు ఆదాయము వచ్చింది. ఈ పట్టిలో ముఖ్యమైన ఆదాయముల వివరము చూపబడుతున్నది.

ఎగుమతి దిగుమతిపన్నులు మాటికి 20 శాతమున పర్చార్జీ చేపివచ్చుటే 25 కోట్లు మాత్రమే వచ్చినవి ఇది యుద్ధానంతర ఆదాయముకంటే 100 కి 40 తక్కువ. ఎక్సయిజుపన్ను క్రమక్రమంగా వృద్ధిపొందింది. ఆదాయపుపన్నులు చాలా అధికంగా వృద్ధి పొందినవి. 1938-39 లో 17 కోట్ల నుండి, 1944-45 లో 210 కోట్లయినవి. ఇంకేగాక ట్రైబ్యూలు, పోస్తు టెలిగ్రాఫ్ డిపార్టుమెంటులు ప్రభుత్వం కి విధంగా భవం సమకూర్చి పెట్టినవి:

సంవత్సరములు	పోస్తు టెలిగ్రాఫులు	ట్రైబ్యూలు
యుద్ధానికి పూర్వం		
1938-39	.19	1.87
యుద్ధకాలం		
1939-40	.89	4.32
1940-41	1.25	12.16
1941-42	3.41	30.17
1942-43	4.52	20.18
1943-44	9.03	37.64
1944-45	9.32	32.00

యుద్ధవ్యయము:—ఈ భవముల వీ విధంగా ఖర్చయిందో చూడാം. రివెన్యూలో నుండి 1939-40 నుండి 1944-45 వరకు ఖర్చు పెట్టిన మొత్తము 1598 కోట్లు.

సంవత్సరములు	1938-39	1939-40	1940-41	1941-42	1942-43	1943-44	1944-45
యుద్ధానికి పూర్వకాలం							
1938-39	40.51	8.66	2.04	15.24	8.12		
యుద్ధకాలం							
1939-40	45.88	6.52	2.38	16.99	10.88		
1940-41	87.30	9.49	4.14	21.79	7.67		
1941-42	87.89	13.15	11.68	32.40	9.20		
1942-43	25.12	12.75	31.40	54.36	10.91		
1943-44	26.57	24.94	51.28	77.86	8.34		
1944-45	40.00	39.07	106.11	103.89	9.30		

సంవత్సరములు	రివెన్యూలో ఖర్చు
యుద్ధానికి పూర్వం	
1938-39	85.15
యుద్ధకాలం	
1939-40	94.57
1940-41	114.18
1941-42	147.26
1942-43	289.05
1943-44	439.85
1944-45	512.65
మొత్తము	1597.56

యుద్ధము లేని పక్షంలో 1938-39 లో ఖర్చుచేయబడిన ఈ ఆరేండ్లలో 511 కోట్లు మాత్రం

ఖర్చులు ఉండవలసింది. కాని యొద్దముల్ల 1087 కోట్లు ఎక్కువ ఖర్చయింది. మొత్తంలో కేవలం యొద్దపానుగ్రహీతరకయిన ఖర్చేగాక ఇతరఖర్చు కూడా కలిపి ఉంది. కేవలము యొద్దవ్యయం 1938-39 లో 46.18 నుండి 1944-45 లో 897.28 కోట్ల వరకు పెరిగింది. అంటే దాదాపు ఎనిమిదిరెట్ల కెక్కువగా పెరిగిందన్న మాట!

సంవత్సరములు	కేవలం యొద్దవ్యయము
యొద్దానికి పూర్వం	
1938-39	46.18
యొద్దకాలం	
1939-40	49.54
1940-41	79.61
1941-42	108.93
1942-43	214.62
1943-44	328.40
1944-45	897.28
మొత్తము	1197.33

యొద్దానికి పూర్వక తప్పక మైన 1938-39 వ్యయాన్ని బట్టి చూస్తే యొద్దకాలపు మొత్తము వ్యయము 277 కోట్లు మాత్రమే అయివుండవలసింది. ఈ అధికవ్యయమంతా యొద్దముల్ల అయిందే. యొద్దంలో యొద్దముల్ల అయిన ఖర్చు మొత్తం 1087 కోట్లని యిదివరకు తెలుసుకున్నాము. ఇందులో 920 కోట్లు యొద్దంనిమిత్తమయిన ఖర్చున్నూ, మిగతా 167 కోట్లున్నూ ప్రభుత్వపు అదనపుఖర్చున్నూ. ఈ అదనపు ఖర్చుకు కరువుభక్త్యములు, ప్రభుత్వకాఖల వృద్ధి మొదలయినవి కారణాలు. 1942-43 బడ్జెటు నుంచి రివెన్యూఖర్చు అనీ, కాపిటల్ ఖర్చు అనీ ఈ యొద్దపుఖర్చును విభజించారు. రివెన్యూఖర్చు అంటే దానివల్ల తిరిగివచ్చే ఆస్తి యేమీ ఉండదు. కాపిటల్ ఖర్చు అంటే ఈ ఖర్చుకుగాను ఆస్తి ఉంటుంది. అనగా మిలిటరీలోడ్లు, విమానాశ్రయములు, బ్రిడ్జిలు మొదలయిన యొద్దానంతరముకూడా పనినివచ్చేపనులకు గాను ఖర్చుపెట్టింది.

ఈ ఖర్చులో ప్రభుత్వపు వాటా:—
కేంద్రప్రభుత్వమునకు యొద్దముల్ల అయిన ఖర్చు మైన ఇవ్వబడిన అంకెలకంటే ఇంకా చాలా ఉంది. కాని 1938లో బ్రిటీషుప్రభుత్వము, భారతప్రభుత్వము కలిపి ఒక ఒడంబడిక చేసుకున్నారు. ఆ ఒడంబడిక ప్రకారం అయిన ఖర్చులో కొంతభాగం బ్రిటీషు ప్రభుత్వంవారు ఇచ్చేటట్లున్నూ, మరికొంతభాగం భారతప్రభుత్వంవారు ఇచ్చేటట్లున్నూ విర్వరము కొన్నారు. 1944-45 ఆఖరువరకు ఖర్చయిన మొత్తం 2722 కోట్లు. ఇందులో భారతదేశపు వాటా 1198 కోట్లు; బ్రిటీషుప్రభుత్వపు వాటా 1524 కోట్లు. ఈ క్రిందిపట్టిలో వివరాలు చాగా తెలుస్తుంది.

సంవత్సరం	మొత్తం ఖర్చు	భారతదేశపు వాటా	బ్రిటీషు ప్రభుత్వపు వాటా
1939-40	54 కోట్లు	50	4
1940-41	127	74	53
1941-42	298	104	194
1942-43	579	215	364
		52	
1943-44	774	358	416
		38	
1944-45	894	397	497
		60	
మొత్తం	2722	1198	1524

మళ్ళపెట్టిన అంకెలు కాపిటల్ ఖర్చును తెలియజేస్తుంది. అంటే ఏదీకీగాను మనకు అర్థమవుతుంది. చాలా ఫీల్డు అనేకాయన, యొద్దానికి పూర్వం మన దేశపు మైత్ర్యమును యంత్రప్రహితము చేయవలసివచ్చింది.

అందుకయ్యే
హృదయం.
పెట్టింది.
భార
శీతలవర్ణంకూ
గంగా
పరిగినింపబడునూ,
మీకు సంబంధించిన
యుద్ధములలో కూడా పాల్గొంటుండిరా! మన
చేశంలోని ప్రత్యాదికి కొన్ని విమానములు,
ఫిరంగులు మొదలయిన యుద్ధపరికరములు ఉచితంగా
కూడా ఇచ్చారు. ఇంతాయాస్తే, "అత్తా! బ్రిటీషు
ప్రభుత్వము మన కంటే చూపుతున్న చేసిందా" అని
స్తుంది. కాబట్టి ఈ నిమయం మనము జాగ్రత్తగా పరిశీ
లించాలి. బ్రిటీషు ప్రభుత్వమూ, భారత ప్రభుత్వమూ
ఒకటంటిక చేసుకున్నప్పుడు ఈ శ్రీంది వరకులు
ఏర్పాటుచేసుకున్నారు.

ಭಾರತದೊಳಗೆ ಈ ಕ್ರಿಂಪಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಧರಿಸಿದವರು:-

1. యుద్ధం లేక ముందు ప్రతికూలకర్మ్యం ఖర్చు.
యుద్ధానికి పూర్వము మన తేజస్సు ప్రవాహిని దాదాపు
50 కోట్లు రూపాయలకు పైగా ఖర్చయ్యేది. ఇది
కేంద్రప్రభుత్వపు మొత్తం బడ్జెటులో సగానికంటే
ఎక్కువ. ఇది కేవలము భారతదేశంకోసమే అనవసరము
సాహసము.

2. యుద్ధపరిస్థితుల వూలంగా ఖరీదులు ఎక్కువైనందువల్ల యుద్ధానికి పూర్వముంచే సైన్యానికి అయ్యే అదనపు ఖర్చు. ఖరీదులు ఎక్కువ కావడానికి కారణం కరెన్సీ అమితుంగా అచ్చుబేయడమే. కరెన్సీ అమితుంగా అచ్చుబేయడానికి కారణం రైటీఫికేషన్ కావలసిన రూపాయలు భారతప్రభుత్వము ఇవ్వడానికి ఒప్పుకోవడమే. దీనివల్ల ఇన్ ఫ్లేషన్ ఎక్కువై ఖరీదులు విపరీతంగా పెరిగినవి. భారత దేశప్రజలు తీరని కష్టాలు పడ్డారు. బేంగాలు ముహూరికూడా ఇది కొంత కారణం. నాలుగు సంవత్సరాల యుద్ధంలో భారతదేశప్రజలు రూ. 20000 కోట్ల ఖరీదు గల వస్తువులను, ఆనభవించుకుండా వదిలివేయ

మనవచ్చుంది. ఈ వస్తువులు కేవలముగా యుక్తంగా
కొనసాగిన అవసరాలు. దీన్ని బట్టి చెబారిన ప్రజలు
ఎంత బాధపడ్డాలో తెలుస్తుంది. ఏదేమైనా కూడా
ఇంతటి వస్తువులను కనులుకోలేదు.

3. భారతదేశమున ఎక్కువచేసిన మొదటి దశము, విమోచనదశము, నావికాదశము మొదలైనవాటికి చెందిన ఖర్చు.

4. భారతదేశస్థానిక ఇతర దేశములలో
అద్యే ఖర్చు కేంద్ర బక కొనుగోదాపాయిలు.

భారతదేశపు అవసరము ఎంతవరకో, సామ్రాజ్య సంరక్షణకు ఎంత అవసరమో నిర్ధారణ చేయవలయు చాలా కష్టం. జపానువారు బర్మా, ఈస్టుఇండియా దీవులు మొదలైన ప్రాదేశికసామ్రాజ్యమంతా ఆక్రమించారు. సామ్రాజ్యరక్షణకై భారతదేశం ముఖ్యమైన మూలగారం అయింది. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యానికి భారతదేశము ఎంత ముఖ్యమో, భారతవైశ్యాలు ఈదీప్తులో, ఇటలీలో ఎంత ప్రముఖపాత్ర వహించినవో వైస్రాయిలూ, మైనికాధిపతులూ లెక్కలేనన్ని పార్లు క్లూసుంచారు కాబట్టి ఈ ప్రయత్నమంతా గాని, కొంతవరకై వాగాని భారతదేశ సంరక్షణలో సమేపనదానికి విమోచనము అవకాశము లేదు. భారతదేశపు బాధ్యత ఇందులో చాలా తక్కువ. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము మనమీద నిర్దేశముకం గా ప్రేమానుభవము కురిపించిందనుకో దానికిపాలులేదు.

అమెరికాలో అనువు-కవులు

చట్టానికి సహాయము

1942 లో, ఇతర దేశాల నుండి బిల్డింగ్ పాటు భారతదేశానికి కూడా ఆమెరికా అరువు-కవులు సహాయము ఇవ్వడానికి మొదలుపెట్టింది. భారతదేశం ఆమెరికా-జపానుల యుద్ధంలో యుక్తిపరభరాష్ట్రం కావడమే యిందుకు కారణం. అందువల్ల, భారతదేశానికి ఆమెరికా ఏ సహాయం చేసినా, తన స్వంత సైన్యానికి, నౌకాదళానికి, విమానదళానికి సహాయం

యంధ్రకాలమునందలి భారతదేశపు ఆర్థికస్థితి

చేతున్నట్లే. అరువు-కవులు చట్టంక్రింద భారత దేశాని కిచ్చిన సానుగ్రహ, కౌషధములు, ఇతర వైద్యపరికరములు, తుపాకిమందు, మోటారులు, ఉప్పు, ఆయిల్, మెషీను పనిముట్లు, ఎలెక్ట్రిక్కు సామానులు, రేడియోలు, రైల్వేయంతస్తు, హార్వరు సామాన్లు, విమానపు సామానులు, పౌతికరసాయన కౌస్త్రుపరిశోధనా పరికరములు మొదలయినవి. ఇందుకు ప్రత్యుపకారంగా భారతదేశమునుండి ఆమెరికావారికి కావలసిన సహాయము చేయబడింది. అది యేమంటే, (1) ఆమెరికాదేశ వైవిధ్యలకు కావలసిన బట్టలు, ఇండ్లు, విమానాశ్రయములు, ఆహారపదార్థములు, వారి రాకపోకలకు కావలసిన రైలుమార్గములు, తింతులు మొదలైనవి. (2) ఆమెరికా వాకాదర్శమునకు కావలసిన హార్వరులు, వాటికి కావలసిన మరమ్మత్తులు వగైరా ఖర్చులు. (3) ఆమెరికావారికి కావలసిన ముడి పదార్థములు, కాఫీ, టీ మొదలైన వస్తువులు.

భారతదేశమునకు అరువు-కవులు చట్టంక్రింద ఆమెరికా యిచ్చిన సహాయము 1944-45 చివరివరకు 515 కోట్లు. భారతదేశము ఆమెరికాకు చేసిన సహాయం

124 కోట్లు. ఈ క్రిందిపట్టి యంధ్రకాలంలోని ఆదాయ (పన్నులవల్ల నే వచ్చిన ఆదాయము) స్వయాధికమును తెలియజేస్తుంది.

యంధ్రకాలములో రివెన్యూ ఎక్కంటులో వచ్చిన కొరత 477 కోట్లు. ఈలోటు అప్పులవల్ల పడ్డ బడింది. యంధ్రకాలంలో అప్పులవల్ల ధనం సంపాదించడము సామాన్యప్రదాయము. యంధ్రప్రారంభము మొదలు 1945 జనవరి ఆఖరువరకు అప్పులవల్ల పను కూర్చిన ధనము 888 కోట్లు. ఈ అప్పులు నూటికి మూడురూపాయిల వడ్డీచొప్పున ప్రజలవద్దనుండి తీసుకొన్నారు. అప్పులు తీసుకునే విషయంలో సామాన్య ప్రజావయదాయపు నిలవపొమ్మును తీసుకోవలెనని ప్రభుత్వపు ఉద్దేశము. అందుకుగాను, కొద్దిరోజులకే తిరిగి యిచ్చే అప్పులు, కొంతకాలము జరిగిన తరువాత తిరిగియిచ్చే అప్పులు, చాలాకాలమునకు తిరిగియిచ్చే అప్పులు అని మూడువిధములుగా తీసుకొన్నారు. పన్నెండు సంవత్సరాల ఋణపత్రాలు అమలులోపెట్టారు. వీటికి వడ్డీకూడా కొంచెము ఎక్కువ. ఇవి సామాన్యప్రజావయదాయానికి ఎక్కు

(కోట్లరూపాయలలో) రివెన్యూ ఆదాయము-వ్యయము

	1938-39	1939-40	1940-41	1941-42	1942-43	1943-44	1944-45
రివెన్యూ: ముఖ్యమైన రివెన్యూ పన్నులు	76.11	84.09	82.01	106.15	136.57	191.51	301.32
చిల్లర రివెన్యూ పన్నులు	8.24	8.05	16.39	12.23	26.76	31.27	40.80
బోట్టు తెలిగ్రావుల నికర ఆదాయము. రివెన్యూకు ఇచ్చినది	.19	.89	1.25	3.41	4.52	9.08	9.32
రైల్వేలు ఇచ్చినసొమ్ము	1.37	4.33	12.16	20.17	20.18	37.64	32.00
రాష్ట్రీయాలకు ఇవ్వబడిన ఆదాయపు పన్ను పోను	86.01	97.36	111.81	141.95	187.78	269.45	383.44
మొత్తం రివెన్యూ	1.50	2.79	4.16	7.39	10.90	19.50	26.56
యంధ్రపుఖర్చు నికరం	84.51	94.57	107.65	134.57	176.88	249.95	356.88
సామాన్యపు ఖర్చు	46.18	49.54	73.61	103.93	214.52	358.40	597.23
	38.97	45.03	40.57	43.33	74.43	81.45	115.42
	85.15	94.57	114.18	147.26	289.05	439.85	512.65
కొరత	.64	—	6.53	12.69	112.17	189.90	155.77

నగా ఉపయోగపడవలెనని ఉద్దేశము. దీనివల్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వముల సహకారముతో చిన్న మొత్తములకు కూడా ఋణపత్రములు నెలకు మాడుకోట్లకుకూ అమ్ముచుపోతూఉండేవి.

1944-45 ఆర్థిక భారత దేశపు ఋణము 1799 కోట్లు. ఇందులో 1004 కోట్లు వడ్డీగిస్తేపనుల నిమిత్తము ఉపయోగించబడింది. అనగా అవకట్టులు కట్టుట, కాల్యలు తీర్చించుట, వైలుమార్గములు నిర్మించుట మొదలయిన పనులనిమిత్తము ఉపయోగించబడింది. ఇందులో 812 కోట్లు ప్రైవేటీసంబంధమైనవయ్యి, పెక్కురిబీలకావకున్నా. కనుక వడ్డీయవ్వ వలన ఋణము 183 కోట్లు మాత్రమే. ఇది భారత దేశమువంటి దేశానికి అప్పుక్రింద భావించడానికి చిలులేదు.

భారత దేశము పెట్టుబడి దేశమయింది

ఈప్రపంచములో పెట్టుబడి ప్రవేశించినవాటిమంది మన దేశము ఋణగ్రస్తమయింది. ఎప్పటివడ్డీ అప్పుడు, ఒక్కపైసా మినహాయింపులేకుండా ఋణదాతలు వసూలుచేసుకున్నారు. కాని యీయంతకాలంలో పరిస్థితులు తారుమారయినవి. భారతదేశం ఆంగ్ల దేశానికి ఋణపత్రకపోవడమేగాక తానే ఋణదాతఅయింది. దీనికి అనేక కారణాలు. వాటిలో ముఖ్యమైనవి: (1) యుద్ధపరిస్థితులవల్ల మన దేశంలోకి దినుసులు పూర్తిగా తగ్గిపోయినవి. కాని మిత్రమండలిరాజ్యాలకు కావలసిన అసంఖ్యాకములయిన సరుకుల మన దేశము పట్లయిచేసింది. అందుకుగాను మన దేశానికి ఆంగ్ల దేశంలో *ప్రర్జింగులు సమకూడినవి. ఈ ప్రర్జింగు భారతదేశపు ఆక్రాంటులో బాంకు ఆఫ్ ఇంగ్లాం

* ప్రర్జింగు ఆంగ్ల దేశము కార్తీకపువయ్య. మన దేశంలో నోట్లవలెనే ప్రర్జింగు ఆదేశంలో చలామణీ అవుతుంది. మన రూపాయివోటు చెండిరూపాయికి ప్రతినిధిగా చలామణీఅవుతున్నట్లే, ఇది పోషకంగాను వాడేముదలు చలామణీ అవుతున్నది. మారకళ్ళలేటు రూ 1-కి 1 పి 6 పె. (20 పి. ఒకపాను).

దులో ఉంది. (2) ఎగుమతులేగాక, బ్రిటీషువైద్యము లకు, ఆమెరికను వైద్యము లకు కావలసిన సరుకులు, తదితరయుద్ధపరికరములు మొదలయినవి మన దేశములోనున్న మిత్రమండలివైద్యములు కొనుటవలసవచ్చిన ప్రర్జింగులవనా. (బ్రిటీషువారివద్ద రిజర్వు బాంకుప్రర్జింగులతోపాటు మన దేశములో వారు ఖర్చు పెట్టుకొనుటకు రూపాయిలు ఇస్తుంది.)

ఈవిధంగా సమకూడిన ప్రర్జింగుమొత్తం మొదట మన దేశము ఆంగ్ల దేశానికి ఇవ్వవలసిన బాక్రింద జమకట్టబడింది. ఈబాక్రి 1938-39 సంవత్సరములో 396.50 కోట్లు. ఇది యెప్పుడో తీరిపోయింది. 1945 మార్చి 30 వాటికి మనదేశపు ఆక్రాంటులో 1868 కోట్లు నిలువఉన్నది. తరువాత 1500 కోట్లు అయింది. ఇలా క్రమక్రమంగా తగ్గిరితంగా మన దేశమునకు ఆంగ్ల దేశము ఋణగ్రస్తం అయిపోతున్నది. ఋణము పూర్తిగా తీరటమవల్ల విదేశాల దృష్టిలో భారత దేశానికి ఆధికంగా వలుకుపడి అధికమయింది. ఈ ఋణము తీరడమవల్ల అనేక బాధ్యతలుకూడా తీరి పోయినవి. విదేశాలలో అప్పుతెచ్చే పనులు దేశీయ ప్రజలవద్దకే ప్రభుత్వం అప్పజేరుకొన్నది. దీనివల్ల ప్రభాసముదాయపు ఆదాయముకూడా వృద్ధి అయిందని తెలుస్తుంది. కొన్నిచందల సంవత్సరములమంది పెరిగిన ఋణం మాడు సంవత్సరాలలో తీరిపోయింది. ప్రర్జింగు ఎలా వచ్చిందీ, అది యెలా ఖర్చు పెట్టబడిందీ క్రిందివట్టిలో చూపబడుతున్నది:

(1) రిజర్వుబ్యాంకులో ఉన్న ప్రర్జింగుపత్రాలు, ఆగస్టు 1939	రూ. 64 కోట్లు
(2) రిజర్వుబ్యాంకులోన్న ప్రర్జింగు జనవరి 1945	రూ. 638 "
(3) బ్రిటీషు ప్రభుత్వమువారు కొన్నందుకుగానుఇచ్చినప్రర్జింగు మొత్తం	రూ. 1245 "
(4) ప్రర్జింగు అప్పజేర్చిన మొత్తం	రూ. 400 కోట్లు
(5) ఇతర అప్పజేర్చిన మొత్తం	రూ. 298 "
(6) గాక, మిగతా నిలువ ఉన్న ప్రర్జింగు(జనవరి చివరకు 1945)	రూ. 1804 "
మొత్తం	రూ. 1942 "

ఇప్పుడు యుద్ధముయొద్ద కాలబ్రతి నిలువడిన పుల్లినను మన దేశాభివృద్ధికి చాలా అవసరం. యుద్ధానంతర దేశాభివృద్ధి ప్రణాళికలో ఈ మొత్తము మొక్క ఆవశ్యకత నిరూపించబడింది. ఈ నిలువ మొత్తము మన దేశప్రజల కష్టములవల్ల, ఆనేక బాధలవల్ల, చిరకాలం బెంగాలు మునుమునంటి ఘోరసంఘటనాలవల్ల సమకూర్చబడింది. అందువల్ల మన కి మొత్తము నివ్వవలసిన వైతికబాధ్యతకూడా బ్రిటీషు ప్రభుత్వమునకున్నది. ఇందుకు అంగ్లేయులకు లెదురుగానూ, ఇచ్చడానికి ఏమీ అవకాశంలేదు. యుద్ధకాలంలో స్వంతమైపోయిన మా లండను మహాసంగరం యుద్ధానంతర కాలములో మేము మళ్ళీ నిర్మించుకొన్నాం. వానమైపోయిన మానవక్రమ లన్నిటిని పునరుద్ధరించుకొన్నాం. విదేశీవ్యాపారం పూర్తిగా నశించింది; దానిని మళ్ళీ పైకి తేవాలి. మాదేశం వర్తకం మీదా, ఎగుమతులమీదా జీవించే దేశం. మాదేశంలో పండే పంటలు మాకు చాలవు. కాబట్టి యీ దేబ్బు 1500 కోట్లుపైగా మికివ్యాలుంటే సాధ్యంకాదు. కాబట్టి మీరు పది పదిహేనుసంవత్సరాలపాటు ఆగాలి. అప్పుడైనా మాదేశంలో మేము రెయారుచేసిన పారిశ్రామిక పరికరాలనే మీరు కొనాలి. అంతేగాక, మీకు కావలసిన విదేశీయవస్తువులన్నీ మీరు మాదేశంలోనే కొనాలి. అలా కొంటే మేము క్రమక్రమంగా మీ ఋణం తీరుస్తాం" అని. దీనివల్ల భారతదేశానికి ఆనేక నష్టాలున్నాయి: (1) మనకు కావలసిన పారిశ్రామిక పరికరాలూ, యంత్రాలూ అన్నీ ఇంగ్లాండులోనే కొనవలసినస్తే చాలాకాలానికిగాని వారు మనకు రెయారుచేసేయవలసిలేదు. ఒకదే యిద్దినప్పటికీ వాటి ఖరీదు ఇకలదేశాల ఖరీదులకంటే చాలా యెక్కువగా ఉండవచ్చు. పైగా, ఇకలదేశాలవారు పట్లయించే వస్తువులు ఇంగ్లంట్లో చాలా మందిమీదా కావచ్చు. మనం, కేవలం వారు ఎప్పుడేది యిస్తే అప్పుడు దాంతో సంతోషపడి ఉండవలసినవస్తుంది. ఈ మధ్య మన దేశపు పారిశ్రామికవేత్తలయిన బ్లిగ్గా, బాలె

ప్రముఖులు అంగ్ల, అమెరికాదేశములు పర్యటన చేశారన్న సంగతి అందరికీ తెలుసు. అమెరికాలో వస్తు సామగ్రి మంచిది ఉన్నదని వారు కనిపెట్టారు. కాని అమెరికావారు మన కివ్వమంటున్నారు. ఎందువల్ల సంతే, రష్యువారు మనకంటే ముందే వారికి అర్థమై ఇచ్చారు. అంతేకాక, వారి స్వంతపరిశ్రమలకే వారు పట్లయించేయలేకపోతున్నారు. అన్నింటికంటే ముఖ్యమైన కారణం, మనకు చాలన్న దేశపోవడము. చాలన్న ఉంటేగాని అమెరికాలో ఏ వస్తువైనా కొనడానికి నిలుదేను. బ్రిటీషువారిని, మన కివ్వవలసిన పుల్లినను కొంతమొత్తం చాలన్నగా ఇవ్వవలసిందంటే, వారు ససేమిలా అంటున్నారు. సూకు కావలసిన చాలన్న కొనమే సేము వావాఅవధ్యలూ పడుకొంటే మీ కాక్కడ తెచ్చియిస్తా మంటున్నారు. చాలన్న దేశపోవడమువల్ల అమెరికా వెళ్లవలె నదుకున్న విద్యాధులుకూడా ఆ ప్రయత్నం మానుకొని ఇంగ్లాండు వెళ్లవలసినవస్తున్నది. ఇది యిలా ఉండగా, బ్రిటను తన వస్తువులన్నీ మనకు దిగుమతిచేసేట్లుయితే, యుద్ధకాలంలో మనదేశములో స్థాపించిన పరిశ్రమలన్నీ వానమైపోతాయి. మన దేశపరిశ్రమలు మన దేశానికి స్వపరిపాలన లేకపోవడమువల్లనే యెట్టి సహాయసంపత్తిని లేక అణగారినపోతున్నవి. యుద్ధకాలంలో విదేశీ దిగుమతులు తగ్గిపోవడముచేత మన పరిశ్రమలకు కొంత సవనకాశమే లభించింది. ఈ అవకాశం పోతే మళ్ళీ ఎన్నార్ల కిటుకంటిది లభిస్తుందో తెలియదు. ఇంగ్లీషు పారిశ్రామికవేత్త ఒక దివ్యదే "మీ యుద్ధకాలపు పరిశ్రమలన్నింటికీ సమాధులూ, గోరీలూ కట్టండి; మీకు కావలసిన వస్తువులన్నీ చాలా మందివి చాకగా చేసి పంపిస్తా"మంటున్నాడు. చూడారా, ఇదీ బ్రిటీషు వారి వైఖరి. నిజానికి, మన దేశంలో పరిశ్రమభివృద్ధికి 'రక్షణ' లివ్వడానికి ప్రభుత్వాని కధికార మున్నది. ఈ పద్ధతి లేకపోతే, ఎన్నో సంవత్సరాలనుంచీ పొనుకు పొయిన విదేశీపరిశ్రమలతో కొత్తగా తలయెత్తుకున్న మన పరిశ్రమలు పోటీచేయలేవు. ఉదాహరణకు చూపండి: విదేశీ పంచదారకు ప్రభుత్వమువారు

నూటికి 10. రూపాయిల చొప్పున పన్ను విధించారు. ఆపన్నము మన దేశమంతటా పంచదారముల్లుటూ, వెలుగుతోటలూ బయలుదేరి, దేశమంతటికీ కావలసిన పంచదారకాక, అధికంగా కూడా తయారుచేయగల్గుచున్నది. ఈ రక్షణ లేకముందు, బావాపంచదార ప్రపంచమంతా వ్యాపించినట్లే మన దేశంలోకూడా వ్యాపించిపోయింది. అంతటితో బావాలో పంచదార వ్యాపారం కొంత స్తంభించింది. ఈవిధంగానే అన్ని పరిశ్రమలూ 'రక్షణ'లివ్వాలి. అంటే విదేశంనుండి దిగే సరుకులపై పన్నులు విధించి మనదేశంలో తయారయ్యే సరుకులకుంటే ఎక్కువఖరీదు అయ్యేట్లు చెయ్యాలి. ఆపన్నముగాని మన దేశపు పరిశ్రమలు వృద్ధికిరావు. ఈవిషయంలో మనము ఎంతో ఆందోళన చెయ్యాలి.

అంతర్జాతీయ ధన (Monetary) సభ

అంతర్జాతీయ ధనమహాసభ 'ట్రెజ్యూరు' అనే నామ 1944 జూలైలో జరిగింది. ఈమహాసభకు భారతదేశ ప్రతినిధులుకూడా వెళ్లారు. ఈసభకు జ్ఞాతీయ అంతర్జాతీయబాంకు, మూలధనం పనుకూర్చుట. మనకు ఇంగ్లాండు ఇవ్వవలసిన ఆపన్న ఈబాంకువ్వారా ఏర్పాటుచేయవలసిందని మన ప్రతినిధులు కోరారు. కాని ఈకోరిక సభవారిచే త్రోసివేయబడింది. యుద్ధ ఋణాలతో పోల్చినాస్తే, ఈబాంకుమూలధనం చాలా తక్కువగనుక అబరువు నిది ధరించలేకపోవడమే పై నిరాకరణకు కారణము. అందువల్ల మన ఋణాపరిష్కారవిషయము మనము ఇంగ్లాండుతోనే మాట్లాడుకొని ఏకోరికవిధమైన సహకారానికీ రావలసిఉంటుంది.

యుద్ధానంతర జాతీయ ఆర్థికవిధానము

యుద్ధ మైపోయిందికాబట్టి, యుద్ధమనకు లింక సామాన్యపౌరజీవితంలో ఒడుదుడుకులు లేకుండా ప్రవేశించాలి. మన పరిశ్రమలను యుద్ధసామగ్రి ఉత్పత్తిచేసే పనినుండి సామాన్యవస్తువులు తయారు

చేసే పనికి మార్చాలి. యుద్ధకాలంలో అరిగి పాడై పోయిన బట్టలన్నిటా మెందలైనవి క్రొత్తవి తెచ్చి నిర్మించాలి. ఇంతేకాక భారతభావిపునరుద్ధరణకు ఒక ప్రణాళిక నిర్మించి దానిని మెట్టుమెట్టుగా వృద్ధి పొందించాలి. ఈపనులు ప్రతీదేశంలోనూ జరగవలసి వచ్చే, మనదేశంలో మరి ముఖ్యం. ఎందుకంటే మన దేశపు ఆర్థికవిధానము వ్యవసాయంమీద ఎక్కువగా ఆధారపడి, పరిశ్రమభావముచేత, సహజము లేక రీతిరీకము వసుధివింతలనవచ్చున్నది. కంటుకడిన ఈ ఆర్థికవిధానముకాక, సరియైన, సమర్థమైన ఆర్థికవిధానము నెలకొనవలెనంటే పారిశ్రామికాభివృద్ధి చాలా అవసరము.

పునరుద్ధరణప్రణాళికలలో దూరదృష్టి చాలా ఉండాలి. ముందు గవర్నమెంటులో ఉన్న లోట్లు సర్దుకోవాలి. పారిశ్రామికాభివృద్ధియేగాక, ఇంకా అనేకసమస్యలు పరిష్కరించుకోవలసిన అవసరము కూడా ఎంతో ఉన్నది. ప్రజాబాహుళ్యమునకు నిర్బంధవిద్యావిధానము కావాలి. మైలికీక్షణ కావాలి. నిరుద్యోగసమస్య ఉండరాదు. ఉండడాని కిల్లా, కట్టడానికి గుడ్డా, తినడానికి తిండి ప్రతీపానుడికి ఉండి తీరాలి. ఉదితత్తెద్యసహాయము ప్రతీపానుడికి లభించాలి. ఈ కనిపూవశ్యకములు నుర్తించి ప్రభుత్వము తగినవిధంగా ప్రణాళికను నిర్మించవలె.

యుద్ధానంతర పునర్నిర్మాణమునకు ముఖ్యంగా మూడు ప్రణాళికలు సిద్ధముగా ఉన్నవి. అవి: బాంబాయి ప్రణాళిక, ప్రజాప్రణాళిక, గాంధీప్రణాళిక. ఈ మూడు ప్రణాళికల ఉద్దేశమూకూడా పై సమస్యలను ఎదుర్కొనవలెనంటే. దీనిలో బాంబాయి ప్రణాళిక తాతా, బిల్లా మొదలయిన పారిశ్రామికవేత్తలచే తయారుచేయబడింది. ఈ ప్రణాళిక పదిహేను ఏండ్లలో పూర్తి అయ్యేట్లు ఏర్పాటుచేయబడింది. దీనికి కావలసిన మొత్తము పదివేలకోట్ల రూపాయిలు. ఈ మొత్తము వేరరించడానికి మార్గముకూడా ఈ ప్రణాళికలోనే మూర్ధింపబడింది. దీన్ని అమలులో

పెట్టడమువల్ల ప్రజల పగటు ఆదాయం రెట్టింపు అవుతుందని ఈ ప్రముఖుల అభిప్రాయము. కాని, కేవల పారిశ్రామిక వేత్తలచే రచింపబడుటచే, మన దేశానికి మూలకందమైన వ్యవసాయమున కంతగా ప్రాముఖ్య మిం దివ్వబడలేదు. ప్రజాప్రణాళిక రాడికల్ డెమాక్రటిక్ పార్టీచే తయారుచేయ బడింది. ఇదికూడా పదిసంవత్సరాలలో పదివేల కోట్లు ఖర్చుపెట్టి, ప్రజాశీలితాన్ని సాభాగ్యవంతులను చేయడానికి పంకల్పించింది. ఈ ప్రణాళిక ముఖ్యమైన పరిశ్రమలన్నీ ప్రభుత్వస్వాధీనములో ఉండా లనీ, పరిశ్రమలవల్ల వచ్చే లాభాలు అనుభవించనీయ గూడదనీ ఆశించి నిర్మాణము చేయబడింది. వ్యవ సాయవిషయములో వచ్చే సమస్యలన్నీ యేవిధంగా ఎదుర్కోవాలో, భూమివిషయంలో ప్రభుత్వం ఏ విధంగా చట్టాలుచేయాలో మొదలయిన విషయాలన్నీ సమగ్రంగా నిరూపింపబడినవి.

గాంధీ ప్రణాళికలో గృహపరిశ్రమలకు ప్రభుభ మైన స్థాన మివ్వబడింది. ఇతర దేశాల్లోవలె యంత్ర పరిశ్రమలు విపరీతంగా వృద్ధిచేసి, వాటి మాల్వెక్టుల కోసం ఇతర దేశాలతో పోటీలకూ, పోరాటాలకూ దిగకూడదనీ, ఈ యంత్రపరిశ్రమలవల్ల చాలామందికి నిరుద్యోగం వస్తుందనీ, కాబట్టి గృహపరిశ్రమలకు

ఏక్కువ ప్రాముఖ్యము ఇవ్వాలనీ ఈ ప్రణాళిక పరమాశయం. దీని బడ్జెటు 3700 కోట్ల రూపాయలు. ఈ అంచనా చాలా తక్కువగా వేయబడిందని నా అభిప్రాయము.

మొత్తమీద అన్ని ప్రణాళికలూ ఉద్ధాటి క్తున్న విషయము వ్యవసాయ పాలన. అది లేనిదే యే ప్రణాళికాకూడా అమలులో పెట్టలేము. ఇవిగాక, ఈలోగా, ప్రభుత్వము తరఫున మరికొన్ని ప్రణాళికలు తయారుచేయబడినవి. ఇవి పరిగ్నా ప్రభాభిప్రాయము దీనికొకటేనా తయారుచేయడమేగాక, ఏటిలో పరియైన ఐక్యతకూడా లేదు. అప్పుడే బట్టల మిల్లులు మొదలైన యంత్రాలకూ ఇంకా యితరపాను గ్రామీ విద్యకాలకు ఆర్థికక్షున్నారు. ఎన్నెన్నో సరకులు కొనడానికి ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారు. ఈ సమయంలో ప్రజాప్రభుత్వం ఏర్పడి, ఈ సమయం ఎంత వేగంగా చేయిస్తే అంతమందినది.

ఎన్ని చూటలు చెప్పినా, ఎంత సదుద్దేశముతో ఉన్నా ఒక దేశము మరియొక దేశాభ్యుదయానికి పూర్తిగా వోడ్పడలేదు. అనుమానానికి, భీతికి కారణమైన విదేశ ప్రభుత్వాలు మనకు ఏమి చేయగలవు? వ్యవసాయ పాలన సిద్ధించాలి, ఇటువంటి సమస్యలన్నీ పరిష్కరింపబడాలి. అంతే.



నీ ది కా దు, నా ది



= శ్రీ కె. అన్నమరాజశర్మ =

చెలువ మొలికించు ప్రత్యుపశ్రీకుమారి-కుందమాలిక కంఠానఁ గూర్చెననఁగ,
హిమగిరింద్రాభిముఖముగా నేగుచుండె-వంచపిండు విసిలవిహాయసమున.

నడిమింట న్వడి బాటు పత్తరభసంతానంబువై లక్ష్మ్య మే
ర్పడ నేలంబడవైచె నొక్క శకునిం, బాగాహతిం దేవద
త్తుఁడు సిద్ధార్థనగోత్రజాతుఁడు, దయాదూరుండు హర్షాన పెం
బడి తాఁ బట్టఁగఁబోయె నయ్యు! భయకంపన్ రక్తసిక్తచ్ఛదన్.

సుమముల్ ప్రొద్దుట నేల రాలిపడినక శోకించి, శోషిల్లు గా
తముఁ డేరితి నహించు! నీ విహగసంతాపంబు, కోపాతిరే
కము, హింసాప్రతిరుద్ధమానకరుగాగంగానముత్తుంగభం
గము! నిగ్గురు కపోలపాళి నొలుకం గన్నీరుమున్నీరుగన్.

పదపంకేజనమీపసాతితము నా పక్షి నివ్రలోకించి, త
చ్ఛదముల్ చక్కఁగ నొత్తి, శాక్యజుడు ఏశ్వప్రేమ జృంభింపఁగా
మృదుహస్తంబుల రక్తముం దుడిచి, సంప్రీతి నివ్రల్లోత్తి, నె
మ్మదిమై గాయము బూడ్చుచుండె; జవధర్మం బాత్మవ ద్వైత్యమే!

దేవదత్తుఁడు జ్ఞాతివిద్యేషభరిత-చిత్తుడై “దీని నేలఁ గూల్చినది నేను;
పోదరా! రాజహంసంబు నాదె మగును-ఇ”మృన సుగతుఁ డిట్లు వాదింపఁదొడఁగె.

“తావకీనకశోరహింసావిధాన-మడ్డగించుటచే నాది న్యాయమగునో,
ప్రాణనిర్వాపకేచ్ఛకుఁ బాలువడిన-నీదె న్యాయంబో, విబుధులం దెలిసికొనుము.
జీవహింసారతి విలాసచేష్టయేని,-మానవత్వంబె మొదలంట మంటఁగలియు;
ఏది యెట్లులైన వికిరంబు నీయఁజాల-వలసెదో, మచ్చరీరంబు బలిగఁ గొనుము”

అనుచు వాదోపవాదప్రయత్నవృత్తి-ధర్మపరిషన్నహానికేతనముఁ జొరఁగ
నర్వధర్మమర్మజ్ఞనిష్ఠాత యొకఁడు-“ఆత్మరక్షణ-సమధికన్యాయ” మనియె.

స కృ ద్దా త

[నాటిక]

= శ్రీ బెల్లంకొండ చంద్రమౌళికాన్తి =

ప్రథమ దృశ్యము

[దైవపాఠాన ప్రాదసవిధమున రాజరాజా, సంజయుడు నిలబడియుంచును. వేళ మధ్యాహ్నము రవ్యము.]

రాజరాజా—మా నాన్నగారితో చెప్పము. ఇట్లని,—

సంజయుడు—చిత్తము.

రాజరాజా—చెల్లము... ఇదిగో సంజయా!... ఏమని చెప్పెదవు?

సంజయుడు—సార్వభౌమా! అట్లు పెరిగియున్నావు! తమ ఆనతిప్రకారము మనవిజేసెదను కండ్రిగారితో.

రాజరాజా — మాట్లాడకుము... సార్వభౌమా! ...సార్వభౌమా అనుచున్నావా!!... ఎవరు ఇక్కడ సార్వభౌములు?—నేనా సామ్రాట్టును?— నేను కాను... నా ఒక్క శరీరము విశ్రమించుటకు భూమి లేదు! నేనేమి సార్వభౌముడను!!—నేను కాను...

సంజయుడు—చుర్రే!!.....మీముఖము అటువంటి అశ్లీలములు వినలేను, ప్రభూ! ఆనకుము.

రాజరాజా—ఫరియే. పొమ్ము. మా నాన్నగారితో చెప్పము. ఏకాదశాక్షహిడిపతి ఒక్కడే నాత శేషుడు అని.... పొమ్ము. సంజయా, పొమ్ము...

సంజయుడు—మహాప్రభూ! కార్లాడుట లేదు నాకు పోవుటకు... ఆహా!!... చి... క... ర... మ...

రాజరాజా — నాకోసము నీవేద్యుడవేమి సంజయా! నాకోసము శిష్యువారును గలరా ఈప్రపంచ

మున!... ఏడువకుము... మా నాన్నగారికి నీవు కన్నులు. నీవే ఏడ్చిన మా నాన్నగారికి కన్నులు పోవా! ఐనను ఇప్పుడేమి మిందిపోయినది!... బ్రతికియున్నావా... ఫరియే చెల్లము. నీవు చాలవేసెదది వచ్చి.

నాయాదుర్ గుఱులై పన్నెనికముగా దర్శించియున్నారు—నే నో! యావచ్చి శిశీకృతుండవయి భిన్నుడౌచు మంటిక, ఇక నా యీదేహము శత్రుహస్త గతమున గాకుండగా నాకు పోవోయీ! భారతచక్రభాగ్య మెటులో ఊహించులే సంజయా!

ప్రస్తుతము ఈ దైవపాఠాన ప్రాదమే నాకు మణిభవనము. మా నాన్నగారితో చెప్పవలెను నుమీ ఈసంగతి... ఇక నీ ప్రాదమున ప్రవేశించి జలస్థంభన తేవికొనెదను... నీవు చెల్ల వచ్చును...

సంజయుడు—చిత్తము.

రాజరాజా—ఇంకేమి చిత్తమయి! నాకు చిత్తము, చిత్తము నశించి ఎంతకాలమైనది!... నేను చెప్పిన మాట జ్ఞాపకమున్నదా?

సంజయుడు—చిత్తము.

రాజరాజా— ఇదెక్కడి వ్యర్థపదమోయి మాటల కష్టముగా! ఏన్నిక్కడనుండి దయచేయు మనినాను, ...మరిలేక చిత్తము చిత్తమనెదవేమోయి!! ఈ మాటలకు పొంగు గడియ లంతరించివని.

భారతి - పార్థివ కార్తికము

సంజయుడు—వెళ్ళుచున్నాను ప్రభూ!.....
తెలివివ్వించవలె.

రాజరాజ—ఓ!...మంచిది.

(సంజయుడు నిష్క్రమించును. తెరపడగనే
రాజరాజ మడుగులో ప్రవేశించిన ధ్వని యగును)

ద్వితీయదృశ్యము

[నెత్తురులోడుచున్న గాయములతో, నూగుచు
తూగుచు రక్తకశ్రయము మార్గమువెంట నడచుచుం
డురు. వేగ మధ్యాహ్న తీర్పరము]

అశ్వేష్ఠాను—మామా, అటు చూడుము!...ఆ
వెళ్ళినది సంజయుడా!...హూ! అటుగాదు. ఇటు.
ఇటు, చూచినావా? తలవంచుకుని నింపాదిగా నడచు
చున్నాడు...సంజయుడే!...పిలువనా మామా!

కృపాచార్యులు—ఓ! సంజయుడే.—పిలు
వుము. మనమును రెండడుగు లోకే వేయుదము.
(నడిచురు.)

అశ్వేష్ఠాను — సంజయా...సంజయా...సంజ
యా. ఇటు-ఇటు. — ఆ!...చూచినాడు. వచ్చు
చున్నాడు.

కృతవర్క—అడుగో! మాటలో వచ్చిచాడు
సంజయుడు.

(సంజయప్రవేశము.)

సంజయుడు—అచార్యులకు, గురుపుత్రులకు,
కృతవర్కగారికి వసుస్కారములు.

కృపాచార్యులు—దీర్ఘాయుష్యమస్తు.

సంజయుడు—ఎందుకు దీర్ఘాయుష్య! వ్యాస
భగవానుడు నా నెత్తిన చెట్టివాడు భారతకథకర్తయ్య.
విడుగు పుట్టుచున్నది...చివరకు నానోటితోనే...
ఈ-వి-హ-దాంత...మును వినిపించు యోగము...పట్టి
నది.

కృపాచార్యులు—అవునవును. రాజరా తెక్క
డ?...ఎక్కడినుండి నీరాక?

సంజయుడు — రాజరాజగారి పనులు ము
నుడియే.

కృపాచార్యులు—అ! రాజరా తెక్కడ
ఉన్నాడు? కేమిమేజా? ఎంత కుభవాత్త పందించి
నావు సంజయా! రాజరాజద్వార ఇంకెవరెవ
రున్నారు?

సంజయుడు—ఏకాదశాక్షిగోపతి ఏకాకి;
ఇది ఆమహారాజ ప్రియముగా అనిన నిరవవాక్కు!
...ఆయనకు మరి స్త్రీమిత్రముగా లేదు. అనిన మాటనే
పదిపారు లమము. ఆ వ్యాధిరనే జూచిన...అహా!...
సర్వభారత చక్రవర్తి...కాలచక్రమున కాకు కదలి
నది...ఆ ప్రభువును తలచుకొన్న దుఃఖము వచ్చు
చున్నది.

అశ్వేష్ఠాను—మేము పశేవులమై యుంటిమని
తెలియదా రాజరాజనకు?

సంజయుడు—తెలియదుగాకో! మీప్రస్తా
వనమే లేలేదు. నీ నక్కడనున్న యుమును వెళ్ళుము
వెళ్ళుమని తెలిపినాడు...ఆయనగా రను మాటలకు
పూర్వపరసందర్భపనుస్వయమే లేదు. ఎంతటి రాజ
కీలిగా, ఎంత చతురయుగా, ఎటువంటి పాండిత్య
స్ఫూర్తకముగా చూటలగువాడు పార్వకౌముడు!
తుదకు...ఈ విధముగా...

కృతవర్క—అగును. పురితీర్థించిన రాజీయ
కళామూర్తి యలేడు. ఇట్టి ఉదాత్తుని నొప్పు
మంద్రశ్రేణులకుడను తీర్చినాడు కావోలు విధా
తృడు...మరి క్షిమితముగా లేదనినావు చక్రవర్తి.
చిరమైవను స్వాస్థ్యముగ మిన్నదా?

సంజయుడు—స్వస్థత! అది యూహించుట
కైన లేదు. పూచిన మోగునువలె మన్నది రాజరాజ
దేహము!

కృతవర్క—అబ్బ!! రామరాము...అగుము
అగుము సంజయా, అగుము.

కృపాచార్యులు — ఇంతకు పరిచయమునాకే
ము అపాధ్యక్షులగుట!

నీచజను దుష్ప్రస్థితిలోకి వెళ్ళకుండల

క్రందుమీదలు బాడ దీక్షితియొగాని!

ఉత్తము దధాపతనము కొంటనేని

అతినిగిని-లోకమునకును బ్రతుకు గలదు!

సంజయా, రాజరా తేక్కడ నున్నది పరిశ్ర
ముగా చెప్పుతూ?

సంజయుడు — పరపక్షము దర్శించియున్న
దనియు, స్వపక్షమున శిశిలశేషముగా తా నుంటి
ననియు, ఈ శేషదశలో గూడను తన శరీరము శ్రమపాస్త
గతము గానీయుననియు, ద్వైపాయనప్రాదమే ప్రస్తుత
రాజప్రాసాదమునియు మహారా జనిన మాట లివి!

కృతవర్య — విధి ఎంత బలవత్తరమైనది!
అఖండ భరతఖండశేతను ఎక్కడినుండి ఎక్కడి కీర్తి
తెచ్చినది! జలహర్యమా!!—ఎంత వశపాదయుడ
వోయి రుక్మిణివా!!

అశ్వద్ధామ— అవును. జలప్రంధనవిద్యాఫరి
క్రమ సుష్టుగా తేసివా డతడు. మా తిండిగారు సైతము
అనువారు మయోధనుడు జలప్రంధనకళాకులేలు దనియు,
గదాకదనప్రసిద్ధుడనియును. సకలసంపదలను హరిం
చిన శాత్రువులు నీవిద్యాసంపత్తును కదలించలేకపోయి
వారా చక్రవర్తి! అది ఎవరి సొత్తు పారించుటకు! నీ
కష్టాద్ధితము!!

కృపాచార్యులు—సంజయా, పద, చెల్లదము,
రాజదర్శనమునకు.

సంజయుడు—చిత్తము... ఇటు—ఇటు దయ
చేయుడు. (పరిక్రమింతురు)

కృపాచార్యులు—ఆగుము సంజయా, ఆగుము.
ఆ కలకల మేమో కొంటె మాలకింపుము.

సంజయుడు—అః!... అవును... అదిగో... ఆ
కంతధ్వని... ధీమనేను నిది వలె నున్నదే!—కొంటెము

బాగ్రత్తగా వినుడు... కృష్ణాద్ధు ను ల గొంతుకలు
కాస్తా అవి! ... అనుడు... అః... ఇక సందేహము
లేదు, ఆ వచ్చునది ధర్మరాజాదులే!!

అశ్వద్ధామ—ధర్మరాజాగూడ నున్నా దెందువా
ఆ వచ్చుచారితో?

సంజయుడు—ఏమో తెలియుటలేదు. ఆయనను
మితభాషి యందురు! ఉండిన నుండును. ఏమి?

కృపాచార్యులు—తప్పకుండము. ఈ స్థితిలో
అనుపదగూడదు వారికి, రాజరాజును సందర్శించనిదే!

సంజయుడు—చిత్తము.

కృపాచార్యులు—సరియే. నీవును మా వెంట
రమ్ము. మన శివరములకు వెళ్లుదము. (నిష్క్రమ
ణము. తెర.)

తృతీయ దృశ్యము

[వాస దాసీజనముతో కురుకాంతాసముదా
యము ముసుగులతో వస్తురు. యుయుక్ష్ముని పుర
బహిఃప్రదేశమున కభియుఖముగా వచ్చి విదురుడు కలిసి
కొనును.]

విదురుడు — యుయుక్ష్మకుమారా! నీ యీ
వాలకమేమి!! కాంతాజనము నెందుకు నీవీకొని
వచ్చుచున్నావు?... యుద్ధవార్త తెల్లున్నవి?

యుయుక్ష్మడు—విదురా, వార్తలేమున్నవి!
పూర్తియైనది యుద్ధము.

విదురుడు—ఎట్లు!! చెప్పము కుమారా! ఏ
పక్షమునకు జయము?

యుయుక్ష్మడు—మామయ నడిగద చెందు
లకు? ఏ పక్షమునకు జయస్థితి గలిగిన నే నీవైఖరితో
వస్తును? ఈ కాంతాసముదాయముతో!

విదురుడు—.....కలగడు??

యుయుక్ష్మడు—కలగని కల్యములు కూడను
లేవు ఈ దినమున!

భారతి - పార్థివ కార్తీకము

విదురుడు—రాజరాజా! నైస్యము?

యుయుక్కుడు—చేరు చేరు వరుసల నే నిష్క్రు
డు చెప్పలేను—మనోదార్థము కొఱవడుచున్నది.
రాజరాజా మాత్రము అప్రమంగళిని దిగి రణశేరినుండి
పడాయనుడైనాడు.

విదురుడు—నైస్యమంతయు నెక్కడికి పోయి
వది! అతిరగులు—మహారగులు అందరును??

యుయుక్కుడు—తమ అంతిమరక్ష విందువు
లను కురుక్షేత్రమునకు దీరగంధముగా విడి త్యాగిల
కులై మహాప్రస్థావము తేసివారు వీరాధిపీరు లందరును.

విదురుడు— ఆనుము, కుమారా, ఆనుము.
ఎంత విపర్యాసమైనది!...పృథ్వీదహవాన దక్షమైన
ఎంతటి నరకవాద!...భవిష్యద్భారతావలికి వారు
లేవకలుగా పరిగణింపబడరా రండ్రీ!!...ఎంత నాశన
కర్మము అరిగినది! కవళివా!—చేను ప్రభుమము
నుండియు వెత్తిన నోరుబెట్టుకొని చెప్పచునే వచ్చి
తినిగదా! యుద్ధము సర్వనాశకక్రతువని,...మహా
భారతవ్యాధియ ముంత సంతుభిరమైనది!!—ఈ మాన
వకుల నిట్లు ఇంటికి తీర్చి ఎంత మంచివని తేసితివి!...
వీరి సంప్రదివయమున సర్వవారు లేమైన నడ్డుబెప్ప
వారా?

యుయుక్కుడు—చేను భక్తరాజానే అడిగి
నాను. అదిడు బ్రక్కట్టు నడిగి "పరియే. మంచిది.
తోడ్కొనిపోవను" అని అనుమతించినాడు. తీసి
కొనివచ్చితిని.

విదురుడు—కడు దొడ్డకార్య మిది కుమారా!
సమయమునకు మంచి ఊహ గలిగినది నీకు; కాని ఈ
వాద్ర ముసలిరాజావీరు తెలియలేయగూడదు మనము.
ఎందుచేతననగా: మొదటినుండియు యుద్ధవిశేషములు
ఎప్పటికప్పుడు సంజయుడే వినిపించుచుండుట పరి
పాటి. ఈ నాటి కథనుగూడ నరలే చెప్పను. ఇంకొక
రహస్యము. ఈవాద్ర పట్టణమున నెవరివలనపైవను
సరియే ప్రవేశించుండ నుండునట్లు చూడవలెను.

రాజకీయరీతంబు చక్రవర్తమున

వాద్ర యొక్కడు—వాని సద్యాస్తిగాని
సంగ్రహముగాని వలయు నాపమయములను;—
అర్థహీనము వాద్ర లం చనున జడుడు!

అందుచేత వాద్రలను తృటికరించరాదు. తరు
వార: రాజపత్ని జనమును, వారి నేవికలను తీసికొని
పోయి అంతిపురమున ప్రవేశ పెట్టుము. తదితరులను
బహుబాగ్నతగా నా యా స్థలముల నిమంత్రించు
ము. చేను వృద్ధరాజాసభాగృహద్యారమున ఈ ధ్వని
ప్రొగకుండునట్లు అందుకు పనుధులను జూచి ఉంది
అభ్యంతరమునకు వెళ్తుడును. ఇక్కడ నింకను కాల
పారణ మెందులకు? (విక్రమణము. తెర)

చతుర్థ దృశ్యము

[ప్రాదసహిషమునకు దీవముగా రథికత్రికమును,
సంజయుడును వత్తురు]

కృపాచార్యులు — సంజయా, అదియే నా
దైవపాయనప్రాదము?

సంజయుడు—చిత్రము, అదియే.

అశ్వధాను — మామా, రాజరాజాను ఏనుని
మాట్లాడించవలెను! ఊహ అనునదియే తోచబుండ
నేదో అయోమయముగా నున్నది మనస్సు, చక్రవర్తి
ఈ పరిణామము చూచుసరికి!!

కృపాచార్యులు—అవును. కార్యకారణ సంబం
ధము లటువంటివి. మన మేమి చేయుగలము! మనము
తీవనలోభులమై కీరము చారుకొని న్యాయిత్రోహ
లము కావద్దు. అంతకన్న మన మేమి చేయుగలము!!

(నడచి, మడుగుదరిచే నుంచుని, వంగి లోనికి
జూచుచు మాట్లాడుదురు. మడుగులోనుండి దూరము
నకు అప్పట్టెముగా విసబడును రాజరాజమాటలు)

కృపాచార్యులు—దుర్యోధనచక్రవర్తి. దుర్యోధి
ధనచక్రవర్తి...ఆఁ, చేను కృపుడిను. రాజదర్శనార్థము
వచ్చితిమి. అశ్వధాను, కృతకర్మగారు, సంజయుడును

వచ్చినారు...అదేమి అట్లనెదవు! నిన్ను జూచుటకే వచ్చితిమి. నీ వింకను చక్రవర్తికే మాదృప్తిలో...మే మున్నంతవరకు నీవు విచారపడవక్కలేదు...వద్దు. నీ నోటివెంట ఆ నీరసమాకు...వద్దు ప్రభూ, భరించ లేన...పో, అందుకే వచ్చితిమి మేము ముగ్ధురమూ. నీవును...అదియే నీ వనగూడదు...గలవ మనే అధిర ముగా మాట్లాడెద నేమి రాజరాజా! అథవా గలవ మనియే అనుము. పడకొందు అక్షహింసల బలగము నేమి చేసికొనినాము!

రాజ్యము నీరసోజ్యముని

పంశితరాజ నీరసరత్న సం

పూజ్య పదవియ్యా సతత

భోగపదుగ్రుగుప్రభూ! బుధ

ప్రాజ్యవరము నీ కరుగ

రాదా! జయజయపక్షలాభములే

త్యాజ్యము గావు రెండును, స్య

తంత్రపురాజ్యము స్యర్థ రాజ్యముకా.

అవును. నీకు తెలియును. ఎందు కిట్లు వాద...

ప-దు-ట...

అశ్వత్థామ—రాజరాజా, నేను నురుపుక్రుడిను. అశ్వత్థామను.—ఎరుగుదువుగదా నన్ను...ఆఁ?... ఏమని?...మేముగూడ వలసిడిగానున్నట్లు తోచు చున్నామా? ఈ బడలిక నేడు పోవునదిగాదు. కాంతి వచ్చిననా దది పోవును...నీ మనస్సు — కరీరమూ చీకాకుగా నున్నవా!...నాకు తెలియును...ఆఁ?... నా కీమాట వచ్చలేదు. అనుకీపులు లేరు అను మాట నీ వనవద్దు. మే మెవరము?...సరియే...

రావునకు రెండు చావులు లేవు రాజ

రాజ!—స్వార్థప్రయాగసౌలభ్య మెంది

ప్రభుముగంఘన బోను,—దేవతలు మెచ్చ

భారతములోని త్యాగపంపత్తి విలువు!!

ఆఁ! నేడే మిందిపోయినదిమాత్ర మేనున్నది?

...సరే. అనుమానము మాత్రము నీవు చెట్టుకొన వద్దు.

కృతవర్మ—దుశ్యోధనా!...నేను కృతవర్మ నోయి!...నీ యీ దైన్యస్థితి జూచుటకు బ్రతికియుండి వచ్చితిని...దర్శనము కాదా నాయనా?...నిన్ను ఇంతకన్న నిర్వంధించవలసిన ఘట్టము కా ది... ఆఁ...కృపాచార్య నుదుకుమాదుల నిశ్చయము వింటివి గదా! వారిలో నే నొకడను...పరే...సరియే...చెల్లి వత్తును.

పంజయుదు—అచార్యస్వామీ! ఎటు దిరిగి నను ప్రొద్దురేనన్నట్లు కానికాలమున అంతయు వింతలే జరుగును...అదిగో, అటు నాడుదు. మూర ముగా, ఆ ప్రళయమేఘపటలము నేమి!!...అభి విమతయూధశైత్రయాత్రాపంరంధ్రహులే మే!— ఇంకను ఆ మాత్ర ముద్ధతముగా భారతదేశమున వచ్చు వా. తెనరున్నార? పొందుపుగ్రులుగాక!...అన్నట్లు మన మొక పంగతి నిర్లక్ష్యములేచి మన భోరణిలోనే మనమున్నాము. ఇంతకుమునుపు మాంసపుమోపులతో వచ్చి ఇక్కడ నీళ్లు త్రాగిపోయిన బోయ తెనరో మనము అనుకొననేలేదు ... గుప్తచారులైన గావ చ్చును.

అశ్వద్ధామ—ఒకదేర నానమకొండము. ఐన నేమి?...వారు చెల్లి చెప్పినందునా మన భావనా దికమును?

కృపాచార్యులు—కావచ్చును. అదియు గాద నుటకు నీలులేదు.

అశ్వద్ధామ—చెప్పనిమ్ము. చెప్పినందుకల్లి నేమియు భయములేదు. నీవన్నట్లు బహుశః చెప్పియే యుందురు...లేకున్న ఆసమాజ మిటుందుకువచ్చును! ఇప్పుడు,...మాన, కాలశీమూతమువలె ఇంతకంతకు సైన్యరయసముద్ధాత్రగూరి పడగవిప్పకుని పైకివచ్చు చున్నది...మాన, కొంచెము సావధానముగ వినుము ...గోలాసౌలముగూడ వివచ్చుచున్నది.

కృపాచార్యులు—రాజరాజా-రాజరాజా.ఆఁ నేనీ. కృపుడను. తెలుపుచీనీగానుటకు వచ్చినాము... రాజా, ప్రకృతము ఒక విచిత్ర వచ్చినది. పొంద

భారతి - పార్థివ కార్తికము

పులు పడెనికులై ఇటే వచ్చుచున్నాడు... నతురంగ గమనమువలన రేగిన చుమ్మును, ప్రాగెడు కలకలమును మనకు బహుపరీపథములైనది... ఇప్పుడు సముద్రము లమై సమిత్తునకు పుటోగమించుటా?—ప్రకృతియు నీ మనస్సు సమరాధిమంతులుగాక. ఇప్పటి కట్లో ఈ విధముగనే యుండి, పర్యాయమున నీ అజ్ఞ పొందిన సమయమునకు మరల మేము వచ్చుటా?... ఆ?... ఇప్పుడు తృప్తిపాముగా భేదా మనస్సు!!... పర... పర... ఇక నెలపు... అవునవును... నిజమే... ఆ?... ఏమో ప్రస్తుతులుగా తెలియలేదు నీవన్నమాట—ఆ... ఆహా!... వాకేమియు భయము లేదు, మీరు జాగ్రత్తగా వర్తించునారా!... దిత్తము...

అశ్వేష్టామ—మామా, రాజరాజాస్థితి ఎట్టి విషమమైనది వచ్చినది!!

సంజయుడు—ఆచార్యవర్యా! మీరు మువ్వ రును కమలవెంట నీరు పెట్టుకొనిన ఎట్లు! ఔను. వీర కాలపరిచయము—స్వామిభక్తి అట్లులే చేయును. కాని ఇప్పుడు మనకు మనమే ఓదార్పుకొనవలసినవారము. రాజాజ్ఞ ప్రకారము ఇక మన మీట నిలువరాదు. నే నీ కుంజాంతరమున నిల్చుండి ఏమి జరుగునో చూచి వత్తును.

(కృప, కృతేంద్రా, శ్వేష్టామలు నిష్క్రమించుదురు, తెరపడును.)

పంచమ దృశ్యము

[పాండవపంచకము, శ్రీకృష్ణుడు, మరీకొందరు మడుగుదరిచే నిల్చునియుండుదురు]

కృష్ణుడు—భీముడు రావా, బిగ్గరగా నవ్వ కొయి! నీవు నవ్విన వాకు భయము చేయును! బెనుకటి కథ జ్ఞాపకమువచ్చి!!

ధర్మరాజు—రావా, బావా! ఇదే ప్రాదము. ఈమడుగులోనే భారతీకిరిల మున్నది ప్రస్తుతము!... నీ వన్నమాట నిజమే. నా భీముడు నవ్విన రాజరాజు దినగల డేహా నని వాకును...

కృష్ణుడు—దాయాదిని ఇక్కడను కొంచెము విశ్రామ మనుభవించునీయరా యేమి!

ధర్మరాజు—విశ్రాంతి! దురభిమానమున గేవాడతడు తలవంచెనో ఆనాడే విశ్రామ మరీని పరిసరము లలోగూడ లేకుండబోయినది!

కృష్ణుడు—వెదబావగాదు ఏమో యనుకొంటివి! నిశితవిఖిలులట్లు మర్మమౌతవాక్కులు వివచుచున్నారే! బావా! రాజరాజు వివ గలదును...

ధర్మరాజు—విసనిమ్ము. విసటకే అనినది! అరే యనుకొన్న కథ అద్దముతిరిగినది. నీ డీమడుగునాడిలో నొదిగినాడు. సముద్రతృణన్యాయముగా. ఇది వ్యర్థ ప్రయత్నము. తొడిమయూడిన పండు ఆకులలో వెంతకాలము నిలుచును!!

కృష్ణుడు—(జవాంతికముగా) ఓరే. నీ వన్న మాటలన్నియు యథార్థములే! ఇప్పుడు ధర్మపన్నాగములతో గాదు కర్తవ్యము. వజ్రము వజ్రముచేతవలె. అవినితి నవినీతివలననే ... ఎరుగుదువుగదా సమయ ధర్మము! ఇప్పుడాయాజీవితని సక్రమముగా వినియోగించుకొనవలెను నీవు. అంతే ... గాని... దానికి దృష్టాంతములు కావలెనన్న చూపుదును. ఒక్కటే మాటలో చెప్పవలసినదైన ఇప్పటివరకు జరిగిన అన్ని యుద్ధములలోను తంత్రనిర్వహణమున మాయకు మాయయే ప్రయోగింపబడినది.

ధర్మరాజు—(మడుగులోనికి వంగి బిగ్గరగా) దుర్యోధనా! దుర్యోధనా!... దుర్యోధనా!... దుర్యోధనా!... నేను యుద్ధిస్థిరుడను... ఆ?... ధర్మన మిప్పించవలెను... ఎంతసే పట్లు లిగబట్టుకొనెదవోయీ ప్రాణములను!... ధురంధరమైనదిగదా నీ సామ్రాజ్యవాదము! వచ్చి మరల నొకయొక్క చేయుము... అంతియేగాని పంకగౌరవమును మడుగున క్రొక్కదవా!... ఒకవేళ ప్రాణభయము ననుకొనినను, మృత్యువున కభేద్యస్థులములున్నవని యెరుగుదువా?... పర్యసమర్థుడు అనిపించుకున్న నీవే ఈ హాస్యకర్మము చేయుదువా!... అధికారము గలవాడు గ్రీందుమీదులు జూడక, స్వధర్మ

మనగూడ పరిగణింపక సకలభాధలను వెట్టి, నేడదం
తీయు మరచిపోయినట్లు నటించగనే ఆ ఘోష గొట్టి,
భూమిమీదను, స్వర్గముమీదను ఇంధికవ్యభాష పెట్టక
ఎట్లు రక్షించును!... అధిభోగముగా. తనుజాలు—
అనుజాలు పోయినారు. నీకు హృదయమైన ఆంగరావా,
అటువైన శకునీ, దుశ్శాసనుడు వీరు ముగ్ధుడు భారత
రాజ్యమున మాకు స్థానములేకుండలేసిన మంత్రవర్ణము.
ఈ స్థానాసంఘమును చచ్చిపోయినది. కన్నులు
వెదరు రక్తవాహిని పొరివది! ఇవన్నియు జాచివోడ
జవర నిందించుననియైన తలపక ఈ నీచకార్యమున
కట్టుద్యమించితివి!... విను నుండివా దుశ్శోధనా?...
ఈ భీరుభావమును మడుగునకే వదిలి ఏకైకవీరుడవై
వచ్చి యుద్ధసంకల్పమును పూరించి ఈ స్వల్పసమ
స్యను తేల్చికొనుము, ... నీ అధీరతకు కారణము గోచ
రించుట లేదు నాకు! ... ఎందులకు? ... విశేషమైన
ఆ సమద్రక్షీతలమున స్యకీయవిజయోద్ధుల సంకీర్తము
తేసికొని ఏకచ్ఛత్రాధిపతి నాచువు. లేక, పరాధూ
తుడవైన యాధిలాంఛములతో రాజనీకతపస్వివై నీర
స్వర్గమున విహారింతువు!! వింటివా దుశ్శోధనా?...
ఈ పక్షద్యయమున కస్వభావ్యము లేదు... అమ్మ!!!
... ఎంతకొట్టుకొనిన మాడిపడినదోయి నీ నాక్కు!
... ఆ? ఏమియో అనుచున్నావు? ... కొంచెము
ద్విగరగా ననుచు అవదలచుకున్నది! ... ఆ? ...
ప్రతిజీవి! బ్రతుకుమీద తీసియుండువా? ఆ.
ఉండును!! ... ఇంకా... అవును ... ఇందనుకనుండి
నేననినదేగదా మరల నీవివృ డేకరువుచెట్టునది?...
ఆ! నీవు శ్రమదీర్ఘకుండువరకు మేమును శ్రమదీర్ఘ
కొని, మరల తమ సమక్షమునకు రావలెనా!! కార్య
ధి! శ్రమమేమిటి? నీయిష్టమైన నివృద్ధి ఉపక్రమించ
వచ్చును... ఆ! ఆ! ఏమిటోయి! ఎంతమాట!!...
‘ఇంకెవరికొకట యుద్ధము చేయను? నీవే ఏయ
కొమ్మునియో! అహో!! ఎంత సాహసవాక్య
ములికినదోయి! నీవెరుగుదనా నీవివృ డీమాట ననుట!
యుద్ధము సర్వలయకరమని ఇప్పుడు తెలిసికొనినావా
అనుభవసిద్ధముగా! ఏమి లాభములేదు?... ఆ? ఇక

యుద్ధము చేయవో?... ఏమి తేరువు?... ఆ!... ఈ
భూమినంతయు నాకు దానముగానిచ్చి, అదిపుల
లోనికి వెళ్లి తపస్సు చేసుకొందువా?... దుశ్శోధనా!
దాత యెవరు? ప్రతిగ్రహీత యెవరు? మనలో!...
మన సంకేమున పశ్యద్వారలు లే రిదివరలో! అవాంఛ
నీయందు నేడు వెలువడినను ఎవరవై ఇచ్చెదవు
దుశ్శోధనా నీవు?... నీవే యివ్వదలచిన భారతదేశ
మున కింతటి విలయ మేలవచ్చును! నే డెవ్వరికైనను
మిగిలినది రక్తాన్నమేగదా! మానవత్వమే మారణమై
పోలేదా నీహృదయమున!!... ఇంటికి వచ్చి కృష్ణపర
మాత్ముడు చేసిన హితవు గురించినచోగా వతిని
బంధించుటా? నీవు... పోనిమ్ము. సకృద్భారతే చియ్య
దలచినను గతాధికారివిగదా నేడు?... నే డొక రిచ్చు
నాచును, ఒకరు పుచ్చుకొనువాచును లేరు; ఎవరి స్వత్వ
మును వారు వారి కత్తి సామర్థ్యములతో నే నిరూపించు
కుండురు... ఆ? ఇక లాభములేదు దుశ్శోధనా!
ఎందు కట్లు జలముల నొదిగియొదిగి భాధపడెదవు?
ఏమి దుశ్శోధనా! ఇదియో నీధయకారణము! మాలో
నీచిత్రమవచ్చినవారి నొకరి నెన్నుకొనుము—తన
పరికరములను విరికొనుము... ఆ! ... సరియే.
నుంచిది! మాబాపనులగుటనా, మామా జవిత్యమని
యెవ్వరనినారు!! — దుశ్శోధనా, నీకు ఇంకను
సంకేయముగా నున్న మాసోదరులలో నే యొక్కరిని
గలిచినను పునః యుద్ధము లేదు. నీవే సమాప్తువు.
ఇక బహిర్గతుడవు గావచ్చును... ఆ... సరియే...

(అందరూ కొంచెము ముందుకు నడచురు—
తెర వ్రాలును)

షష్ఠమ దృశ్యము

కృష్ణుడు—పెద్దతావా, కళను మరల పూర్వవతి
పూర్వము తేయునట్లున్నావే!!

ధర్మరాజు—ఏమి?

కృష్ణుడు—ఏమా! మీ విరుగుటలో ఏయొక్క
రతనతో గదాయుద్ధమునకు నిలబడినను నవృత్తాబ్ధి

పని... అట్టిస్థితిలో నీ విద్విక మాట! వివాప్రభమావస్థను
సృష్టితో రెద్దికొనుము!—కనుని జాదము—సర్వస్వా
ర్యుణము—తుద కిది పం దెఘకయ్యమైనది... ఈమాత్రము
విశేషమువెనుక ఇంతటి సంక్షోభ మెందులకు!— ఇప్పుడు
నీవు చేసిన పాదకలా చుర్యోధమంతటికి గదాకాశ
లము గలవాడు గాకున్నను, బలాధ్యుడు గనుక
భయముభావ పనికిరావచ్చును... ఐనను కంకణపాండి
త్యునితో ప్రతపాండిత్యము గలవాడు అయిండుట
అల్పవిషయము గాదు... పక్షాంతరమున...

భీముడు—పాండిత్యములు, పక్షాంతరములు!
నీ కెప్పుడును మేము లేటిక! గదాన్యాసమున అతి
దంత ప్రకణదేవు!!... మా మా సమరశ్రమణ
వైఖరి... రానిమ్ము చూతువుగదా ఈ యుత్తరక్షణ
మువన!!... అప్పుడు నీవే గొప్పవాడవని వైతాళిక
తాళములు!!

కృష్ణుడు—అవును బావా! నీ వంతమాత్రపు
వాడ వారువు! బతుకు—జరాపంథుడు—నీపాస్తలా
భవమున... నే వెరుగనిదా!... అవును గాని... అవాటి
రాజభి... నీ... ప్రతి... ఇ...

భీముడు—జ్ఞాపకమున్నది... అడుగో మరచి
పోవుకాలమువలె వచ్చుచున్నాడు ఉద్ధతుడై చుర్యో
ధన చక్రవర్తిగారు!!!

రాజరాజ — (ప్రవేశించి) ఇక రాదనుకు.
వివాలో ఎవరు వచ్చినను సరిచే... యుధిష్ఠిరా, ఏదీ
గద. ఒకటి ఇటుకెమ్ము.

ధర్మరాజు—ఇదిగో ఆయుధములు. నీ కథి
నుతమైనదానిని నిరభ్యంతరముగ నీవే తీసికొన
వచ్చును.

రాజరాజ — ఈగద బాగుగనేయున్నది.
వస్తువు నిమిత్తమాత్రము. సరియే. ఇంకెందుల కాం
స్యము? రండు ఎవరు వచ్చెదరా!

భీముడు—నేనే వస్తును. నీ కొలు కింతవలో
వచ్చు: పెందులకు?

రాజరాజ—నీవే సమ్ము. భీమన్నా! ఇది
గదాయుధము. ఆలోచించుకుని వచ్చుట...

భీముడు—అక్కజలేదు. మాయకు నలసినంత
ఆలోచనము న్యాయమువ కక్కజలేదు. ఏమి?

పాపము పుణ్యము మాటలేకుండను

హెచ్చుట పెద్దల ముందుటననా!

తడిలేని యెడవతో కుడిచి కూర్చుండిక

నిండ్లకు నిప్పు పెట్టించుటననా!

నీతి జాతులు లేక నిండుకొలువైన మమ్ము

మానభంగముచేసి మఱుటననా!

రసికత్వ మెరుగని రాజ్యాకేచే పొంగి

విషమును త్రాగగాకెట్టుటననా!

అగున?—దేని? యాలోచనమ్ము. నీన

చెప్పుమాయి చేకడ్రోహి! సిగ్గులేక

తెనుదునని మాటలాడగా దలచినాన!

ప్రేతముఖమును వైయక దాత వగుదా!!

చక్రవర్తవట! నీ కీచేరు పెట్టినందుకు ఎన్న
వలెను మా అన్నగారిని!!... నీవు ఆలోచించి ఆలో
చించి చేసిన మహాకార్యములకు ఫలిత మిది; యుద్ధ
మనన చే మనుకొనినావు? భలనమా! పాలనమా!!—
యుద్ధము సర్వమారణహానుకర్య — దానికి కర్తవు
నీవు — తత్పరిషమా ప్రపూర్ణాపొత్తిరీయ నీ ప్రాణము
లతో—ఇది ముహూర్తము.

రాజరాజ—ఐనదా! ఆయాసము తీర్చుకొం
దువా కొంచెము తడవు!!

భీముడు—చిత్తము! రాజరాజగారి అజ్ఞలు
గానోలు నిది!! కంకణతప్రాణుడవైనను రాజసము
రావలేదు ఇంకను నీకు!—ఆయాసము తీర్చుకొన
వలెనా! చిత్తగించి దయచేయుదు తీర్పుకుండును.

(నిష్క్రమణము. అవనికాచిత్రపము)

సత్యభామ

శ్రీ బొడ్డు బాపిరాజు

ప్రాప్యట్పయోదగర్హా-రావముల ప్రయాణభేరి ప్రస్తావించెన్
దేవరరాణనన్నాహము-కావించెద నొక్కమనవి కాదన-రనుచున్.

“ఇందరిలోన భానుయెడనే యభిమానము మెండు కామిని
బృందములో కుమారయదుపీరున” కందురు, మత్తహాసలం
బందినయట్లు లెంతు నపు డాకులవృద్ధుల మ్రోల; నిష్ప డీ
చందమునన్ నిజం బెరుగజాలుదు స్వామిదయావిశేషముల్.

చిన్నతనమ్మునందె వ్రజశేఖర! చేసిన సాహసమ్ములన్
గ్రన్నన గాథలుం గథలుగా మిము గన్న యశోద తెల్పుచో
కన్నుల నీరు మేన పులకల్ తులకింపగ విన్ననాడె యు
త్పన్నములయ్యె, దుర్జయ భవద్యుజశౌర్యము గాంచు కోరికల్.

అదవదయై బలమ్ము చెడి అంత మహేంద్రునివంటివాడు మీ
సదములు పట్టె వ్రజమును బట్టిన చేతను, నేటి కిట్లుగా
కదనము మీకు, నాకు చిరకాలమనోరథముల్, నిరంతరా
భ్యుదయము లెల్లలోకముల కొక్కతరిన్ నమకూడలే హరి!

ఎవ డారక్కసి దేవనాథు హడలెత్తించెన్, నరే, వాని వై
భవముల్ దోచిన దోచెజో; అదితిదేవమ్మన్ జగత్సృజ్య న
ట్లవమానించుట మేలె? ఆర్మలల వ్యాయామమ్ము లమ్మమ్మనేల్
జెవిపోగుల్ గిలుబాడనా? ఇగను మంచి చెడ్డ లేదా ప్రభు!

అతిచిత్రం విడి క్షీరసాగరమునన్ హాలాహలంబట్లు ని
ర్మితనానాభవనావనవ్రతుల కీమీకున్ శ్రమారాశి భూ
సతి మాయక్కకు మున్ను ముద్దుకొడుకై జన్మించినాడంట, అ
ద్యుతచారిత్రు డతిప్రతాపు డెటు లీదుర్మార్గముల్ ద్రొక్కెనో!

ఖలు డమరారి దిగ్విజయగర్వితుడై తొలుకారు చంద్రవం
కల పదియూరువేల నృపకన్యకలన్ చెరబట్టె నంచు నె
చ్చెలు లనుచుండు, రానుడివిశేషము చూడగవత్తు, పాప! మా
కులమణిదీపవల్లికలకున్ విడిపించెద వైడినంకెలల్.

ఏటికి మోముదమ్మి పెరిగింతురు వెన్నలనన్ననవ్వు నా
మాటకు—పారిజాతసుకుమారుల కేల రణప్రసంగముల్

పాటలు గావు వీణీయలవై పలికింపగ జైరితోటి పో
రాటము లన్నచో; నని తలంతురొ చిత్తమునన్ యదూర్తమా !

ఎరుగకపోను మీమనసు లేను ముకుంద ! మరందమొల్కు శ్రో
వ్యిరిలతలన్ వసంతవసవీధులకు విహరింప మీకు, సం
గరములు వీరభోగ్యములుగాని విలాసములా? యటంచు నన్
మరపుల బుత్తురే, పిరికిమందులు పోయుట రాచవిడ్డకా !

అనుటయె కాదు, లేజపురుటాకులు గిల్లని చేత చిక్కటా
రిని ఝలిపించి నిల్వగల శేమగవానినిగాని; శీకయేం
ద్రుని కయికమ్మ తొల్లి పతితో ననికిం జనదేమి? నేను మా
వనధరమూర్తితో నరిగివచ్చెద నాహవయజ్ఞవాటికిన్.

చెలువపు మేన క్రొంతెమట చిత్తడి యొత్తెద; కయ్యమందు మీ
రలసినవేళ పయ్యెడచెరంగుల చల్లని గాలి వీచి, మె
చ్చుల పురికొల్పెదన్; నలయుచో రథసారథినై విచిత్రవృ
త్తుల నడిపింతు గోకులవిఘ్నా! పెలవైనను విల్లు బట్టెదన్.

ఇచ్చయెరింగి మీరు చదివించిన యా విలువిద్యలెల్ల వి
వ్వచ్చుడు తోడుగాగ బలభద్రులకే వినిపించిపోయె మే
లచ్చుపడంగ నాడబడుచైన సుభద్రయు, నామెపోలికల్
వచ్చెను సత్యభామ కనరా చిరునవ్వుల రాజబంధువుల్.

ఏమి భయమ్ము వా డనగనేల జగం బది యెత్తివచ్చినన్;
స్వామిభుజాంతరమ్ము నవిచారముగా సుఖ మేలుకొందు, వ
ర్ణామధురాంబువాహమును చారుతటిత్ప్రభవోలె శాత్రవ
స్తోమము గుండియల్ చెదరిచూడగ నొత్తుచు పాంచజన్యమున్.

ఈ కనుదమ్ములం దెరుపు లెంతకు చాలవు! పాలభాజ్జ ము
ల్లోకము నిల్పు మేటిదొరలుం బనిపూనుట దాసురాలి నీ
పోక గృతార్థసేయుటకుబో, యదుపంశకశానిధీ! నమో
వాకము; మీ దయల్ మరువవచ్చునె సత్యకు నెన్ని జన్మలన్.

అవలీలన్ నరకాసురున్ దునిమి, దేవాధీశు మన్నించి, మా
నవలోకమ్ముల దుఃఖవహ్నిశిఖలక జల్లార్చి, దిక్కుల్ జయా
రవముల్ మ్రోయగ పోయివచ్చెదము శీఘ్రం లింక నింటింట ను
త్సవముల్ గా వెలిగింతు రెల్లప్రజ లాత్మావందదీపావళుల్,

బసవపురాణము : జయసింహుడు

- శ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రి -

బసవపురాణము చరిత్రపరిశోధకులకు నదివంటిది. మనవారు శేతులను, సంవత్సరములను లెక్క చేయుకపోవుటచేతను, పలుదేశకాలములందలి విషయములను పురాణరీతిని ప్రాముఖ్యచేతను మనకు కాలానుక్రమముగా విషయవిర్భాగమునకు పూర్వగ్రంథములు పకరించుటలేదు. కాని శాసనాధ్యాపారములచే కాలానుక్రమచేక నిర్మించుకొని పురాణాదుల విషయములను వారికి సమన్వయించి ప్రావిడర్స్ బుక్ వాక్యాయచారిశాస్త్రగ్రంథిక విషయములతో సరిచూచిన పలువిషయములు తెలియగలవు. ఈకపుట గ్రంథములలో వారికి తెలియకయే సమకాలిక రాజకీయములే సాంఘికవిషయములును, తత్సంబంధపదములను వచ్చుట చేతను, అపదములే వారికి సరివచ్చు శాసనములలో కావచ్చుటచేతను వారికి దేశకాలపరిస్థితులు మన యూహకు వచ్చుట కవకాశము కలుగుచున్నది.

కేరలము వీరక్షన మతప్రచారమునకు చరిత్రమైన యీ బసవపురాణమున చారిత్రిక విషయములు పెక్కులు కవియొక్క రచనాసందర్భమునను, కైపుల మహామహాపనకై చెప్పబడిన ఆయుక్త ప్రదర్శన కళనములచేతను కొంత చూపుమాసి అచారిత్రికములవలె నేర్పడియున్నవి. అనవేశ్యరుని శాసన మేదియు కావరాదు. కాని ఆతని చంకయువారిని కలవు. విజ్ఞులుడు చారిత్రిక పురుషుడే. మతప్రవర్తకులను చారిత్రికపురుషులే. ఈమహాగ్రంథమును సమగ్రముగా శాసన, చరిత్రపురాణాదులతో సరిచూచిన చాల దేశోపకారమును.

ఇందలి కథలలో జగదేశముల్లని కథయు, శేషదవాపయ్యకథయు పశ్చిమచాళుక్య చక్రవర్తి

'జగదేశముల్ల' జయసింహుని గూర్చినవి. ఈ కథకు శ్రీ. క. గంగుల మొదలు గంగుల చతురు కర్నాటక సామ్రాజ్యమును పరిపాలించెను.

బసవపురాణమున చతుర్థాశ్వాసమున 'జగదేశముల్లని కథ' కలదు. (పుట ౧౧౩, ఆంధ్ర గ్రంథమాల ప్రతి)

"జగదేశముల్ల దశవ్యాఖానమున... గోవిందు ప్రతిమ యుక్కువము గావించి... బోయించి కడు సొంగముగ ప్రతిష్ఠించి పాయక శేతులను బగులును గొలువ శింకరవాసి యచ్చటి నేనుదించి యొకకాడునులోలె, మాతగిత్తు లలర వజ్రముతోయొగవాడ చొదిలి వీక్షింప బట్టియలై విష్ణుని ప్రతిమ మిగ్గుడు"

ఈకథ ననుసరించి జగదేశముల్లుడు విష్ణువుడని తలంపరాదు. వీరిన బసవపురాణముననే శింపెదమూరు ప్రస్తావితుడైవుడు ఈకథను వైనుడని పుష్టయుగా కలదు.

బసవపురాణము మహాశ్వాసమున శేషదవాప యొకథ కలదు (పుట ౧౧౪).

"మలేయము విను పోట్లచెలువ వను పుగ్గని చలలంగ శేట్లూరు వపదులు గట్టి చెలయ ముగ్గిరువడితే త్రివమునులు గొలువగ తనమలగురు దొక్కరుండు వా బల్లమూవకు ముఖ్యాచార్యు డనుచు నా బుద్ధిచెప్పచు దగ ప్రబోధింప వీరిపతియైన యా సింగబల్లహుని

అతిత సుగ్ధలదేవి యలంకల్పిత
తామసు లేదరదాసయ్యవరద
యామానపద్మ క్రిమానవిగాన
తమ సురుహ్యములొ దాసి దేవులకు
రమణి యాస్థితి విన్నపముపేసి హేతుల
బుచ్చుడు నవ్వు చెప్పొట్ట రెవ్వరకు
నచ్చెరువందంగ నచ్చునయ్యెదను
దనమును తెచ్చుకు సుచ్చితములు పేయ...
సుచ్చితులను శైవకూకలందఱు
లిలిపించి బల్ల పొంకొలుపున వారి
వలవట నవరత్న కలితమై తివరు
సింహాసనాసీను జేసి యాశైవ
సంహారైవట్టి సద్గుణదేవు
దాసయ్యపాదముల్ దాసి యొత్తుచును
దా సుగ్ధలన యుండె దా దనమునులు
యంత్రితంత్రాజేత మాయాదులను సు
యంత్రము హేంద్రకాలాది విద్యులను
అత్తైతరీ కుంభమాయావాదకర్మ
విద్యమయన శైవవికలి వర్జింప
... బల్ల పొంకొలుగా బల్ల శైవమును
వల్ల వలంబులను ధన జాగ్రముక్తి
రంత లేదరదాసయ్య బల్ల పొని
సంహారముని లింగసిహారుగా జేసి
యలంకల్ప ముత్తరించుటజేసి యల్ల
పటికలింగము వివర్జితులమునను
స క్తిరత్నమును దొగి బ్రతిష్ఠించి
యత్తలి బాదాసయ్యయ్యెగాదు
కపదులు బ్రతిష్ఠించి బైది శైవలకు
కాపనజే కవరీక్ష యారి శైవమండ.

ఈ రెండుప్రస్తావములలో మొదట జగదేశమల్లు
దేవియు, తర్వాతి రెండవ ప్రస్తావముందు సింగబల్ల పౌ
దేవియు కలదు. మొదటి ప్రస్తావమునందు జగదేశమల్లు
దేవియు, రాజధాని కల్యాణకటకమనియు నుండుట
చేత కల్యాణకటకమును పాలించినవారిలో నీవారు
భేదములు గలవారు చాళుక్యులంతప్ప మరే యెవరును

కావరారు. జగదేశమల్లు దేవి లిరుదము చాళుక్యులలో
మువ్వరకు గలదు. వారు 'మల్లి కామోద', 'జగదేశ
మల్లు' జయసింహుడు II (క్రీ. శ. ౧౦౧౦-౧౦౪౩);
'ప్రతాపవక్రవర్తి' లేక 'పేర్క' జగదేశమల్లుడు (క్రీ.
శ. ౧౧౩౩-౧౧౪౩); మాదవ శైలపుని యనంతరము
కొంతకాలము ఒక జగదేశమల్లుడు పాలించెను. వీరిలో
నీ జగదేశమల్లుడు వివక్షనను కావచ్చును. కాని
కేవలదాసయ్య లేదరదాసయ్యయు, సుగ్ధలదేవియు
ననుకూలముగా బసవపురాణమున పరిగణింపబడి
యుండుటచే నీజగదేశమల్లుడు ఈ మువ్వరలో మొద
ట ప్రదాప్యమైన జగదేశమల్లు జయసింహుడే కావల
యును. కల్యాణకటకమును ప్రస్తావించుట ఇందులకు
బాధకము కావలదు. ఏలన క్రీ. శ. ౧౦౩౩ సంవత్స
రమున జయసింహుడు నవిభావులకు దాదాపు ఏడని
మిది సంవత్సరములకు పూర్వము కల్యాణకటకము చాళు
క్యుల 'సలపిడు' గా నగపడుచున్నది. [బొంబే కర్నా
టకావసములు. I. I. ౬౯]

బసవపురాణమున సుగ్ధలదేవిచరితమున సుదాప్యా
మైనది సింగబల్ల పౌదును ఈ జయసింహుడే గావల
యును. దాదాపు ఏబదియేండ్లక్రింద వ్రాయుచు
జాగరు ప్రియవారు ఈతనిని పోల్చివారు. చెప్పబడక
పురాణము బాధారముగా గ్రహించి అందు ఈ రాజు
సుగ్ధలదేవిధర్మ, దేసింగబల్లబండిని యున్నందువలన
నయ్యగి కవియొక్క దోషమనియు, హాయిపురాణ
లలో దేసింగుడను రాజు లేవనియు, సుగ్ధలదేవివామ
భేదమును, పోల్ల వెలుపుయొక్క ప్రస్తావము నుండు
టచే నీరాజు నిశ్చయముగా చాళుక్యజయసింహుడే
యనియు వ్రాసివారు. కాని ఇంతయారము శ్రమపడి
నక్కరలేకయే మన యాంధ్రబసవపురాణము పుస్త
కముగా నుడువుచున్నది. సింగదేవటచే నీరాజు జయ
సింహుడనియు, (సింగదేవట జయసింహుడనుటకు
సంగ్రహముగా కన్నడికావసములలో విరివిగా కావ
ననును) బల్ల పౌదనుటచే నీతడు చాళుక్యుడనియు,
(చాళుక్యులకు వల్లభ, పృథ్వీవల్లభ లిరుదములు గలవు)
వల్లభశబ్దమునకు చైత్ర్యతమనియు తెలియుచున్నది.

సుగ్ధలదేవి యా కర్మాటచక్రవర్తియొక్క రాజులలో నొకరే. బహుశః పట్టుమహిషిగా మంద నోవు. ఈయనుకావించిన దానకాసన మొకటియే మనకు లభ్యమైయున్నది. శ్రీ. క. ౧౦౩౯ సం. ౩కు పరియను కేకవర్షము ౧౫౧ కుక్కపువ్వు బ. ౧ బుధ వారము ఉత్తరాయణ సంక్రాంతియందు దేవపురమార సింగేశ్వరదేవాలయమునందలి పాశుపతాచార్యబ్రహ్మ రాసిపండితునికి, అచటి విద్యార్థులకు, శిష్యానులకు అశివాచ్ఛాదవైద్యాదికయలకు ధూదానము కావించి యున్నది. [బాం. కర్మా. ౨౫ of ౧౯౩౬-౩౭.]

జయసింహుడు తొలగి జైనుడు. ఈతని తాతయైన తెలపచక్రవర్తి జైనుడో కాదో చెప్పటకు ఆధారములు కావరావుగాని ఈతని పెత్తందైన పశ్చాత్రేయుడు జైనుడు. అతనికి 'అశ్వలభ' చరిత్ర'దేవి జైనుతీయ భగవదుని, 'ఇంద్రజిత్తు' దేవి పౌరుషభగవదుని గలవు. ఈతని గురువు కొండ కొండవ్యయపు పుకగచ్చమునకు చేరిన త్రికాలయని భట్టారకుడు; జైనాచార్యుడు. [E. C. VI. Mg 11] జయసింహుని శ్రేష్ఠసోదరుడైన త్రిభువనముల్ల విక్రమాదిన్యుడును జైనుడుగా నుండినట్లే తోయి యున్నది. జయసింహుడన్నచో పుష్కముగా జైనుడు. శ్రీ. క. ౧౦౧౮ సం. ౫ సం. ౩౩ తాళిఖా గల యొక కావనమున [S. I. I. IX. 1. 80, 81] 'మల్లికా దోద'యను జైనవిరుదముచే ప్రస్తావితుడు. ఈతని కొమార్తె సోమలదేవి శ్రీ. క. ౧౦౩౭ సం. మన హిరియమునగి యను గ్రామమున నొక జైనవంశి ధూదానములం గావించెను. [హైదరాబాదు, మ్యాగి యంతాసనము ౪/౧౩/౩] ఈ హిరియము సంగియే మాస్కి యను ప్రదేశము. శ్రీ. క. ౧౦౩౧ సం. కనక సందిభట్టారకజైనాచార్యుని ప్రార్థనచే, తన పేరు నున్న జగదేకమల్లకవాలయమునకు, ఆ హిరియము సంగిలోనే రాజు ధూదానములు గావించియున్నాడు. [హైదరాబాదుమ్యాగియం మున్షుకాసనము.]

ఈవిధముగా జైనుడే యొయుండియు జయసిం హుడు ఇతిరసుతములవారిని నిరాదరణ నేయలేదను

టకు ఆధారముగా నీతడు శ్రీ. క. ౧౦౩౧ సం. ఆహిరియముసంగియందే. ఒక చెప్పవాలయమునకు ధూదానము గావించిన కాసనముగలదు. [హైదరాబాదు మ్యాగియంతాసనము ౧౩/౬/౩] కనకసందిభట్టారకుని కిచ్చిన దానము ఆసంవత్సరమే ఆయూరదే జరిగి నందున ఇరుసుతములవారికి పుర్వము రాసేయక యుండుటకై చప్పొడయుడై నా శిట్టాచార్యుని కలంపదలపి యున్నది.

జయసింహుని శిష్యుడనందు శ్రీ. క. ౧౦౩౪ మొదలు మతపరివర్తన ప్రారంభమైనట్లు నిదర్శనములు కనబడుచున్నవి. పోట్లచెఱువులందు ఆసంవత్సరము మొదలు దాదాపు శివీకాంతము వఱకును జయసింహు యుండినట్లును తెలియుచున్నది. క. ౧౫౬ భావలో (శ్రీ. క. ౧౦౩౪) నీతడు అచట నున్నాడు. (బాం. కర్మా. ౧౩౩ of ౧౯౩౬-౩౭) ఆమకు సంవత్సరము శ్రీ. క. ౧౦౩౫, క. ౧౫౭ యవలో కాళామగ్నబ్రహ్మచారి స్థానమైన వంశలింగేశ్వరా లయమున నీతడు ప్యయముగా వాచుమిసగి యున్నాడు! [E. C. VII. Sk. 126 తెగవారి. ఉడగడి, మైమాపు] ఈ తర్వాత నీతడు కై నేతరులకు దానములు గావించిన నిదర్శనములు కావరావు. వైగా నీతడేనాక, నీతని రాణియైన సుగ్ధలదేవియును నొక మిగిలిన రాజకుటుంబమంతయు పోట్లచెఱువునందే యుండినట్లు కాసనములు తెల్పుచున్నవి. మనయొక రాణి నొకంబవంశియయు, చాళుక్య చక్రవర్తియైన పశ్చాత్రేయని కాహిత్రి దేవలదేవియు రాజానెంట్ల శ్రీ. క. ౧౦౩౬-౩౭ సం. మన వచ్చటనే యుండెను. [S. I. I. IX. 1-92] శ్రీ. క. ౧౦౩౮ సం. మన నూడ నీతడు పోట్లచెఱువునందే యుండగా నీతని దండనాయకుడు, 'శేషనీపానమంత' భగవంశి మధును వైన పుక్కిలరాడు గంగమయ్య వాయుకుడు జులకయనదేవునికి దానములు గావించి యున్నాడు. [లోకల్ రికార్డు. వాల్మ్య. ౨౫ పు ౭౨] శ్రీ. క. ౧౦౩౯ సం. మన నూడ నీతడు అచటనే యుండి దేవకనకాట యను ఊరిలోని సిద్ధేశ్వ

కాలయాచామ్యుడైన క్రియాశక్తిమండితుని పాదప్రసాదము గావించి భూదానములు చేసెను. ఈకాననమున పొట్టులకలె యగుటకు మాటుగా ప్రమాదమున ఘట్టదకలె యని యున్నది. [E. C. VII Sk. 153] శ్రీ. క. ౧౦౨౦ లో కూడ 'శతపీడు' పొట్టులకలె. [బాం. కర్పూ. I. I. ౪౪] ఈకాననములుగాక పొట్టు చెటువునండి చెవలిన కాననములు తారీఖులులేనివి, తారీఖులు చెడిపోయినవి పెక్కులు గలవు.

దీనినిబట్టి, మాడగా జయసింహుడు, రాజాపుత్రులు ఏడు సంవత్సరములు బలైరిజిల్లాలోని పొట్టు చెటువునందే యుండెననుట తల్లె మనుచున్నది. రాజకుటుంబములతయు నవలకే యుండెను. శ్రీ. క. ౧౦౩౪ మునుకు వైవపుతానలందిగా నుండి రాణి యొక్క ప్రోద్బలముచేత నేమి, వేడరదానయ్య యొక్క బోధచేతనేమి జయసింహుడు వైవపుతానలందియై నుడకు వైవుడుగానే గణించెననుటయు, ఈవృత్తాంతములతయు పొట్టుచెటువునందు జరుగుటయు విశ్వాసార్హములుగా నున్నవి. ఈరాజునకు వైవదీక్ష యొసగుటకు ప్రయత్నించినవారిలో నుగ్గులదేవికే గాక జయసింహుని మఱియొక రాణియైన లక్ష్మీదేవిని చేర్చవలయును. శ్రీ. క. ౧౦౩౪ నుంచి లక్ష్మీదేవి ప్రోద్బలమున రాజు అజ్ఞదీపురమునందలి శ్రీకంఠభట్టారకునికి భూదానములు గావించెను. [బాం. కర్పూ. ౧౨౨ of ౧౨౩౨-౩౩] ఇదియే ఈతని మొదటి వైవ కాననము, దానమును.

వేడరదానయ్య పర్వమును స్ఫుటికలింగముం గావించినది ఇంద్రభాలములో చేరదగినది. ఆతడు ప్రతిష్ఠించిన దేవునికి ఉత్తరేశ్వరుడని వామధేయము బసవపురాణమున కలదు. హైదరాబాదు మ్యూజియం కానవము ౧౩౬౦ A (చాల శిథిలముగా నున్నది) చాళుక్యలిక్రమాదిస్థుని కాలము దానియందు (C. V.

4-1080) ఉత్తరేశ్వరుని ప్రస్తావము కలదు. అదే ఇదిని చెప్పటకు వైరగ్యముచాలదు. ఇంకను పరిశోధించవలసి యున్నది.

జయసింహుడు వీరవైపుగాయెచని మదులిల కాఖ్య కన్నడప్రబంధకర్త చంద్రరాజు తన పోషకుడైన మాదిరాజుంగూర్చి వ్రాయుచు తెల్పియున్నాడు. ఈ మాదిరాజు జయసింహుని నేవాధిపతి! కంఠ పాలమానయ్య యని కాననములయందు కన్యకాపుత్రుడు [S. I. IX-1. ౨౭]

"అజగవ్యాధ్యుఁ డీర్తిమంజులభరార్థిం జయసింహం...చాళుక్యులంకోర్తిమం."

"చోళకుళవిజయకాళం
కాళముఖప్రాసాద తోడ్కతాపిరమాళం
మాళవరాజకమాళం [తిలక.
హాళాయుధిచరిత్రముక భృంగంసింగం." మదన

జయసింహుని యనంతరము చాళుక్యులందఱును వైపులుగానే యుండిరి. చిల్లడకవి తన విక్రమాంక దేవ చరిత్రమున జయసింహుని కుమారుడైన త్రైలోక్యమల్లువానమల్ల సోమేశ్వరుడు తమ కులవైవరథమును 'కాలచంద్రశేఖరు'ని వరమున ముపుట్టులను గెనెననియు [విక్రమాంక దేవచరిత్రము, తిరుపతి వెంకటకవుల యాంధ్రానువాదము, పుట ౧౪], తర్వాత నీ సోమేశ్వరునికి కుడుదని వ్యాధి శిరముంజెటను వ్యాపించినప్పుడు ఈశ్వరవామప్పరణ కావించుచు సుంగభద్రయందు మునిగి అడుపుట ద్వారించెననియు [అదే గ్రంథము, పుట ౨౬] వ్రాసియున్నాడు.

మాడగా బసవపురాణమునందు కొంతకుకొంత వాస్తవమున్నదనియు, చక్కగా పరిశోధించి కాననా వ్యాధారములచే నరిగా నమవ్యయింపవలయు ననియు తెలియుచున్నది.

సత్యాహింసలు: పూర్వసంప్రదాయం

మహాభారతమే మహాత్మునికి ఒరవడి



= శ్రీ సి. హనుమంతరావు =

గాంధీమహాత్ముని పరిశ్రమితములలో సత్యాహింసలకు లక్ష్యలక్ష్యముల అన్వేషణము, ఆతయసాధనముల యోగ్యతను, పదునవేళల వ్యాఖ్యమును (ఒకప్పుడు, ప్రోత్సహించినది. ఆయన జీవభావములో సత్యమే యాశ్రయము. ఈశ్వరుడు సత్యస్వరూపి. అట్టి సత్యస్వరూపి యగు పరమేశ్వరుని పాండులు కుద్దెక్కింపబడిన భక్తిప్రపత్తులై ప్రత్యేక యోగమున ఈశ్వరపూజితమును, ఈశ్వరరూపియగు మానవకోటియొక్క తేగాక నిభిలాప్తిజాలముయొక్క సేవగా పరిగమించుచున్నది. అట్టి సేవ యావత్ప్రాణి కోటిని ప్రేమించుటే యగును. ప్రేమించుట యథార్థముగా బాధింపకుండుటయే; అదియే అహింస. ఈ విధ్వంసములు జగత్తులోని సకలధర్మప్రవర్తనల యొక్కయు, విశేషించి ఆర్యయుపాలయొక్కయు పాంశ్రవణాయములకు సరిపడియున్నవి.

ఉపనిషత్తులలో 'సత్య'పదము 'బ్రహ్మ'మునకు పరమలక్షణముగాను, 'కేవలపరమార్థ'పదముగాను వేర్కొనబడినది:

'సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ'—వైశిష్ట్యోపనిషత్.

(ఏది సత్యమైతనో, యెప్పుటికిని విచారణము లేక కాశ్యతయై వెలయుచున్నదో, తెలివి యను ప్రజ్ఞను గలిగియున్నదో, దేనివైపను గ్రహించుటకు చేతనాయుపమను సత్రాసు గలిగియున్నదో, అంతయు దేనిదో, దితము గలిగియుండనిదో, కొలతకు లోబడినది గానో, అదియే బ్రహ్మ.)

'తస్మాద్విమల'—సత్యస్య సత్యమితి; ప్రాణాస్తే సత్యమ్, నేమ మేమ సత్యమ్.'—బృహదారణ్యకం.

(సత్యములలో సత్యమైనది; ఏమియులే సత్యములైనవి, వానికం దేమ సత్యమైనది, ఇదియే రహస్యమును బ్రహ్మవిద్య.)

'సత్యం వామాన్యాయ మవికారి తత్తేజస్'—మహాభారతము.

(ఏది యశ్యాయమును, విశ్వమును, మనయు సవికారియు నగునో యదియే సత్యము.)

'సత్యస్వరూపమున ప్రత్యేక మైవాప్తు'కం చెల్ల గోవన్న.

'Whatever anything is really, it is unalterably'—Green's Prolegema to Ethics.

(ఏది యథార్థముగా నున్నదో, యదే యెప్పుటికిని మార్పులేక ఒకేరీతిగ నున్నది.)

తన జీవితములో తా నలక్షించుకొనిన అహింసా నిర్వచనమును మహాత్ముడు భారతీయవిజ్ఞానమునకు, ఆర్యసభ్యతకు, హైందవవాతీయతకు, నీతిని రత్నాకరమునంటిదైన మహాభారతమునంటియే గ్రహించి యున్నాడు. ఉపనిషత్తులందును, బ్రహ్మసూత్రములందును మూత్రప్రాయముగా మూదింపబడి నేటుగా పృథక్రాయమునకు తాళగలిగిన పరమధర్మమాత్ములై మహాభారతమువందు పాకల్యముగా, పర్యర్థకోగములనుండి ప్రచ్ఛింపబడి, వ్యాఖ్యానము చేయబడి,

వ్యక్తి సమస్తీతీవితములందు పూర్తిగా సమవ్యయము చేయబడియున్నది. భారతవాతీయతావ్యయాపమును మహాభారతము వ్యక్తికరించునట్లు ఏయితరమహాగ్రంథ మును (బేదములు, ఉపనిషత్తులుసహా)తేయుట లే దన్నను అతిశయోక్తి గాదు. గృంధిమహాత్ములకు మహాభారతమే పరమలక్ష్మ్యగ్రంథము. ఆయన రాజనీతి మహాభారతకాయని రాజనీతి; ఆయన ధర్మామహాపరమ మహాభారతాంతర్గతమును నీతాధర్మ బిజ్జాసయొక్క ప్రయోగము. అంతయుగాని కీర్తి తేజులను శ్రీవివాసయ్యునిగాని కలవిచ్చివట్లు గూడ కొందరు పూర్వాచారపరాయణులు ప్రచారముచేయు చున్నట్లును మహాత్ముడు తన ఆహింసాస్థిధాంతమును పొద్దజైవప్రవర్తనమందే సంకలించలేదు. గౌతమబుద్ధ మహావీరులు ఆహింసకు పరమపత్యముగా గ్రహించిన కుద్ధికపాత్రికమాన్యులు. అందునకు కాక్యమునికంటె మహావీరుడు ఆహింసయొక్క సకమచకను చూచిన వాడు. అందుకనే దీపములు వెగ్గించిన కొన్ని జీవ రాసులు చిచ్చిపోవలసివచ్చునని, అట్టి హింసానివార గలై కైపలు దీపములు వెట్టుకొనుట మానుకొని యార్యాప్రమయసమయమునకు ముందుగనే భోజనాది సమస్తగుహకార్యకలాపమును ముగించుకొని నియ ములు గలవాడైయున్నాడు. మహాభారతములో ఆరణ్య పర్వమున పర్వవ్యాసగుడు—

“పాలికుండంతయు శోభతో యవగ నీ
రాగ్రంబునన్ శోకి ప్రా
ణు లనేకంబులు పన్ను హింస యది యా
శో గాత్ర, వేయేల, మ
ర్త్యులు నేలం జరియించుతో బడమలన్
క్రొక్కంబడుకా తెక్కుజం
కులు, హింసాదిధి గా దనంగ వశమే,
భోవజ్జ యూహింపుమా!
సరిలము లుర్వి యాకపము
సర్వము జంకుమయెంబు గావునన్
గలుగు నవశ్యమున్ సకల
కర్మములందును హింస, హింసకున్

కోలగన వేయూత్రియును
దుర్బటమైవలె లుండు, నింతయున్
చుచర, హింసచేయమని
తాను తలంతురు కొంద జీమ్యహిన్.
పనివడి యహింస ప్రతిముగ
గొని నదిమున నెన్న మునులకుం గొడరగ హిం
సనము, తిరుమాంబలగా
బరిపీడన మది హింస గాకొకా తలపన్.”

అని హింసమండి తప్పించుకొనుట అపాధ్యమని నిరూపించియున్నాడు. ఈ సిద్ధాంతమును పరమలక్ష్మ్య ముగా కొంతవరకు జైనులుపూత్రము స్వీకరించిరి. స్వీకరించి హింసయని నిత్యతీవ్రతముతో వ్యవసాయాది సమస్తవృత్తులు విసర్జించిరి. విసర్జించి బాహ్యవృత్తికి హింసారహితమని వడ్డీవ్యాపారవృత్తియందే ఆసక్తులై, ధనదానులై ఘోరేర రాక్షసులవలె పడవహినవర క్రమాంస ములను గ్రోలు మహాపాపమునకు పాల్పడిరి. ఈ వడ్డీ వ్యాపారవృత్తి యంతే దారుణమైనది ఇస్లాంమతప్రవక్త యను మహమ్మదు దానిని కొరానులో నిషేధించుట బట్టియే తెలిసికొనవచ్చును. ‘అతి పర్వత్ర సత్తయేకో’ అనిగదా సామాన్యపీఠి! అందుచేతనే మహాభారత కారుడు ఆహింసావ్యయాపమును పై పద్యములతోనే చాలించక,

“హింసనీయనివాడు లే దిట్లగమున
నొక్కజైవను, తమతమ యోగింట్ల
హింస తెరువున జెడగర్తి యేగవలయు,
నదియమాజ! యహింసనా నదికయిల్లు!”

అని పాణద్రవమున విరచన మిచ్చియున్నాడు. దీని సత్యమును చాటుటకు మహాగ్నుని తీవ్ర తమే సాక్షి. దీనినిబట్టి ఆహింస పరమధర్మమే యను చున్నది. గాని యది సత్సంప్రదాయముతో గూడిన విచక్షణాపూర్వకమును ఆహింసగామాత్ర ముండవలెను. ఇదియే గాంధీమహాత్ముని యాదర్శము. కానియెడల తనతో సమానముగా, తనకంటె మిన్నగా సకలప్రాణి జోటిం ప్రేమించు పరమకామ్యమూర్తియగు మహా

మృదు ప్రాధాన్యమున ఆశ్రయమును చంపుట కెట్లు
కడంబడినాడు? అహింసాదాహుత్యరహితసంఘము
వారికి విఫలమైంది. తిరుగు మార్గమును చంపవచ్చునని
యెట్లు సంహారముచేయువాడు? ఆశ్రమములోని
తోటలను, కామాలను పాడుచేయుచున్నవని శాత్రు
లను చంపుట కెట్లు ఉద్దేశించినాడు? ధర్మనూత్ముర
నెలగి ఫలాశ్రయము, కర్మకర్తృత్వభూషణమును విడిచినాడు
గమకనే యిన్ని ప్రాణిహింసలను జేసియు, యథార్థ
ముగా జేయనివాడే యగుచున్నాడు.

తై మలు వ్యక్తిగతవిధియను హింసను విచక్షణ
లేక వివక్షింప ప్రయత్నించి విఫలమైనట్లే వాద్యము
సాంఘికవిధియలో అహింసను పూర్ణముగా ప్రదేశ
పెట్టునలచి అపజయమొందిరి. నీతిధర్మమును సువర్ణ
సింహాసనాధిష్ఠితము జేసినాడనియే లోకమంతయు
కాశ్యపింహనికి భక్తితో తలవంచుచున్నది. అప్పటి
కాలమున ఆర్యసంఘమున జ్ఞానమును, బ్రహ్మవిద్యయు
ఆశ్రమించియున్న మహాత్ములకొద్దరాదునందుండి వానిని
దింపి అందు నీతిధర్మమును ప్రతిష్ఠింపసమకమైనను.
అట్లే భక్తిని, యోగమును క్రిందికి లాగి సర్వధూత
వియ హెచ్చని చాటివాడు. ఇంతవరకు జనసామాన్య
స్వాదయమున గౌరవమును సంపూర్ణజయమును గైకొన
గల్గినాడు. కాని స్వభావస్వధర్మసిద్ధాంతములపై
నిర్మింపబడిన వర్ణాశ్రమధర్మములను మూల్రోయ సము
కట్టి పర్యవూహించును. ఆధ్యాత్మికముగనేగాక యితర
విధములను సమానులే యని చాటి మాయాచైత్య
సిద్ధాంతముపై అహింసాస్వరూపమునువట్టి కుద్ధపాత్రిక
భిక్షుకసంఘము నొక్కటే యేర్పటువటూని విఫలమై
నాడు. అహింసాసిద్ధాంత మన్నిప్రమాదములకు లో
నగుటబట్టియే,

“నిను మహింస ధర్మవిరతికెల్లను మేటి
నదియు సర్వయుక్తమైన వెలయు
నవఘు శిష్టచరితలందు సర్వము కడు
సధిక మనిరి ప్రతుల నరసి బంధులు.”

అని చెప్పెనుటనే ధర్మవ్యాధునిచేతనే సత్యా
హింసల సమ్మేళనపూర్వకమగు ధర్మనూత్ముర మహా
భారతకారుడు ప్రకటింపజేసినాడు. ఇంతటి శిష్ట

చారసంపన్నుడు నాబట్టియే మహాత్ముడు “బలయు
తీరణమాత్రమే అహింసాసాధుర్ధ్వమును గ్రహించి
వెల్లిడించగలుగుదురు. బలహింసలు ప్రయోగించునట్టి
అహింస నిజమును అహింసగాక ఆశక్తమర్మపరమాత్రమే
కాగలదు.” అని విక్కాసించియున్నాడు. “అధర్మ
మును, దుర్మార్గమును బ్రతిఘటించునపుడు అహింస
నవలంబింపవలెనైతికచైతన్యస్థానాసములు జేసివత్తుమన
హింసను, దౌర్జన్యమును ప్రయోగించియైనను అధర్మ
మును నూపుమాపవలెనుగాని దాని నేకారణముచేతను
నహింసరారు” అని వ్యక్తిగతవిధియనునను, “భారతదేశము
అహింసావిధానముననే స్వరాజ్యమును బడయునలెనని
నా ఆశయము, నా సంకల్పము. ఇట్లు చేసినవాడే భారత
దేశము నిజమును స్వాతంత్ర్యమును బడసి యాశ్వర
ప్రసాదితమును తన వ్యక్తిత్వమును, ప్రత్యేకతను నిల
కెట్టుకొని ప్రపంచమునకు నిజమును జేప జేసి ధన్యత
నొందగలడు. ఈ అహింసావిధానము దేశముయొక్క
పూర్వపర్యంతసాంప్రదాయములచే ముడితర ములభ
మును గాగలదు. కాని యిట్టి అహింసామార్గ మనున
రెంపకాలని వాడు. ప్రపంచములో నన్ని దేశములును
జేసినట్లే భారతీయులును హింసావిధిని స్వాతంత్ర్యము
బొందియేతీరవలెను” అని సమష్టిగా రాజకీయములం
చును ప్రబోధించుచున్నాడు. అహింసను సర్వముతో
జతమచెసినపుడే దాని విజయము నిజమును, సమగ్ర
మును, కాశ్యపియును గాగలదు!

ఈ నిర్వచనములు కుద్ధతత్వప్రతిపాదితములేయై
యున్నవి. మహాత్ముడు సత్యాహింసల ప్రయోగముగా
రాట్నమును, భారతజాతీయతను ప్రచారముచేయు
టలో దేశములో నొక మూలసాంఘికవ్యవస్థను నీసి
కొనినా సంకల్పించియున్నాడు. ఈ వ్యవస్థవ్యవస్థా
అభిలప్తపంచమనకు నొక ప్రత్యక్షప్రమాణపూర్వక
మును నీతిపాతమును గలుపుట వారి జీవితపరమాధి.
కార్యరూపమును నీ మహాదేశీయమే సత్యాహింసల
సమ్మేళనము. ఈ సమ్మేళనమే పరమేశ్వరస్వరూపము.
ఇదే విశ్వకర్మాగ్రసాధనము. ఈ విశ్వకర్మాగ్రమహా
దేశీయము రాట్నముచేతను, జాతీయతచేతను సాధింప
బడగలుగుచో అదియును సత్యాహింసల స్వరూప
ములే గాగలవు.

పరీక్షార్థుల గ్రహచారిము



= శ్రీ క. పార్థనాథశర్మ =

రెండవ ప్రపంచములో యుద్ధము ముగిసినది. ప్రపంచము కొంత సెమ్మదిపడినది. ఇంక నైవ మిలిటరీలూనియం యశస్వినుగా రాజమాన్యము లలో పంచరించుటవలన కలుగు ప్రమాదములు, ఆహార పదార్థములు మొదలగు నిత్యోపయోగవస్తువులు కరక గుటచే ప్రచారమునకు వచ్చిన లేవనిండు చట్టముల వలన ఇబ్బందులు తగ్గుచు గాక.

అనుకొన్నంత కాలమునకు చాలామందుగానే, తిలవనికలంపుగా, అకస్మాత్తుగా ఈ జపానుయుద్ధము ముగిసిన పండ్లప్పుడు గ్రహగతు లేమమయవ్వనో ఇంచుక పరిశీలించుము.

జపానుదేశపు చక్రవర్తి "హిరోహిటో" 1901-వ సం. ఏప్రిల్ 29-వ తేదీ రాత్రి 10-10 గంటలకు (బ్రాకియోనగరపు స్థానిక కాలము) జనించిరట. బ్రిటిష్ ఆస్ట్రేలియాలో పాపూయే అధ్యక్షుడగు ఇ. హెచ్. కెలీగారిచే గుర్రంపంజీ, 1937-వ సం. సనం బరులో బ్రిటిష్ జర్నల్ ఆఫ్ ఆస్ట్రేలియా ఆను క్యాతిమహాసభత్రిలో (31-వ వాల్యూమ్, 23-వ పుట) ప్రకటించబడిన ఈ పాపూనబాతకచక్రము జపాను చక్రవర్తిని.

ఇటీవలనే ఎవరో కార్తాంతికులు జపానుచక్ర వర్తిబాతకమును మామూలుపద్ధతిలో కేవలనిరయవరాళి కుంపటిరూపమున వార్తాపత్రికలలో ప్రకటించి ఘనములను చెప్పిరని వ్యాపకము. లగ్నములో నురు, కిషులు ఉన్నట్లు కల్పించుకొని దళాంతర్దళిలములముగా అను భవములను సుమర్చించుటకు వారు ప్రయత్నించివారు. కాని "ప్రిపతిపద్ధతి" ననుసరించి భావకుండెలిన

సాధించి, గ్రహములము చేసినచో, క నురుకేనులు లగ్నమందుండక భవభావమున బాతకమున రని పరువరులు ముఖ్యముగా గమనించగలరు. కు వర్తి వా లను సాధించుటకు ఏమియు ప్రయత్నించెడిది. ఫలము కాస్త్రానిసారముగా భావకుండెలిన తేదియాపుట స్పనిండు, గ్ధలకు ఎక్కువ ఉపయోగకారియని వానివ్వ. విద్యా ఆది ఆటలుండె.

		కు 8-6 ర 8-30 బు 22-24	కే 28-33	ఇ 27-11
	(సాయనము) "హిరోహిటో" జన్మకుండెలిన	క 16-23 సు 18-8		కు 26-31
1 22-6 క 18-18		రా 28-33		వ 22-31

లగ్నాధిపతి నురువు సేవపడినా, భవాధిపతి యగు కినితో చేరి భవస్థానమునకే యున్నాడు. అప్త మాధిపతియైన చంద్రునిమండె ఈ గ్రహములకు కుధ దృష్టి కలరు. ఈ చక్రవర్తి ప్రపంచములో అందరిని మించిన భౌగ్యకుంకుండెల! నమ్మకమృదు. కాని, ఆ చక్ర వన కిపుడు అవవసరము,

ఇంకావరకు గ్రహములు జాతకములో ఎచ్చట నున్నవో చూడుడు! స్వాతంత్ర్యప్రియత్వమువలన వోడు ఈడుదోకతనమును చూచించుచు, చంద్రునకు కేంద్రమందున్న వరుణుడు లగ్నమున నుండి, జాతకుని ధృవభావములో కల ఉడుకుడుకుల వైలక్షణ్యమును తెలుపుచున్నాడు. సప్తమ(శ్రేణు)భావములో నుండు ఇంద్రుడు జాతకునికి వాకాదర్శాధిపతులగు ప్రజల విరోధులు యందురని చూపును. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము ప్రపంచములో కీర్తిగాంచుట సాటిలేని వాకాబలము వోజేకదా? మరియు, వ్యవహారవిషయములలో, సంధి విగ్రహములలో, కరాచుకంట్రాక్టులలో భాగ్యులవలన కాని, భాగ్యులవిషయమునకాని ద్రోహమో, మోసమో ఈ ఇంద్రగ్రహము చూచించుచున్నది. ఇట్టి ఇంద్రునకు యధునిమండియు, కుజునిమండియు మిత్రదృష్టి సహాయ మున్నది. అనగా, వ్యాపారవిషయమున, యుద్ధసామగ్రిల ఎనుమతిదగుచువిషయమున జాతకునకు పరరాష్ట్రములతో శత్రుత్వము వచ్చునని చూచిన. ఈ రెండు గ్రహములనుండియు లగ్నమందలి వరుణ గ్రహమునకుకూడ మిత్రదృష్టి ఉన్న దను మాట సత్యమే. ఆ గ్రహములు చూచించు పోకర్షములు జాతకునికి వైతియు లేకపోలేదు. కాని, ఈదృష్టి మోతాడు సప్తమభావమందలి ఇంద్రగ్రహముపైనే పోయ్యగా ఉన్నదని చదువరులు గుర్తింపగలరు. ఇది కాక, యధుడు సప్తమ(ప్రత్యక్షశ్రేణు)స్థానాధిపతికదా? ఆకారణమున సప్తమభావమందలి ఇంద్ర గ్రహమునకే వీని కుభదృష్టివలన పోయ్యుపోకర్షయు లభింపగలదు.

రాజ్యస్థానాధిపతి కుగ్రుడు. ఇతడు వృషభ రాశిలో ప్రబలుడుగా నున్నాడు. జాతకునిది ప్రాచీన మైన ఉత్తమరాజవంశము. కాని, ఈకుగ్రుడు రవికి ఆత్మంతఃసమీపములో సంయోగము చేసే యున్నాడు. కాక, అష్టమాధిపతియగు చంద్రునితో ఈ కుగ్రునికి సార్ధకేంద్రశత్రుదృష్టి కలదు. ఉత్తమ వంశములో పుట్టి, గొప్ప పదవిలో నుండి, ఈజాత

కుడు తన ప్రభావమును కోలుపోగలడు. పుణ్యసహను లించువు (వృషభరాశి 6°-7°)కుగ్రుని సమీపమందే యుండి చంద్రుని శత్రుదృష్టితో చెడినది. పూర్వ పుణ్యము క్షీణమైనదని ఇది చూచించును. చతుర్థ స్థానాధిపతి కుజుడు. పితృపైతామహముగా వచ్చిప ధూపతిత్వమునకీగ్రహము అధికారి. ఈకుజునికి లగ్నాధి పతియగు నరువుతో సార్ధకేంద్రశత్రుదృష్టియు, సప్త మాధిపతియగు బుధునితో పూర్వత్రికోణమిత్రదృష్టియు కలవు. అనగా, ఈ కుజుడు జాతకునికంటె అతని విరోధులకే అనుకూలుడనట. అనుటచే శత్రువులతో స్పర్ధ వచ్చినవో జాతకుడు తన రాజ్యమును, ఇల్లు వాణిజ్యపరీతము శత్రువులకు కోలుపోవు ప్రమాద మున్నది. యుద్ధతిరామము కలిగినవంటచే టోకియో నగరములో ఉన్న మహారాజధీనమును అమెరికా సేనాపతియగు మెక్కార్థరు స్వాధీనపరచుకొనినని వార్తా పత్రికలు చెప్పినవి. ఇంతేకాక, చక్రవర్తికి రాజ్య విముక్తి కావచ్చు నను వార్తలుసయితము పుట్టినవి.

జపానుచక్రవర్తి యుద్ధమును ఆరంభించిన వయస్సునకు ఆతని జాతకమున చలితగ్రహస్థితి ఈ క్రిందివంటి చూపగలదు:

చ 8		కే 21	ర 17 కు 28 ఇ 28
I 1	చలితగ్రహ కుండలి (1941-42)		బు 11
క 15 గు 11			
క 15	రా 21 X 21		కు 11

రెండు సంవత్సరములకు పూర్వము, అనగా 1939 లో చలితరవి జన్మచరుణగ్రహమునకు సమసప్తక

వేళను పొందినాడు. (అప్పుడే జర్మను హిట్లరు మిత్రమందలివారితో యుద్ధ మారంభించుట.) మిత్ర శేష తంత్రమున కప్పుడే ఆరంభము. నూతన రాజ్య ములను సంపాదించుటకు ఆశలు పుట్టినవి. లోలోపల సన్నాహములు సాగించుచు జాతకుడు కాలమును నిరీక్షించుచుండినాడు. 1941-42 లో దశమాధిపతి (రాజ్యస్థానాధిపతి) అగు కుమ్రుడు చలనవశమున ఇంద్రునిపైకి వచ్చినాడు. తన నాకొబలము ప్రపంచములో సాటిలేదని అను గర్వము—లేక గ్రేము— జపానుచక్రవర్తికి వచ్చినది. చలితచంద్రుడు మోవ రాశిలో 8° కి వచ్చి జన్మరవిమల్రులను మిత్ర (ఆర్ధ కోణ) దృష్టితో ప్రోత్సహింపబడినాడు. జర్మనీ హిట్లరు జాతకమందలి సురువు మకరరాశిలో 8° లో నుండుట. అగుటచే ఈ చలితచంద్రుడు హిట్లరుకును, జపానుచక్రవర్తికినిధిశ్చక్రముకలిగించిజతగూర్చినాడు సప్తమాధిపతి బుధుడు చలనవశమున కర్కాటకములో 11° లో నున్న కాలమిది. జన్మకాల కేళువుతో ఈ చలితబుధునికి ఆర్ధకేంద్రశక్తుదృష్టి యున్నది. జాత కుడు మిత్రమందలివారితో యుద్ధ మారంభించినాడు. హాసముతో కేళువులను గలిచి అపీయాఖండమంతా స్వాధీనము చేసుకోవచ్చు నని గంపెడాశ! చలితదశమ కేంద్రము చలితరాహువుపైకి వచ్చుట 1941 లోనే! ప్రపంచము గడగడలాడునట్లు జపానువారు యుద్ధము లో దిగి కేళువుల నూపిరియాడకుండునట్లుగా దేశముల నాక్రమించుచు వచ్చిరికదా!

ఇచట ఒక చిత్ర మున్నది. మన జార్జి సార్వభౌముని జాతకములో * ఇంద్రగ్రహము మిగుల రాశిలో 16°-31' లో నున్నాడు. అనగా, జపాను చక్రవర్తి జాతకమందలి వరుణునికి సమసప్తకములో, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల ప్రెసిడెంటుగానుండిన రూజువెల్టు జాతకములోని లగ్నమందలి వరుణుడు (మిగులరాశిలో 16°) జపానుచక్రవర్తి జాతకమందలి

లగ్నగతవరుణునికి నికరముగా కేంద్రశక్తుస్థానములో! బ్రిటిషువారితో జపానుకు ప్రత్యక్షవైరము, అమెరికావారితో గుప్తవైరము అని దీని యర్థము. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములోని ప్రాచ్యభాగముల నాక్రమించుకొను కోరికయే జపాను వారి ప్రధానమగు ఆశ. కాని, జపానాచక్రవర్తి యొక్క వరుణునితో స్పర్ధలోమన్న జార్జిసార్వభౌముని ఇంద్రుడు లెచై పైబడి యుద్ధమునకు ముందునడచువాడు కాదు. క్రోధకారణము లెన్ని వచ్చినా, తనంతాను ముందు దుముకుట అతనికి సిట్టదు. కాలమునకై పొందినాడు. రూజువెల్టు జాతకముతో జపానాచక్రవర్తిజాతకమునకు వచ్చిన స్పర్ధ ఉభయత్ర వరుణగ్రహప్రయుక్త మైనది. కావున వారి రువురికే తొలుదొల్ల యుద్ధము వచ్చినది. జపానుచక్రవర్తి అమెరికావారి యుద్ధనాకాశ్రయమగు పరలోచార్పరును మొట్టమొదట నాశనముచేసి యుద్ధమారంభించినాడు. అమెరికావెనువెంటనే బ్రిటను జపానుతో యుద్ధములోనికి దిగినది.

జపానాచక్రవర్తికి పుణ్యసహమిందువు వృషభ రాశిలో 6°-7' లో నున్నదికదా! దినవర్ష దశాపద్ధతిలో నిది చలించి 1941 కి మిగులరాశిలో 28° కి పోయినది. అనగా, దశమాధిపతియగు కుమ్రునికి, రాజ్యకారకు డగు రవికి, ఆర్ధకేంద్రశక్తుదృష్టికి చలిత పుణ్యసహమము వచ్చిన దన్నమాట! ఈ రుష్యాలములో యుద్ధమారంభించిన చక్రవర్తికి జయమెట్లు రాగలదు? మూడుముక్కలు సంవత్సరములలో చలిత పుణ్యసహమిందువు మిగులములో 27° కి పోవును. జన్మకాలమందలి ఇంద్రుడు దీని నాకర్షించుకొన్నాడు. ప్రత్యక్షశక్తుస్థానమునందు (సప్తమభౌవములో) కదా ఇంద్రు డుండుట? పుణ్యమంతా ఇంద్ర జాలములో మాయమైపోదా? తరతరములుగా, సర్వ స్వాతంత్ర్యముతో, పరాజయ మను మాట యెరుగక సామ్రాజ్యము వేలిన వంశములో నుద్భవించి, అనవసరముగా యుద్ధమారంభించి, తుదకు నదీయుద్ధములో చేతులెత్తి తెల్ల జండా పట్టవలసివచ్చినది. చలితరవి

* గత ఛాల్డెయూసపు 'భారతి' లో 249-వ పుట చూడుడు.

1945 లో విడుదలయిన 21...
కాలపుణ్యసహమిందువున కీ...
కేంద్రకేంద్రమై నా దివ్యము. ఇ...
గంటవలసినదేనా? చలితపుణ్య...
చలితేంద్రసంయోగము నందుట...
పట్టును. చేయదలచిన కార్య...
సాంగముగా నెరవేర్చునేమా?

1941-వ సం. నవంబరు 26 నాడు
జపానుచక్రవర్తి తన వాక్కు కాంత (పసి
ఫీసు) మహాసముద్రమధ్యమున కిక్కిన అసియా
ఖండపాదములను సంబోధిం...
ఒకటిగాచేరి,
ఆమెరికావారిని, బ్రిటిష్...
పూర్తిగా నొలగింతును." అనుచు బహాయి
కొట్టెను. చలితదశమకేంద్రితరాహువు వచ్చి
నందున కల్గిన చారవ యధిపతియగు చలిత
కుమ్రుడు ఇంద్రునిపై మునున, యుద్ధములో
కేంద్రపురుషు మోసగించి ధనువదశమధ్యస్థియే
ప్రధానముగా జాతకునికి ప్రయత్నముతో
తనరాజ్యమునకే, తనబుద్ధివనమృదనీఅతనికి
తోచలేదు. పాపము! అది. ఆ
సంవత్సరమున ఆతని చరిత్రచరిత్రగురువుతో
సమస్త ప్రకములో ఉండెను. అప్పటి
ప్రయత్నములలో, ఉపాధి కముందునో
మన మాహింనుకొగల... గాధిపతి.
వివేకము కోలుపోయి, యువదేశ
మును విని, జపానుచక్రవర్తి గారంభించి
యొందును. స్వపతనమున గమనిం
చక ఆతడు బలవద్వికారమున నున్నాడు.

ఆమెరికావారి... నడచు
చున్నవి. 26-11-41...
రాష్ట్రాల రాజ్యాం...
సందేశ మందిరి.
ప్రాచ్యరాజ్యసంస్థల...
ప్రవేశింపకుండుటకు

ములు, వాగ్యపుచలామణి మున్నగు వివేచనములను
గూర్చియు కొన్ని మరతులను ఆమెరికా ప్రెజిడెంటు
మూసివేయించెను. దీనికి ప్రమాధానము నీయకయే,
జపానువారు లోలోపల ఆక్రమణతో యుద్ధస్వా
హము చేసుకొన్నారు; 7-12-1941 నాడు ఆగస్టిక్
ముగా ఆమెరికావారి పరలోహార్పరులైబడి విమానముల
మండి బాంబుల వర్షము గురిపించి వాశేవముచేసినారు.
ఆ హార్పరులలోని సేనలుకొని, ఆమెరికావారుకొని
జపానువారింత మోసముగా ముట్టడింతురని ఎరుగరు.
ఆమెరికావారి గొప్ప యుద్ధవాక్కులొన్ని-ఎనిమిది-
ముంచబడినవి; మరికొన్ని ధ్వంసముచేయబడినవి.
3000 మంది ప్రాణములు ఆహుతిఅయినవి! ఎన్నో
నావలు, విమానములు ధ్వంసమైనవి!

పరలోహార్పరులపై బాంబులు వేయుటకు అయిదు
నిమిషాలకు పూర్వము జపాన్ దేశపు రాయబారులు
వాషింగ్టన్ నగరములో ఆమెరికారాజ్యాంగమువారి
అధిపతిమనకు వెళ్లి నారు. బాంబుల వర్ష మారంభమైన
తరువాతనే 26-11-1941 వ తేదీనాటి ఆమెరికాసందేశ
మును జపానువారు నిరాకరించినట్లు వ్రాయబడిన
ప్రత్యుత్తరమును ఆమెరికావిదేశరాజ్యాంగకార్యదర్శి
వారు అందించినారు. అతడది చదువుకొని మండి
పడి, "ఈధూగోళముందలి ఏరాజ్యమైనా, ఇన్ని
టక్కులు, ఇన్ని టమార్గు చేప్పట నా యేబది
సంవత్సరముల అనుభవములో నే నెరుగను." అనెనట!
తా నీమాట లాడునప్పటికే తమ పరలోహార్పరు
సగము ధ్వంసమైనదని, పాపము, ఆకార్యదర్శి ఎరు
గడు. ఇంద్రుని యజమాన్యమున జరిగిన యుద్ధములో
నీతి యొందుండును? అంతా మోసమే; అంతా
టక్కులే! తడిగుడ్డలతో కుత్తుకళాయు తంత్రము
ఇంద్రునిది.

పోనిండు. పరలో నాకాశ్రయముపై జపాన్
వారు అగ్నివర్ష మారంభించిన సమయములో గ్రహ
సిద్ధిని పరిశీలించెను. యుద్ధారంభకాల ముదేశదా?
7-12-1941 నాడు 7-55 A. m. లో ("హోహో

అలాంటి స్థానిక కాల మిది) తాంబూలవర్షము మొదలయినదని! ఆచారకు నుండించబడిన పాఠానంతరాలి ఇది:

కే 18-9	కు 15-33	క28-33(వ) క27-39(వ)	న 16-31 (వ)
కు 1-38	జపానువారి దండెయ్య (తారంభము.)		చ 28-14
1 5-0	(పరలోహార్చరు వాశేనము)		
చ 15-17 మ 7-26		X 15-30	రా 18-9 ఇ 29-42

వదినరువు లావాడు పరస్పరచతుస్రకములలో నుండి పోట్లాడుచున్నారు. ఇట్టి యోగము ఏదాని భాకమానీ వచ్చునుగానా, విశేషమేమి అనవచ్చును. ఉన్నది. "హి-హి-హి-హి" చరితవరులుడు గమస్సు 15° లో, జాతిచక్రవర్తి చరితకుండలిలో ఇంద్రుడు మిగులరాశిలో 15° లో ఉన్నారని మనము గమనించితిమేనీ, ఇందలి విశేషమునకు వేరే వ్యాఖ్యాన మవసరముండదు. జపాన్ చక్రవర్తి పుట్టిన తరువాత 7-12-41 నాడు మాత్రమే యీ యోగము వచ్చినది. జాతకుని లగ్నాధిపతియగు బృహస్పతికి గ్రహరాశి (రవి) ఆదినము ఎదురునిలిచివాడు. జాతకుని రాశ్యాధిపతి (శుక్రుని) కులంప కామకాన్యవాడుకగా రవి? కాల మిప్పుడు వచ్చినది. ఆరిని వరుసనిమిడి రవి కూర్చుండి, ప్రత్యక్షశక్తు (సప్తమ) భావమునకు లిక్కిన లగ్నాధిపతికి (నురువునకు) ఎదురునిలిచివాడు. ఈదురోగ్గ మరనితో బలవద్దిరోధులవైన యుద్ధా రంభము చేయించినది.

జాతకుని లగ్నాధిపతి (నురువు) ఆదినమున నున్న స్థానము యాజుచెట్టజాతకములోని వరుణగ్రహ

భావన ప్రకారమున, అనుబంధ, జపాన్ వారు పోర్చుగును నుట్టుడిచేసినారు. యుద్ధానికి భారతీయో కాను, అమెరికా వారిలో

తైలం కాలములో పరలోహార్చరు లో తాత్కాలిక ప్రయత్నము కుండి పున్నప్పుడు వేధ ఎంతయు బాపట్టుచున్నదో దిగువనుం గమనించుకలదో కాను. తాత్కాలిక రవి నురువులు దమున కంబో అవకాశముగా కావచ్చుచు ప్రయత్నము ఫలించినది, తాత్కాలికమహార్చరు అన్ని పాలుయినది. తరువాతి కథ

ప్రళమానరలో హార్చరును నిర్ణయించు పేలు? రాజనీతికి అనుద్దేశికవ్యర్థమని కారణము చెప్పదురు. అనినందు. రేఖాంశాలగ్నము (Geodetic Asc) పరలోహార్చరుకు మకర రాశిలో 15° కి న జపానుచక్రవర్తిజాతకపు చరితకని యిప్పుడే నిలుచుట! కనుక, ఆ హార్చరుకు జపాన్ లో జనిపట్టినది. ఆ హార్చరుయొక్క రేఖాంశేంద్రము (Geodetic Meridian) కులాలో నుండును. జపాన్ చక్రవర్తియొక్క ఇంద్రగ్రహమామంబి దీనికి కోణద్వైత్య శ్రేయస్థానముపై ఆరిని కట్టిన ఆఖిలా! మములో తాత్కాలిక దశమస్థానమునకు కులానికి పరివర్తము పరలోహార్చరుల లగ్నములో చక్రవర్తి చరితకని యుండునని యెలాచేతనా?

ఆ దినం చక్రవర్తియొక్క దైనిక లగ్నము సింగం దైనికదశమేంద్రము వ్యవధిరాశి ఇం దొక చక్రము గమనింపుడు చక్రవర్తి జన్మకులా నుండే లదురుపట్టు దున్నాడు. సాహసమును యోగ్యత వ్యక్తిగత ప్రవృత్తిని గూర్చి ప్రతిపక్షము